

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Δ. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφόρου αὐτῆς.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος
ἐπ' ὀλίγον ἰσχῦσαν ἀπεμαράνθη.

(ΘΕΟΦΡ.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1881

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΘΑΛΤΑΠΗ

*Τὸ ἀκριβὲς ποίημα εἶναι ἕκαστον κεφάλαιον
δ' ἑκάστου*

Ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ

1006

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Δ. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφόρου αὐτῆς.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος
ἐπ' ὀλίγον ἰσχῦσαν ἀπεμαράνθη.

(ΘΕΟΦΡ.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1881

И АННОНА

1871

ПРИКАЗЪ БИБЛИОТЕКН

УЧЕБНА БИБЛИОТЕКА

ИЗДАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ
ОБЪЕМЪ
1871

ИЗДАНИЕ

1871

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος
ἐπ' ὀλίγον ἰσχυσαν ἀπεμαράνθη.
(ΘΕΟΦΡ.)

Ἐπάρχουσιν ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ καὶ μάλιστα ἐν κοινωνίᾳ ἀρτιπαγεῖ ἀνθρώποι ζῶντες διὰ τοῦ σκανδάλου καὶ διὰ τοῦ σκανδάλου δυνάμενοι μόνον νὰ ζήσωσιν.

Οὗτοι εἰσὶν ἐκ τῶν κακῶν τῆς κοινωνίας στοιχείων. Ἄνικανοὶ νὰ μετέλθωσι τὸ καλόν, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐνασμενίζουσιν ἢ εἰς τὸ εὐρίσκειν εἴ τι ψεκτὸν ἐν αὐτῷ, ὅπως τὸ ἀδιόρατον σημεῖον παραστήσωσι κηλῖδα. Εἶναι ἱκανοὶ νὰ ψέξωσι τὸ ἄσμα τῆς ἀηδόνος, νὰ εὔρωσιν ὅτι ὁ ἥλιος τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἀρκούντως λαμπρός, καὶ εἰς αὐτὸν δὲ τὸν Παρθενῶνα δύνανται ν' ἀνακαλύψωσι ἀτελείας. Προσποιοῦνται τὸν ἀπαισιόδοξον τὸν δῆθεν ὄπαδὸν τοῦ Léopardi καὶ τοῦ Schopenhauer καὶ βεβαίως θὰ ἦσαν συγγνωστοὶ ἂν τοῦλάχιστον ἦσαν εἰλικρινεῖς. Ὁ φθόνος καὶ ἡ μοχθηρία προδίδονται ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας των, καὶ ἐξ αὐτῶν κινούμενοι τολμῶσιν ὅτι οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων οὐδὲ κἂν νὰ διανοηθῶσιν ἐτόλμησαν. Θρησκείαν, ἠθικὴν, κοινωνικοὺς θεσμούς, ἱερότητα αἰσθημά-

των, θεόν, πατρίδα, ὅ,τι ἡ ἀνθρωπότης διαφερόντως τιμᾶ καὶ σέβει, ἐκεῖνοι ἀγωνίζονται νὰ χλευάσωσι, νὰ ἐξευτελίσωσιν, εἰ δυνατόν. Ὅπως ὁ ὄφις κρυπτόμενος καταδοκεῖ τὴν στιγμὴν ἵνα δῆξῃ τὸν διαβάτην καὶ ἐκχύσῃ τὸν ἰόν του ἐπὶ τῆς πληγῆς, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐνεδρεύουσι τοὺς χρηστοὺς ἀνθρώπους, ἵνα δολοφονήσωσιν αὐτοὺς ἐκχέοντες τὸν πολλῶ μιαιώτερον καὶ φονικώτερον ἰόν τῆς κακίας καὶ συκοφαντίας. Ἡ εὐφυΐα των εἶναι συνήθως ὀθνεῖα καὶ νόθος. Στεῖρα ἐν τοῖς λοιποῖς, καταφεύγει εἰς τοὺς σατυρισμοὺς προσώπων, χαίρουσα ὅτι δύναται μὲν οὕτω νὰ θεραπεύῃ τὰ ἴδια πάθη νὰ κινῇ δὲ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολλῶν. Ζητοῦσι μὲν ν' ἀπομιμῶνται τὸν Βολταῖρον ἢ τὸν Σουίφτ, ἀλλ' ἐπιτυγχάνουσι περὶ τὴν μίμησιν των ἐκείνην ὅσον ὁ ψιττακὸς ἀπομιμούμενος τὴν ἀνθρωπίνην λαλιάν. Καὶ εὕρισκοντες μὲν ἄνετον τὸ κοσμεῖσθαι διὰ τοῦ στολισμοῦ τῶν ἄλλων, μετὰ χάριτος πάσης καὶ προθυμίας λαμβάνουσι τὸ πνεῦμα ἐκείνων ὡς ἴδιον, καὶ διὰ στρεβλώσεως τῶν συγγραφέων φιλολογικὰς κρίσεις ἢ μᾶλλον λογοκρισίας ἐπιτηδεύοντες, καὶ δεινοὶ περὶ τὸ ἐπαγγέλλεσθαι καὶ διδάσκειν πράγματα ἄγνωστα αὐτοῖς, θρασεῖς προβαίνουσι τῶν ἄλλων κριταὶ καὶ κατήγοροι, τέλειον ἀδιαφοροῦντες ἂν αὐρίον ἐλεγχθῶσι λογοκλόποι γελοῖοι ἢ τῶν κειμένων δόλιοι διαστροφεῖς· ὡς ἔργον δὲ ἔχοντες τὸ φέγειν, τὸ διαβάλλειν τοὺς πάντας, καὶ τὴν ἀλήθειαν διαστρέφειν, οὐδαμῶς ταραττονται ἂν αὐρίον ἀποδειχθῶσι ποταποὶ συκοφάνται. Τί πρὸς αὐτούς; Ἀπέβλεπον εἰς μόνον τὸ προσωρινὸν effet.

Ἀνθρώπων τοιοῦτων, ὡς φαίνεται, ἐζήλωσε τὴν οἰκτρὰν δόξαν ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι ὅ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμέτερος προκάτοχος. Μὴ δυνάμενος νὰ οἰκοδομήσῃ τι ἐπεχείρησε νὰ καταστρέψῃ. Ἠρξάτο δὲ πρῶτον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν θρησκείας. Διὰ σκανδαλώδους βιβλίου, διὰ τὴν συνον-

θύλευσιν τοῦ ὁποίου ὀφείλει χάριν πολλήν τῷ Byron τῷ Heine τῷ Casti (1) καὶ ἄλλοις τῶν ποιητῶν καὶ σατυρογράφων, ἐν πάσῃ ἀφελείᾳ περισυληθέντων, κατεχλεύασε καὶ πρόσωπα καὶ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, προσέβαλε τὴν δημοσίαν ἠθικὴν καὶ ἐξήγειρε τὴν συνείδησιν οὐ μόνον παντὸς χριστιανοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς Ἕλληνος πολίτου, ὥστε τὸ βιβλίον ἐκεῖνο κατεδικάσθη εἰς ἀφορισμὸν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (2).

Ἄφοῦ δὲ τοιαῦτα ἐτόλμησε κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν θρησκείας οὐδὲ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ποίησιν ὁ ἰὸς αὐτοῦ ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ ἄσπιλον. Διατὶ νὰ ὑπάρχωσιν ἐν Ἑλλάδι ποιηταὶ δοξαζόμενοι καὶ τιμώμενοι ὡς οἱ πατέρες τῆς φιλολογίας καὶ τῆς γλώσσης, ὡς οἱ δαδοῦχοι τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τοῦ ἔθνους; Μὴ τολμήσας μόνον ν' ἀμαυρώσῃ τὴν δόξαν τοῦ Σολωμοῦ, ἐζήτησε νὰ καταδικάσῃ καὶ Σούτσους καὶ Ῥαγκαβὴν καὶ Ζαλακώσταν καὶ Ὀρφανίδην καὶ Δ. Βερναρδάκην καὶ Δ. Παπαρρηγόπουλον καὶ Σ. Βασιλειάδην εἰς τὴν ἀφάνειαν, ἐκ τῶν ζώντων τότε δύο μόνον ἐξαιρέσας, τὸν Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτην καὶ τὸν Ἀχιλλέα Παράσχον, νο-

(1) Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου παραπέμπομεν τὸν ἀνεγνώστην εἰς μακρὰν σημείωσιν, Παλίσης Ἰωάννας πατέρες ἐπιγραφομένην, ἣτις ἔπεται ἀμέσως τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ.

(2) Ἡ περὶ τούτου ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, φέρουσα τὰς ὑπογραφὰς τῶν νῦν Συνοδικῶν Ἁγίων Κερυστίας καὶ Νεμπκτίας ἀριθ. 5688 καὶ ἐπιγεγραμμένη τὴν 4 Ἀπριλίου 1866 ἀποκηρύττει καὶ παραδίδει αὐτὸ τῷ ἀναθέματι «ὡς βλάσφημον ἀντιχριστιανικὸν καὶ κηκόηδες, γέμον πάσης ἀσεβείας, κηκοδοξίας καὶ αἰσχρότητος», καὶ παραγγέλλει «ν' ἀποστρέφονται πάντες αὐτὸ ὡς ἔκφυλον ἀποκύημα καὶ μισμητικὸν νόσημα, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τῷ πυρὶ παραδίδωσιν, ὅπου ἂν αὐτὸ εὐρίσκωσιν».

μίζων, φαίνεται, ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἔθνικοι ἀοιδοὶ εἶχον ἀνάγκην τοῦ ἐπαίνου αὐτοῦ, ἐνῶ βεβαίως ἤκιστα μέλει εἰς τὰς ἀηδόνας ἂν ἐπαινῶνται ὑπὸ βατράχων. Ἐν δυσὶν αὐτοῦ περὶ συγχρόνου ἐν Ἑλλάδι κριτικῆς καὶ ποιήσεως φυλλαδίοις πρὸς ὑποστήριξιν θέματος ψευδοῦς καὶ πρὸς ἐξευτελισμὸν πάσης ἐν Ἑλλάδι ποιητικῆς ὑπάρξεως, ἐνόμισεν ἐπιτετραμμένον νὰ περικόψη καὶ διαστρέψη οὐ μόνον τὰ χωρία ξένων συγγραφέων ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ τοῦ γνωστοῦ λογίου Κ. Ἀγγέλου Βλάχου· ἠλέγχθη δ' ὑπ' αὐτοῦ ὀδύλιος συζήτητης καὶ τῶν κειμένων διαστροφεύς. Ἡ συζήτησις ἐκείνη οὐκ ὀλίγον ἔτερψε τὸ κοινὸν τῶν Ἀθηνῶν κατέδειξε δὲ ὅποια ἢ ἐν ταῖς φιλολογικαῖς συζητήσεσι πίστις τοῦ ἡμετέρου ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ προκατόχου.

Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν ἀπώκνησεν οὗτος νὰ ἐκδράμῃ εἰς ὁμοίας περὶ ἄλλα κρίσεις καὶ δημοσιεύσεις, ἐπικυρῶν τὸ Γαλλικὸν λόγιον «chassez le naturel, il revient au galop.» Διότι μόλις παρῆλθεν ἔτος ἀφ' οὗ ἐξηυτέλισε τὴν ἑλληνικὴν ποίησιν ὡς ἀναξίαν τοῦ ὀνόματος, καὶ κατεχλεύασεν ἄνδρας εἰς οὓς ἢ Ἑλλάς ὀφείλει ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας τροφεῖα, ἐζήτησε νὰ διαβάλλῃ πολιτικούς παρ' ἡμῖν ἄνδρας, διαστρέφων πολιτικά γεγονότα καὶ μονονοῦ τὴν χροιάν προδοσίας εἰς αὐτὰ δίδων.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Βερολινείου Συνεδρίου, παρ' ᾧ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κ. Κουμουνοῦρου εἶχον διορισθῆ οἱ Κ. Κ. Θ. Δηλιγιάννης, τότε ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ Α. Ῥαγκαθῆς πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βερολίνῳ, ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις φυλλάδιον Γεννηθῆτω φῶς ἐπιγραφόμενον, ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου προκατόχου κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, γραφέν, ἐν ᾧ οὐδὲν ἄλλο ἐσκοπεῖτο ἢ πῶς νὰ συκοφαντηθῶσιν ὅ,τε Κουμουνοῦρος καὶ

οί αντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὡς προδόντες Ἑλλάδα καὶ ἑλληνισμὸν καὶ παραδόντες αὐτοὺς τῇ ἐχθρᾷ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς Ῥωσσία.

Ἐν τῷ φυλλαδίῳ ἐκείνῳ τοσοῦτῳ σκανδαλωδῶς διεστρέφετο ἡ ἀλήθεια, ὥστε χωρίον τι τοῦ λόγου τοῦ Λόρδου Βήκονσφηλδ, ἔχον οὕτῳ: «Their minds were to another quarter» καὶ ὅπερ πᾶς εἰδὼς τὴν ἀγγλικὴν ἤθελε μεταφράσει «ὁ νοῦς των ἦτον ἀλλαχοῦ» ὁ συντάκτης αὐτοῦ μετὰ θρασύτητος ἀνηκούστου ἐτόλμησε νὰ μεταφράσῃ «οἱ ὀφθαλμοί των ἦσαν ἐστραμμένοι ἀλλαχοῦ!» ἵνα δείξῃ ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος εἶχον τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ῥωσσίαν· ἐνῶ κατὰ τοιαύτης μεταφράσεως διεμαρτύροντο οὐ μόνον τὸ γράμμα τοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ ἡ προηγουμένη καὶ ἡ ἀμέσως ἐπομένη περίοδος τοῦ λόγου τοῦ Βήκονσφηλδ, δι' ὧν ἐλέγετο ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι δὲν ἤρχοῦντο εἰς Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν, ἀλλ' ἐζήτουν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ἐξηλέγχθη ἡ διαστροφή, οὐδὲν ἐτόλμησε νὰ εἶπῃ ὁ δόλιος μεταφραστῆς καὶ τοῦ φυλλαδίου ἐκδότης. Ἐν αὐτῷ ὡσαύτως ὁ πόθος τῆς ἐνώσεως Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, τὸ ἱερὸν τοῦτο ὄνειρον παντὸς ἀληθοῦς Ἕλληνας, κατεχλευάζετο καὶ ἀπεκαλεῖτο «ὄρεξις τεμαχίου γῆς», γελοία δέ, ἀντεθνικὴ καὶ εἰς μόνους τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος προσφιλεῖς ἀνεγράφετο θεωρία περὶ ἑλληνισμοῦ, καὶ κατηγοροῦντο οἱ Ἕλληνες ἐπίτροποι καὶ ἡ τότε Κυβέρνησις ὅτι δὲν ἐγκατέλιπον τὴν Ἡπειρον, Θεσσαλίαν καὶ Κρήτην, ἵνα ζητήσωσι διοικητικὰς μεταρρυθμίσεις ἐν Τουρκίᾳ! τὰς γελοίας δηλ. ἐκείνας προνομίας, ἅς μόνον τῆς Τουρκίας οἱ φίλοι ἐπρέσβευσαν καὶ ἐκήρυξαν ὡς τὸ μόνον τῆς λύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος μέσον.

Ἀληθῶς δὲ προδύοται ἠδύναντο νὰ ὀνομασθῶσι καὶ ὁ Κου-
μουνδοῦρος καὶ οἱ ἐπίτροποι τῆς Ἑλλάδος ἂν ἠκολούθουν ἐν
Βερολίνῳ τοῦ Γεννηθῆτω φῶς τὴν θεωρίαν (1).

Τοιαῦτα ἦσαν μέχρι ἐσχάτων τοῦ δημοσίου βίου τοῦ προ-
κατόχου ἡμῶν τὰ γνωρίσματα. Ἄλλ' ἀφότου, ἀπολυθέντων
ἡμῶν, διωρίσθη ἐκεῖνος ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἄλλο
τρόπαιον ἐφαντάσθη.

Ἐάν, — εἶπε καθ' ἑαυτὸν, — ἠδυνάμην νὰ δείξω ὅτι πάν-
τες σχεδὸν οἱ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐφορεύσαντες ἀφῆ-
καν αὐτὴν ἔρμαιον πάσης διαρπαγῆς καὶ καταστροφῆς, ποῖον
δὲ ἐμὲ κατὰ πάντα λόγον τὸ ὄφελος! Καὶ ἐάν ἠδυνάμην νὰ
συκοφαντήσω τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ μάλιστα τὸν ἀμέσως προ-
κάτοχόν μου, ἐάν ἠδυνάμην νὰ δείξω ὅτι ἐγὼ μόνος εἶχον
ἀγάπην πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην, ποίου βραβεῖου θὰ ἠξιούμην
παρ' ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι τσαύτην ἀπλότητα νοὸς ὥστε
τοὺς ἐκ πυροτεχνημάτων ἀστέρας νὰ ἐκλαμβάνωσιν ὡς ἀλη-
θεῖς ἢ τοὺς κοινούς καὶ ἀχρήστους τῶν ὑέλων ὡς ἀδάμαντας!

Τοιαῦτα, φαίνεται, διανοήθη αὐτὸς καὶ ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον.
Ἡ συνείδησίς του εὔρισκε τὸ πρᾶγμα ἀπλούστατον, ἔχει δὲ
εὐτυχῶς δι' ἑαυτὸν τὴν συνείδησιν ἥκιστα ἀπειθῆ εἰς τὰ
πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας του.

Μετ' ἐλαφρᾶς λοιπὸν τῆς καρδίας καὶ μετὰ πάσης ἀφε-
λείας ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ παντὸς ὅστις εἶχε πατήσει

(1) Τοῦ « Γεννηθῆτω φῶς » μίξ περίεργος ἐξήγησις ἐδόθη.
Αὕτη δὲ ἦτο ἐπιστολὴ τοῦ συντάκτου τοῦ φυλλαδίου ἐκείνου
ὑπάρχουσα ἐν χερσὶ τοῦ Κ. Θ. Δηλιγιάννη δι' ἧς εἶχε ζητηθῆ
ἀπ' αὐτοῦ, ὑπουργοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς Παιδείας, ἡ ἐφορεία τῆς Ἐθν.
Βιβλιοθήκης. Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν δ' ἐκείνην ὁ Κ. Θ. Δηλιγιάν-
νης εἶχε κρῖνει καλὸν ν' ἀπαντήσῃ ἀρνητικῶς.

τὸν πόδα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ἢ εἶχεν ἔλθεῖ εἰς σχέσεις πρὸς αὐτήν. Πρωθυπουργοί, ὑπουργοί, ἀρχιερεῖς, στρατηγοί, γερουσιασταί, ἔφοροι, πρυτάνεις, καθηγηταί, φοιτηταί, δικηγόροι, ἰατροί, οἰοιδήποτε ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι, πάντες οὗτοι ἦσαν ἀμαρτωλοί, ἢ ἀμελεῖς φύλακες ἢ ἀσυνείδητοι ληστὰὶ καὶ ἄρπαγες τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης. Ὀλόκληρον, ὡς εἰπεῖν, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀφιλόπατρι, ἀνάληπτον, ἀσυνείδητον, ἐλυμαίνετο τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην καὶ ἐνοσφίζετο ἀναισχύντως τὸν ἐθνικὸν πλοῦτον, μόνος δὲ εὐρέθη σωτὴρ αὐτῆς ἐξ ὕψους ἐπιφανὲς τῆς Παπίσσης Ἰωάννας καὶ τοῦ Γεννηθητήω φῶς ὁ συγγραφεὺς!

Ἄλλὰ ταῦτα πάντα ὁ ἐκδότης «τοῦ περὶ ἔθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐν ἔτει 1880» φυλλαδίου ἐγίνωσκεν ὅτι ἂν ἐξετίθετο σοβαρῶς οὐδὲ κἄν ἤθελον ἀναγνωσθῆ. Διὸ κατέφυγεν εἰς τὴν σάτυραν χάριν ἐκείνων οἵτινες τὴν ἀθλίαν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἀφορῶντες, ἀποβλέπουσι μόνον εἰς τὴν χαρίεσσαν μορφήν, εἰδῶς ὅτι κατὰ τὸν Λουκιανὸν «τοιούτός ἐστιν ὁ πολὺς λεῶς, χαίρουσιν ἀποσκώπτουσι καὶ λοιδορουμένοις» καὶ ἐλπίζων, ὅπως οἱ ἐμβάλλοντες τὸ δηλητήριον εἰς πῶμα γλυκύ, ὅτι ἤθελε κατορθώσῃ νὰ φαρμακεύσῃ τινὰς ἐξ αὐτῶν.

Σάτυρα ἀληθῶς οὐ μόνον τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς τὰς σπουδὰς ποιησαμένων, ἀλλ' ὀλοκλήρου τοῦ ἑλλην. ἔθνους ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῆ τὸ φυλλάδιον αὐτοῦ. Εὐνόητον εἶναι ὅπόσον ἤθελον χαρῆ, ἐν τῇ παρουσίᾳ μάλιστα ἑθνικῆ κρίσει, οἱ τῆς Ἑλλάδος ἐχθροὶ ἀναγινώσκοντες ἢ μαυθάνοντες τὰ ἐν αὐτῷ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας γεγραμμένα.

Ἄλλ' ἐνῶ τοὺς πάντας ὁ γράψας αὐτὸ διασύρει, φροντίζει ὅμως νὰ ἐπαινέσῃ μόνον ἑαυτόν. Διὸ τὸ φυλλάδιόν του ἐνῶ εἶναι σάτυρα τῶν πάντων εἶναι ὅμως ὕμνος αὐτοῦ καὶ μόνου.

Εὐθὺς δ' ἐν ἀρχῇ τῆς σατύρας αὐτοῦ, ὡσανεὶ ἐφιλοτιμεῖται

νά θέση ἀξίαν προμετωπίδα εἰς τὸ ἔργον καὶ εἰκόνα, ἄρχεται δι' ἐνὸς ψεύδους. Λέγει δηλ. « ὅτι οὐ μόνον δημοσιογράφοι ἀλλὰ καὶ ὑπουργοὶ καὶ πρυτάνεις καὶ ἔφοροι πολλάκις ὠνόμασαν τὴν Ἔθν. Βιβλιοθήκην ἐν ἐπισήμῳ ἐκθέσει ἔθνικὸν αἶσχος, σαπρίαν, σταῦλον, κλπ.». Μεθ' ὑπομονῆς ὅ,τι πλείστης καὶ προσοχῆς μεγάλης, (καὶ τοῦτο διότι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ φυλαδίου ἐκείνου, καίπερ καθ' ἡμῶν ἰδίως γραφέντος, ἐπεχειρήσαμεν νὰ γράψωμεν ἐν πάσῃ εὐσυνειδησίᾳ καὶ ἐν πνεύματι ἄκρας φιλαληθείας) διεξελθόντες ἀπάσας τὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως τῆς ἔθν. Βιβλιοθήκης λογοδοσίας πρυτάνεων καὶ ἐφόρων ἐκθέσεις, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι οὐδαμοῦ ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν τὰ τιμητικὰ ταῦτα ἐπίθετα, ἅτινα βεβαίως οὐδ' ἐν προφορικῷ λόγῳ ἐκείνοι ὧν αὐτὸς μνημονεύει, ἄνθρωποι σεβόμενοι ἑαυτοὺς καὶ τὸ κοινόν, ἠδύναντο νὰ ἐκφέρωσι κατ' ἔθνικου ἰδρύματος.

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν δὲ τῶν ἀβρῶν αὐτῶν ἐπιθέτων πρὸς τὴν ἔθν. Βιβλιοθήκην ὀφείλει τις νὰ θαυμάσῃ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ πρώην ἐφόρου, ὅστις συγκατανεύει νὰ παραβάλλῃ ἑαυτὸν πρὸς τὸν Κ. Φρεαρίτην, λέγων ὅτι ὅπως ἐπὶ τοῦ Κ. Φρεαρίτου οὕτω καὶ σήμερον μετὰ δώδεκα καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἀποφασίζει ἡ Ε. Βιβλιοθήκη νὰ ζήτησῃ καὶ πάλιν τὰ ἑαυτῆς, ὡς δεξιὸς κυνηγὸς διὰ μιᾶς βολῆς δύο θηράματα θηρεύων, πρῶτον μὲν τὴν σύγκρισιν πρὸς τὸν ἀξιότιμον καθηγητὴν, δεύτερον δὲ τὸ ὠφέλιμον εἰς αὐτὸν ψεῦδος, ὅτι ἐπὶ δωδεκαετίαν ἡ Ἔθν. Βιβλιοθήκη ἦν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἐμερίμνησε περὶ αὐτῆς.

Ἐχει δὲ ὁ ἀξιάγαστος ἀνὴρ πολλὰς καὶ σπανίας ἀρετάς. Ἐάνειναι τοσοῦτον μετριοφρῶν, ὥστε νὰ παραβάλλῃ πρὸς τοῦ Κ. Φρεαρίτου τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐξ ἄλλου ἐπιθυμεῖ νὰ πείσῃ τὸν

κόσμον περι τῶν ὑφ' ἑαυτοῦ λεγομένων. Συνάπτει δηλ. ἐναρμονίως τὴν μυθιστορίαν μετὰ τῆς μαθηματικῆς, καὶ εἰς τῆς φαντασίας του τὰ ἰνδάλματα ἢ τῆς διαστροφῆς τὰ προϊόντα προσπαθεῖ νὰ δώσῃ χροιάν ἀκριβείας. Λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὰς εὐθύνας τοῦ Κ. Φρεαρίτου, εὐρίσκει ἐν αὐταῖς ὅτι κατὰ τὰς πρυτανικὰς ἐκθέσεις εἰσῆχθησαν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1838 μέχρι τοῦ 1865 εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τόμοι 118,881, ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔτους 1866 δὲν ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ πλείονες τῶν 75,645, ἥτοι ἐν διαστήματι 26 ἐτῶν ἐξέλιπον 42,000 τόμοι. Λαμβάνει ἔπειτα τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1875 ἐκθεσιν τῆς τριμελοῦς ἐκ τοῦ Πρυτάνεως καὶ δύο καθηγητῶν ἐπιτροπείας καί, — ἂν καὶ δὲν παραδέχεται τὴν ἀρίθμησίν της ὡς ἀκριβῆ — παραδέχεται τὰ συμπεράσματά της ὡς τοιαῦτα, δηλ. νέαν ἔλλειψιν 15,000 τόμων ἐντὸς ἐτῶν ἐννέα. Ὡς ἀνθρωπος τότε εὐσυνειδήτος προβαίνει εἰς τὴν διανομὴν ὅλης αὐτῆς τῆς ἀπωλείας μεταξὺ πάντων τῶν ἀπ' ἀρχῆς τῆς Βιβλιοθήκης μέχρι τοῦ 1865 ἐφορευσάντων, καὶ διὰ τῆς διαιρέσεως δεικνύει ὅτι ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ κλοπὴ αὕτη ἦν «1600 περίπου τόμων κατ' ἔτος, ἥτοι 133 τόμων κατὰ μῆνα, 4 1/2 τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τι πλέον τοῦ ἐνὸς διὰ πᾶσαν ἐργάσιμον ὥραν.»

Καὶ τίς δύναται νὰ μὴ θαυμάσῃ τῶντι τοσοῦτον πνεῦμα ἀκριβείας καὶ δικαιοσύνης!

Ἀπορίας μόνον ἄξιον εἶναι πῶς ἡ τοσαύτη εὐσυνειδησία δὲν τῷ ὑπηγόρευσε νὰ ἐξετάσῃ τὰς πρυτανικὰς ἐκθέσεις ἐκεῖνας, ἃς εἶχεν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ προχείρους, ἵνα πληροφορηθῇ ἀκριβῶς τὰ περι τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατ' ἐκείνας εἰσαχθέντων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην βιβλίων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν αὐτῇ μετρηθέντων. Ἄλλ' ἐφοβήθη ἴσως μὴ ἡ διαφορὰ αὕτη ἀποδειχθῇ οὐχὶ τοσαύτη ἀλλὰ μικρά, καὶ

διὰ τοῦτο ἀπέσχε. Διότι θὰ ἐστερεῖτο τότε τῆς ἀπάτου ἡδονῆς τοῦ νὰ δυσφημήσῃ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν βιβλίων οὐ μόνον τοὺς κατὰ καιρὸν ἐφόρους, εἰς οὓς μετὰ τοσαύτης εὐθιδικίας τὴν διανέμει, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης σπουδάσαντας, τὴν μᾶλλον πεφωτισμένην τοῦ ἔθνους μερίδα. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἄξιος βιβλιοφύλαξ τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης Κ. Δέφνερ εἶχε τὴν ἀπλότητα νὰ μὴ σκεφθῇ οὕτω. Ἀφότου ἤδη ἔγραφε τὰ περὶ τούτου ὁ προϊστάμενος αὐτοῦ καὶ συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου χαίρων διότι ἀπεδεικνύετο ἡ ἑλλην. κοινωνία συγκειμένη ἐκ κλεπτῶν τοῦ δημοσίου πλούτου, λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον ὁ Κ. Δέφνερ καὶ μετὰ ζήλου ἐργασθεὶς κατεῖδεν ὅτι σχεδὸν πᾶσα ἡ διαφορὰ αὕτη προήρχετο ἐκ τῆς κακῆς ἀριθμήσεως ὡς τόμων τῶν φυλλαδίων καὶ περιοδικῶν καὶ τῶν φύλλων πινάκων ἀκόμη, ἐκ τῶν χονδρῶν σφαλμάτων κατὰ τὴν ἀνακεφαλαίωσιν αὐτῶν, ἐκ τῆς διπλῆς μνείας τῶν αὐτῶν δωρημάτων, ἐκ τῶν γενομένων δωρεῶν ἐκ τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους καὶ εἰς ἀπόρους μαθητάς, καὶ ἐκ τῆς μὴ μνημονεύσεως τῶν ἐξ αὐτῆς δοθέντων πρὸς ἀνταλλαγὴν πολλαπλῶν, ἅτινα θὰ ἦσαν πιθανῶς μάλιστα διπλάσια τὸν ἀριθμὸν καθὸ τοιαῦτα (1).

(1) Λυπούμεθα διότι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντιδοξοῦμεν πρὸς περισπούδαστον φίλον, ὅστις εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰργάσθη πρὸς ὀργάνωσιν τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης, πικρίας, ὡς μὴ ὄφελε, ἀντιεὐγνωμοσύνης ποτισθεῖς. Ἀλλὰ πᾶς τις ἀναγινώσκων τὰς εὐθύνας τοῦ Κ. Φρεαρίτου καὶ τὴν « Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην ἐν ἔτει 1880 » δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς μεγίστης διαφορᾶς αἰσθημάτων, ἅπερ ἐνέπνευσεν εἰς ἑκάτερον τὸ πρᾶγμα. Ὁ μὲν Κ. Φρεαρίτης, παρὰδεχθεὶς τὴν διαφορὰν ἐκείνην, ὁμιλεῖ

Ἄξιαν λόγου κρίνοντες τὴν διατριβὴν τοῦ Κ. Δέφνερ, καταχωρισθεῖσαν πρὸ τινος καιροῦ ἐν τῇ Ἐφημερίδι καὶ συνάπτουσαν τὴν χάριν τοῦ ὕφους μετὰ τῆς ὀρθότητος τῶν συλλογισμῶν, ἀναγράφομεν αὐτὴν ἐν τέλει τῆς ἡμετέρας πραγματείας, ὅπου παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην.

Καὶ ὅτι μὲν κατὰ καιροὺς ἐγένοντό τινες ὑπεξαιρέσεις, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνωμάλους χρόνους τῆς μεσοβασιλείας, ἢ καὶ ἀπώλειαι τινες βιβλίων ἐκ τοῦ δανεισμοῦ, τοῦτο εἶναι ἀληθές· ὅτι ὅμως ὁ ἐκ τούτων ἀριθμὸς ἀπολωλότων βιβλίων ἀναβαίνει εἰς χιλιάδας πολλὰς ἢ δεκάδας μάλιστα χιλιάδων βιβλίων τοῦτο εἶναι ἤκιστα πιστευτόν, ὡς καὶ ἐκ τῆς διατριβῆς τοῦ Κ. Δέφνερ καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων δεικνύεται. Διότι πρῶτον μὲν δὲν ὑπάρχει καθ' ἡμᾶς ἀσφαλὲς διδόμενον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τόμων τῆς ἀρχαίας δημοσίας Βιβλιοθήκης· δεύτερον δὲ ἀρκεῖ μόνον, ἵνα ὁ πρὸ εἰκοσαετίας ἢ δωδεκαετίας ἔτι ἐπισκεψάμενος τὴν Βιβλιοθήκην ἐπισκεφθῇ αὐτὴν καὶ σήμερον, ὅπως πεισθῇ ὅτι, ἐὰν 1600

περὶ αὐτῆς ὡς ἄνθρωπος καλλίστης πίστεως καὶ ὡς Ἕλληνα ἀκριφῆς λυπεῖται καὶ προτείνει πρὸς ἀποφυγὴν ἀπωλείας ἐν τῷ μέλλοντι διάφορα ὑεραιεῖς μέσα, ἀλλ' οὔτε τοὺς προκατόχους αὐτοῦ ὑβρίζει οὔτε τὴν κοινωνίαν ζητεῖ νὰ διασύρῃ· ὁ δὲ συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου μετ' ἀγαλλιόσεως δυσκόλως καλυπτομένης καὶ οἰοεὶ θριαμβικῶς προβάλλει εἰς τὸ μέσον καὶ διὰ μακρῶν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ φυλλάδιον στηλιτεύει καὶ κατασπιλοῖ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν γελοῦν σαρκόνιον ἢ μεφιστοφελικὸν γέλωτα καὶ σατανικῶς ὀρχούμενος καὶ σκιρτῶν. Τὸ κακὸν ὅμως εἶναι ὅτι ἡ κοινωνία ἐγέλωσε τελευταίᾳ καὶ μάλιστα ὅσοι ἔμαθον ὅτι ἀπέστειλε μὲν πρὸς τὴν Ἐφημερίδα ἀνδρείων τῆς δικτριβῆς τοῦ Κ. Δέφνερ, ἀλλὰ φρονίμως ποιῶν ἔσπευσε νὰ τὴν ἀποσύρῃ καίτοι τυπωθεῖσαν.

τόμοι, ὡς λέγει ὁ ἡμέτερος προκάτοχος, ἐχάνοντο κατ' ἔτος ἐξ αὐτῆς, ἀδύνατον ἦτο, καὶ λογιζομένων 3000 τῶν κατ' ἔτος εἰσερχομένων εἰς αὐτὴν τόμων, (ὡς παραδέχεται αὐτὸς οὗτος), ἀδύνατον ἦτο, λέγομεν, νὰ αὐξήσῃ τοσοῦτον καταφανῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων. Διότι οὐχὶ μόνον τὸ ἀναγνωστήριον κατέκλυσαν μέχρις ὀροφῆς τὰ βιβλία, ὅπου πρότερον ὀλίγα ὑπῆρχον, ἀλλὰ καὶ τέσσαρες σειραὶ, ὡσαύτως μέχρις ὀροφῆς διήκουσαι, εἰς ἕκαστον τμημα προσέτέθησαν, καὶ ἔνεκα ἐλλείψεως χώρου τριάκοντα δύο διάμεσοι νέαι στηλαὶ ἐδημιουργήθησαν, ὅλαι σχεδὸν πληρωθεῖσαι.

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις καὶ ὑπερβολικὸς περὶ τῶν ὑπεξαιρέσεων αὐτῶν καὶ ἀπωλειῶν ἐγένετο λόγος καὶ κατηγορήθη ἡ καθ' ἡμᾶς κοινωμία ὡς ἡ μόνη ἐν ἣ τοιαῦτα διαπράττονται, διότι δυστυχῶς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν τὸ ἐλάττωμα τοῦ τὰ ἴδια ἐλαττώματα μεγεθύνειν, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναγράψωμεν ἐκ τοῦ μεγάλου λεξικοῦ τοῦ Larousse τὸ ἐξῆς χωρίον, ἐν ᾧ ἐκτίθενται τὰ συμβαίοντα ἐν τῇ μεγάλῃ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ τῆς Γαλλίας.

«Τὰ βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης, λέγει (ἄρθρ. Αὐτοκρ. Βιβλιοθήκη σελ. 693) εἶναι βιβλία ἀνήκοντα εἰς τοὺς πάντας, ὁ δὲ πλοῦτος αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ᾔναι ἱερός ὡς τὰ μνημεῖα τῶν ἀρχαίων δρυῖδων. Καὶ ὅμως τὰ βιβλία αὐτὰ γίνονται ἄφαντα καθ' ἑκάστην αἰδὲ ἀπωλείαι εἰσὶ πολλάκις ἀνεπανόρθωτοι. Καθ' ἑκάστην ἀκούομεν τὸν βιβλιοφύλακα λέγοντα· «Αὐτὸ τὸ βιβλίον δὲν εὐρίσκεται· αὐτὸ τὸ χειρόγραφον μᾶς ἐκλάπη. Ἡ πληγὴ αὕτη πρέπει νὰ ἐκλείψῃ διὰ παντὸς κλπ.»

Καὶ τοσοῦτον δεινὸν θεωρεῖ τὸ πρᾶγμα ὁ συντάκτης τοῦ ἀρθροῦ ὥστε προτείνει—τί νομίζει ὁ ἀναγνώστης;—Οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Γαλλίας νὰ

ἀποβάλλωσι τὰ ἐνδύματά των, καὶ χάριν ἀσφαλείας ἀπὸ τῆς κλοπῆς νὰ περιβάλλωνται ἴδιον χιτῶνα! Καὶ ἐὰν ἐν τῇ μεγάλῃ Βιβλιοθήκῃ τῆς μεγάλης Γαλλίας τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα συμβαίνωσι (1) καὶ τοιαῦτα προτείνωνται πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν βιβλίων, πρέπει νὰ ᾔηται τις ἀδυσώπητος πρὸς τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, καὶ τὰ σχετικῶς ἐν αὐτῇ ἐλάχιστα νὰ μυριοπλασιάσῃ καὶ νὰ τὴν διασύρῃ σατυρίζων ἀσυνειδήτως;

Ἄλλὰ δὲν ὑβρίζει ὁ γράψας τοὺς ἀνθρώπους μόνους, δηλ. τοὺς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπηρετήσαντας καὶ τὴν κοινωνίαν· καὶ αὐτὴν τὴν ἄψυχον Βιβλιοθήκην τέρπεται συκοφαντῶν καὶ διασιλλαίνων. Καὶ δὴ ὁ αὐτοχειροτόνητος οὗτος δεινὸς βιβλιονόμος, ὁ ἐφάμιλλος κατὰ τὴν ἰδίαν γνώμην τοῦ Molbech καὶ τοῦ Schleiermacher, χλευάζει τὸ ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ τμήμα τῆς νεωτέρας φιλολογίας, διότι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι πολλὰ ἐκδόσεις τοῦ Βολταίρου, τοῦ Δάντου, τοῦ Βαλτερσκότου καὶ ἄλλων, καταδεικνύων οὕτως ὅποσον ἐννοεῖ τὸν σκοπὸν μεγάλης Βιβλιοθήκης. Εἰς ἡμᾶς τοῦτο δὲν ἦτον ἐκπλήξεως πρόξενον, διότι ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑθνι-

(1) Ὅτι οὐ μόνον ἐν Γαλλίᾳ ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ τοιαῦτα συμβαίνουσι, καὶ ἀνακαλύπτονται κλοπαὶ μεγάλου μάλιστα ἀριθμοῦ βιβλίων δημοσίων, ἀποδεικνύει ἐκτὸς ἄλλων ἢ ὑπὸ τοῦ περιουήτου Πίχλερ, βιβλιοφύλακος τῆς ἐν Πετροπόλει Αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης, γενομένη κλοπὴ χιλιάδων πολλῶν βιβλίων, καταδικασθέντος διὰ τοῦτο εἰς ἀφυγίαν ἐν Σιβηρίᾳ. Ἐσχάτως δὲ οἱ πάντες ἀνέγνωσαν ἐν ταῖς ἐφημερίαις κλοπὴν μεγάλην γενομένην δι' ἀμαξίων μάλιστα ἐκ δημοσίων Βιβλιοθήκης τῆς Ἰταλίας. Ἄλλ' οὔτε Γάλλοι, οὔτε Ῥῶσοι, οὔτε Ἰταλοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ ἐπιρρίψωσι μῶμον εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα.

κὴν Βιβλιοθήκην, ἐξ οἴκτου βεβαίως πρὸς αὐτὴν καὶ ἵνα τὴν σώσῃ ἀπὸ τῆς καταστροφῆς, ἠγνόει ὅτι ἡ τοῦ Πανεπιστημίου Βιβλιοθήκη ἦν ἠνωμένη μετὰ τῆς Δημοσίας, ἀνεμιμνήσκετο δὲ μετὰ θαυμασμοῦ τῶν λαμπρῶν χρωμάτων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ἦν πάνυ φιλοτίμως ἐδημιούργησε καὶ προάγει ὁ κ. Φιλήμων (1).

Καὶ οὐ μόνον χλευάζει ἀλλὰ καὶ καταδικάζει τὸ δυστυχὲς τοῦτο τμήμα εἰς τὴν πυρὰν διότι, λέγει «συνίσταται ἐξ ὀκτῶ περίπου χιλιάδων τόμων καὶ δὲν περιέχει τίποτε» καὶ διότι «πλὴν τοῦ Σχίλλερ καὶ κολοβοῦ τινος Γκαϊτε οὐδένα περιέχει τῶν κορυφαίων τῆς Γερμανίας ποιητῶν καὶ λογογράφων, οὔτε Ῥίχτερ, οὔτε Ῥούκερτ, οὔτε Ἄϊνε, οὔτε Tieck οὐδ' ἄλλον τινὰ τῶν καὶ τὴν πενιχροτέραν κοσμούντων Βιβλιοθήκην». Ἀλλὰ τί θέλει ἄρά γε σκεφθῆ ὁ ἀναγνώστης, ὅταν μάθῃ ὅτι οὐ μόνον οἱ κορυφαῖοι ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας, Ἰσπανίας, Πορτογαλλίας, Ἀμερικῆς ὑπάρχουσιν ἐν τῷ τμήματι τούτῳ, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ὀνόματα Corneille, Racine, Molière, Malherbe, Voltaire, Rousseau, Mme de Staël, Chateaubriand, Lamartine, Béranger, Victor Hugo, Dante, Petrarca, Ariosto, Tasso, Metastasio, Alfieri, Leopardi, Manzoni, Calderon, Lope de Vega, Cervantes, Camoëns, Ossian, Milton, Shakespeare, Swift, Byron, Cooper καὶ ἄλλα πολλά, καὶ οἱ κορυφαῖοι δὲ τῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων τῆς Γερμανίας, δηλ. αἱ ποιήσεις

(1) Ἐκ τοῦ θυμωσμοῦ δ' ἐκείνου, ἀνταχθὼν τὰ κατήκοντα τοῦ ἐφόρου, παρήγγελλε τοῖς βιβλιοδέταις νὰ θέτωσιν εἰς τὰ βιβλία λαμπρὰ χρώματα ὡς τῶν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ὑποσχόμενος ὅσον ἤθελον ζητήσῃ ἀμοιβήν.

Niebelungen, ἡ Ἰλιάς αὐτῆ τῆς Γερμανίας, καὶ ὁ Klops-
tock, καὶ ὁ Goethe καὶ ὁ Schiller ἐν πολλαῖς ἐκδόσεσι, καὶ ὁ
Herder, καὶ οἱ Schlegel, καὶ ὁ Lessing καὶ ὁ Voss, καὶ
ὁ Wieland ; τί θέλει εἰπεῖ ὁ ἀναγνώστης ὅταν μάθῃ ὅτι καὶ
τοῦ Ῥίχτερ καὶ τοῦ Ρούκερτ καὶ τοῦ Ἄϊνε καὶ τοῦ Tieck
καὶ ἄλλων δευτερευόντων τῆς Γερμανίας ποιητῶν καὶ λογο-
γράφων ὑπάρχουσι πονήματα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ; Ἄλλ' ἄς
μὴ ἐξαντλήσῃ τὸν θαυμασμόν του· ἄς φυλάξῃ αὐτὸν δι' ἄλλα
ἀξιοθαυμαστότερα ἔτι.

« Αἱ πολύτομοι, λέγει, καὶ πολυδάπανοι σειραὶ, ὁ Dalloz,
ὁ Sirey ὁ Glucks εἰσὶν ἀσπλάγχχνως ἠκρωτηριασμένοι
καὶ ἔνεκα ἐλλείψεως τόμων ὅλως ἄχρηστοι κλπ.». Λυπούμεθα
λέγοντες πρὸς τὸν πρῶτον ἔφορον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης
ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι μέγα καὶ ἀσπλαγχχνον ψεῦδος· διότι
καὶ ὁ Dalloz καὶ ὁ Sirey καὶ ὁ Glucks οὐ μόνον δὲν εἶναι
ἀσπλάγχχνως ἠκρωτηριασμένοι, ἀλλ' εἰσὶ πλήρεις, καὶ περὶ
τούτου πᾶς νομικὸς δύναται νὰ πεισθῇ ἐπισκεπτόμενος τὴν
Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην καὶ ζητῶν νὰ ἴδῃ τὰς συλλογὰς ταύ-
τας. Εἰς τὸ ψεῦδος αὐτὸ συνετέλεσεν ἴσως ἐκτὸς τῆς κακῆς
πίστεως καὶ ἡ περὶ τὴν ἐξέλεγχιν τῶν βιβλίων ἄγνοια τοῦ
γράφαντος· ἀλλ' οὐχ ἦττον τὸ πρᾶγμα δὲν μεταβάλλει φύ-
σιν. Καὶ ὅμως αὐτὸς ἔσπευσε νὰ δυσφημήσῃ διὰ τὸν δῆθεν
ἠκρωτηριασμόν τῶν νομικῶν ἐκείνων σειρῶν οὐ μόνον ἀπα-
ξάπαντας τοὺς τετρακοσίους ἐν Ἀθήναις δικηγόρους ἀλλὰ
καὶ ἅπαντας τῆς σχολῆς τοῦ δικαίου τοὺς φοιτητάς, οἵτινες
«δὲν διδάσκονται, λέγει, ἀρκούντως πόσον ἄδικος εἶναι ἡ
κατακράτησις ξένης περιουσίας».

Ἄλλὰ περὶ πάντων ἀποφαίνεται ὁ θαυμάσιος ἀνὴρ μετὰ
θαυμασίας τόλμης. Καὶ δὴ λέγει ὅτι καὶ τὸ ἱατρικὸν τμῆμα
ὀλόκληρον εἶναι σχεδὸν ἄχρηστον, διότι κατὰ τὴν

ὕπ' αὐτοῦ δημιουργουμένην πρωτοφανῆ θεωρίαν τὰ ἱατρικὰ συγγράμματα «μετὰ μίαν πενταετίαν ἀποβαίνουσιν ἄχρηστα, τότε δὲ ἡ ἀγοραία αὐτῶν ἀξία ὑπολογίζεται κατὰ κυβικὸν πῆχυν ἢ στατῆρα!»

Ὅτι ἔλλειψις ὑπάρχει νέων βιβλίων ἐν τοῖς τμήμασι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ δὴ τῆς ἱατρικῆς, τοῦτο ἀναμφίλεκτον· διὸ κατιδόντες ἡμεῖς τὴν ἀνάγκην ἣν εἶχον αὐτῶν καὶ καθηγηταὶ καὶ ἐπιστήμονες καὶ φοιτηταὶ τῆς ἱατρικῆς ἤσχο- λήθημεν ἵνα πορίσωμεν τῇ Βιβλιοθήκῃ τὰ πλεῖστα καὶ ἀρι- στα τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκδοθέντων τοιούτων συγ- γραμμάτων (1). Καὶ πᾶς μὲν ἱατρὸς θέλει βεβαίως γελᾶσει διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἐκείνην τοῦ πρώην ἐφόρου, ἣν ἐκφέρει μάλιστα μετὰ πάσης τῆς αὐθεντίας τῆς ἀγνοίας· ἐὰν δὲ ἡ θεωρία αὐτοῦ ἐλογίζετο ἀληθῆς, τότε μωροὶ καὶ ἀνόητοι θὰ ἦσαν οὐ μόνον οἱ ἡμέτεροι καθηγηταὶ τῆς ἱατρικῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν μεγάλων Πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης οἱ ἀενάως σπουδάζοντες Ἰπποκράτην καὶ Γαληνόν, ἄχρηστοι δὲ καὶ ἀπορριπτέοι εἶναι οὐ μόνον ὁ Broussais καὶ ὁ Bouillaud καὶ ὁ Trousseau, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Roekitansky καὶ αὐ- τὸς ὁ Virchow καὶ ὁ Claude Bernard οἱ ἀναπλάσαντες τὴν ἐπιστήμην καὶ δόντες εἰς αὐτὴν ὀρίζοντας νέους διὰ τῶν ἀνακαλύψεων τῶν.

(1) Οὐ μόνον ἱατρικῶν καὶ περὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν νεωτέ- ρων βιβλίων ἀλλὰ καὶ νομικῶν καὶ πολιτειολογικῶν νεωτέρων ὑπῆρχε μεγίστη σπάνις, διότι ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν εἶχεν ἀμεληθῆ ἢ κτηῆσις τοιούτων συγγραμμάτων. Ἡμεῖς δὲ ἐθεωρήσαμεν ἀπα- ραίτητον νὰ θεραπεύσωμεν κατὰ τὸ ἐνὸν ἐκ τῶν γλίσχρων πόρων τῆς Βιβλιοθήκης τὴν ἔλλειψιν ταύτην καὶ τοῦτο μαρτυ- ροῦσι σὺν τοῖς καταλόγοις τῶν κτηθέντων βιβλίων οἱ ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης σπουδάζοντες ἐπιστήμονες.

Καὶ ἐπειδὴ μωρίαν τοιαύτην δὲν δύναται τις βεβαίως νὰ καταγνώσῃ οὔτε τῶν ἡμετέρων οὔτε τῶν ξένων καθηγητῶν καὶ ἰατρῶν, εἰς τὸν ἀναγνώστην ἀπόκειται νὰ χαρακτηρίσῃ δεόντως τὴν θεωρίαν ἐκείνην τοῦ ἡμετέρου προκατόχου.

Ἄλλ' ἴσως τὸ ἐν τούτῳ ἀμάρτημα αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐκ τῶν καταλογιστῶν· ἀφοῦ τὰς ἐξ ἀγνοίας ἀμαρτίας καὶ αὐτὴ ἡ ἐκκλησία συγχωρεῖ. Ὁ οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης μύστης δύναται βεβαίως νὰ ὀμιλῇ ἄνευ καταλογισμοῦ περὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν καὶ περὶ πάντων τῶν πραγμάτων.

Ἐὰν δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν νεωτέρων βιβλίων ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἀσχάλλει ὁ σατυρογράφος ἔφορος, δὲν δύναται ὁμοῦ καὶ ν' ἀποκρύψῃ τὴν χαρὰν τοῦ διὰ τὴν ἔλλειψιν νεωτέρων θεολογικῶν συγγραμμάτων, λέγων ὅτι «τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν δὲν θεωρεῖ ὡς μειονέκτημα ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι ὡς ἐπιστημονικοῦ ἔργου ἡ ἀκρίβεια καὶ ἀληθεία οὕτω καὶ θεολογικοῦ πρῶτον καὶ μόνον ἀναγκαῖον προσὸν εἶναι ἡ ὀρθοδοξία» καὶ διότι «ἡ θεολογία πρέπει νὰ σπουδάζεται ἐν τοῖς μνημείοις τῆς ἀκμῆς καὶ οὐχὶ τῆς φθίσεως τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος». Διὰ τούτων δὲ δεικνύει μὲν ὅτι ὀλόκληρον τὴν θεολογίαν θεωρεῖ ὡς μὴ στηριζομένην ἐπὶ τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς ἀληθείας ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ψεύδους, βεβαιοῖ δὲ ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα εἶναι ἐν τῇ φθίσει αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἀκμῇ, ἐκ τοῦ ἰδίου αἰσθήματος καὶ περὶ τοῦ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος κρίνων. Ἄλλ' ἐὰν χαίρει μᾶλλον διὰ τὴν ἔλλειψιν νεωτέρων θεολογικῶν συγγραμμάτων, θρηνεῖ διὰ τὰς ἀπωλείας, ἃς αὐτὸς βεβαιοῖ, μεσαιωνικῶν θεολογικῶν τευχῶν, λέγων μετ' εἰρωνείας προφανοῦς ὅτι «οὐδὲ τὰ ἱερὰ ταῦτα τεύχη ἐσεβάσθησαν αἰ ἀρπακτικαὶ χεῖρες»· διότι «ἐκ τῶν βιβλίων ἐκείνων ἀντέγραψε περικοπὰς τυπωθείσας ἐν τέλει νεανικοῦ αὐτοῦ ἔργου»· ὥστε τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα τεύχη

μετεχειρίσθη εἰς συγγραφὴν τοῦ γνωστοῦ ἀνιέρου βιβλίου. Καὶ εἰ μὲν πολλὰ, ὡς αὐτὸς λέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του, εἰσὶ τὰ ἐκ τῶν θεολογικῶν τευχῶν ἀπολωλότα, ἀπόκειται νὰ κρίνωσιν οἱ δεόντως ἐκτιμῶντες τὴν ἀξιοπιστίαν του· πιστεύομεν ὅμως ὅτι οἱ πάντες θέλουσι παραδεχθῆ μᾶλλον ὅτι ἐκ πνεύματος δικαιοσύνης ἀξιεπαίνου αὐτὸς ὁ τὰ ἱερά τοσοῦτον σεβόμενος κατηγόρησεν ἱερόσυλον κλοπὴν καὶ τῶν ἡμετέρων κληρικῶν, ὅπως μὴ τὸν αἰτιαθῶσιν αἱ ἄλλαι τῆς κοινωνίας τάξεις ἐπὶ μεροληψία ὑπὲρ ἐκείνων.

Ἀπόδειξις δὲ τοῦ πράγματος εἶναι ὅτι κατηγορεῖ τῶν δυστυχῶν κληρικῶν ἱεροσυλίαν, καὶ προσποιεῖται ὅτι θρηνεῖ διὰ τὸν ἀκρωτηριασμὸν τῆς τριακοσιοτόμου πατρολογίας τοῦ Migne, ἐνῶ ἡ πατρολογία αὕτη οὐδέποτε ὑπέστη ἀκρωτηριασμὸν, ἀλλ' ἔχει ὅπως εἶχεν ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Τούτου δὲ μάρτυς εἶναι οὐ μόνον τὸ ὑπάρχον δελτίον, ἔκτοτε γραφέν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τότε βιβλιοπώλης Κ. Περρῆς ὁμολογῶν ὅτι οἱ ὅ ἐλλείποντες ἐκ τῆς Πατρολογίας τόμοι οὐδέποτε εἰσῆλθον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, διότι ὅτε ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Κ. Κόμνου εἶχε παραγγελθῆ αὐτῷ ἡ προμήθεια αὐτῆς, ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ εὔρεθῶσιν οἱ ὅ ἐκεῖνοι τόμοι, καθὼ πυρποληθέντος τοῦ ἐκτυπώσαντος αὐτὴν τυπογραφείου.

«Τῆς Βρετανικῆς ἐπιθεωρήσεως, τῆς Γερμανικῆς, τῆς Συγχρόνου καὶ τοῦ Deutsche Rundschau ἀπέμειναν, λέγει, ὡς δείγματα εὐάριθμοὶ τινες τόμοι ἢ ἄδετα φυλλάδια.» ἐνῶ ἡ μὲν σειρά τῆς Βρετανικῆς Ἐπιθεωρήσεως ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τοῦ 1850 εἶχε δωρηθῆ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἑλλιπεστάτη ἤδη κατὰ πλείστους τόμους καὶ τεύχη, ὑπὸ τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Δομνάνδου, ὡς τοῦτο ἐξάγεται ἐξ αὐτῶν τῶν Πρυτανικῶν ἐκθέσεων· ἐκ δὲ τῶν τευχῶν τοῦ 1865 (ὅτε

τὸ Πανεπιστήμιον εἶχε ζητήσῃ πρῶτον ἤδη συνδρομὴν εἰς τὸ περιοδικὸν ἐκεῖνο διὰ τοῦ K. Wilberg), μέχρι τοῦ 1879 ἔλλείπουσι μόνον τινὰ τεύχη τῶν ἐτῶν 1870 καὶ 1871. Τῆς Συγχρόνου ἐπιθεωρήσεως τοσοῦτοι ἀκριβῶς τόμοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσιν ὅσοι εἶχον δωρηθῆ εἰς αὐτήν, δὲν εἶχε δὲ ληφθῆ ποτὲ συνδρομὴ εἰς τὸ περιοδικὸν αὐτὸ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου· τῆς δὲ Γερμανικῆς ἐπιθεωρήσεως ὡσαύτως τοσοῦτους ἀκριβῶς τόμους εἶχε λάβει τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τοῦ K. Βίλμπεργ ὅσοι ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ. Τὸ δὲ Deutsche Rundschau πληρὲς ὄν εἰς τὸ πείσμα τοῦ φιλαλήθους ἐφόρου, διαμαρτύρεται καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν ἄλλων κατ' αὐτοῦ, ἀποροῦν τί παθῶν οὕτως μαίνεται κατ' αὐτῶν ἐκεῖνος.

Εὐτυχῶς, ἐὰν ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι λογοκλόποι, βιβλιοκλόποι ὅμως εἶναι σπάνιοι, σπανιώτεροι ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ κόσμου.

Καὶ ταῦτα εἶπομεν περὶ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν ἄλλων σειρῶν οὐχὶ διότι ὑπέχομεν ἡμεῖς εὐθύνην τινὰ ἐπὶ τούτοις, ἀλλ' ἵνα καταδείξωμεν τὴν πρὸς δυσφημισμὸν ὀλοκλήρου τοῦ παρελθόντος τῆς Βιβλιοθήκης ψευδολογικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπειδὴ δὲ λέγει ὅτι «ἐν τῇ Ἐθνικῇ τῆς Ἑλλάδος Βιβλιοθήκῃ μάτην ἤθελέ τις ζητήσῃ τοὺς ἐλληνικοὺς κώδικας, τὴν συλλογὴν νόμων καὶ διαταγμάτων τοῦ K. Δηλιγιάννη, πληρὲς ἀντίτυπον τῶν ἔργων τοῦ K. Καλλιγᾶ ἢ ἀνελλιπῆ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἢ τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς σειράν», ἐπιτρέπεται νὰ ἐρωτήσωμεν ποῖαν αὐτὸς ἔλαβε μέριμναν περὶ κτήσεως ἢ συμπληρώσεως τῶν συγγραμμάτων ἐκείνων. Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς Κώδικας ἐπορίσαμεν τῇ Βιβλιοθήκῃ, καὶ τὴν συλλογὴν τοῦ K. Δηλιγιάννη ὡς καὶ τὰ

ἔργα τοῦ Κ. Καλλιγᾶ καὶ ἄλλων καθηγητῶν συνεπληρώσαμεν, τὸ δὲ ἀρχεῖον τῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἡ ἐφορεία τῆς Βουλῆς καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου πρόκεινται ἀψευδεῖς μάρτυρες τῶν περὶ καταρτίσεως πλήρους σειρᾶς τῆς ἡμεμερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς ἡμετέρων ἀγώνων, καὶ τῆς περὶ τούτου ὡς καὶ περὶ τῶν ἄλλων μακαρίας ῥαστώνης τοῦ ἡμετέρου προκατόχου.

Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑλλάδος καὶ πόρους βεβαίως δὲν ἔχει ἐπαρκεῖς καὶ τὴν δύναμιν ἐκείνην ἣν ἀλλαχοῦ κέκτηνται ἔθνικαὶ Βιβλιοθήκαι. Διὰ τῶν γλίσχρων αὐτῆς πόρων καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων προσπαθεῖ νὰ πληρώσῃ τὰς ἐλλείψεις αὐτῆς, ὅτι δὲ πολλῶ σπουδαιότεραι καὶ ἀληθῶς κινουῦσαι τὴν ἀπορίαν ὑπάρχουσιν ἐλλείψεις ἐν Ἐθνικαῖς Βιβλιοθήκαις ἄλλων κρατῶν μεγάλους κεκτημέναις πόρους καὶ δύναμιν δεικνύει τὸ ἐξῆς χωρίον ἄρθρου τῆς Westminster Review τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1870 περὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Γαλλίας ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῆς, ὅτε ἰσχυροτάτη ἦν ἡ ἐξουσία ἐν Γαλλίᾳ.

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς Βρετανικῆς ἐπιθεωρήσεως δὲν θέλουσι δυσαρεστητῆ μανθάνοντες ὅτι πολλὰ συγγράμματα ἐκ τῶν συχνότερον ζητουμένων εἶναι ἀγγλικά, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐγκυκλοπαιδειῶν ἀπαύστως ζητεῖται ἡ English Cyclopaedia τοῦ Knight ἢ ἡ Encyclopaedia Britannica· καὶ ὅμως οἱ διευθύνται τῆς αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης δὲν ἔχρηναν ἀκόμη καλὸν νὰ ἀποκτήσωσι τὴν τελευταίαν ἔκδοσιν τοῦ ὠφελίμου αὐτοῦ συγγράμματος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔκδοσις in folio τοῦ λεξικοῦ τοῦ Johnson δὲν εἶναι ἡ καλλίστη, καὶ τὰ τελευταῖα λεξικά τῆς ἰατρικῆς ἐδημοσιεύθησαν πρὸ εἰκοσαετίας, ἐνῶ εὐκόλον βεβαίως ἦτο νὰ εὑρεθῶσι νεώτερα, εἴτε ἐν Ἀγγλίᾳ εἴτε ἐν Γερμανίᾳ. Πολλοὶ ἀναγνῶσται

θὰ προετίμων ἀναμφιβόλως τῶν Acta Sanctorum μίαν συλλογὴν Φιλολογικῶν Ἐπιθεωρήσεων καὶ ἡ ἱστορία τῆς Γαλλίας ἡ ὑπὸ Henri Martin ἢ ἡ ὑπὸ Michelet θὰ ἦτο χρησιμωτέρα τῆς συλλογῆς τῶν Bulles des Papes ἢ τῆς γενικῆς ἱστορίας τῶν Συνόδων».

Χλευάζει δὲ καὶ τὴν περὶ τῶν περιοδικῶν ἐκ καθηγητῶν ἐπιτροπείαν «ὡς ἐξορίσασαν τοῦ ἀναγνωστηρίου τὴν Revue des deux Mondes, τὸ Saturday Review καὶ τινὰ ἄλλα ὡς ἐπιπόλαια καὶ περιττά,» ἐνῶ ἐγίνωσκεν ἢ ὤφειλε νὰ γινώσκῃ ὅτι ἡ ἐπιτροπεία ἐκείνη ἢ συσταθεῖσα ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ἐκ καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐντολὴν εἶχε νὰ ὀρίσῃ τὰ ἰδίως ἐπιστημονικὰ περιοδικά, διὰ τὰ ὁποῖα ἐμελλε νὰ δαπανᾷ τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ τοῦτο ἔπραξε κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ἐφορείας ἡμῶν ἡμέρας. Ἡμεῖς δὲ θεωροῦντες ἀναπόφευκτον τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἄλλων σπουδαίων περιοδικῶν, οἷα μάλιστα ἡ Revue des deux Mondes, τὸ Saturday Review κτλ. εἶχομεν συγκατανεύσει νὰ ἀγοράζωμεν ἐκ τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ αὐτά, ὁ δὲ διάδοχος ἡμῶν καὶ τῆς ἐκθέσεως συντάκτης ἐνόμισε μὲν καθῆκον του μόνον νὰ χλευάσῃ τὴν περὶ τούτου ἐπιτροπείαν καὶ τοὺς καθηγητάς, ὡς μηδεμίαν ποιουμένους χρῆσιν τῶν περιοδικῶν ἐκείνων καὶ ἀποδίδοντας ἄκοπα αὐτά, καὶ νὰ θρηνήσῃ τὸν ἀκρωτηριασμὸν καὶ τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν, ἀλλὰ μηδεμίαν πρόνοιαν περὶ προσκτήσεως ἢ συμπληρώσεως αὐτῶν νὰ λάβῃ.

Ἄλλ' ὁ ἀστεῖος αὐτὸς Ὀρφεὺς ἀφίνων τὰ ἐπὶ γῆς, ἀποφασίζει νὰ καταβῆ εἰς τὰ ὑπὸ γῆν, εἰς τὸν «ὑπόγειον κευθμῶνα» τῆς ἀποθήκης, ὡς τὴν ὀνομάζει. Καὶ τονίζει καὶ δι' αὐτὴν λυπηρὰ ἄσματα, διότι «ἐνῶ προορισμὸς αὐτῆς ἦτο νὰ δέχεται τὰ πολλαπλᾶ καὶ ἄχρηστα τεύχη, κατεδικάσθησαν ἐν

τούτοις ἐν αὐτῇ εἰς τοὺς σκώληκας καὶ τὴν σῆψιν πλεῖστα οὐ μόνον μὴ πολλαπλᾶ ἀλλὰ καὶ ἐν οὐδεμιᾷ ἐκδόσει ὑπάρχοντα βιβλία». Μόνον ὁ συντάκτης τῆς ἐκθέσεως ταύτης καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων αὐτῇ σεμνογραφῶν ἠδύνατο νὰ βεβαιώσῃ ὅτι οἱ σκώληκες καὶ ἡ σῆψις ἐνέμοντο τὰ ἐν τῇ ἀποθήκῃ βιβλία. Ἡ δ' ἀλήθεια εἶναι ὅτι πολλακίς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας καὶ ὀλίγον πρὸ τῆς ἡμετέρας ἀπολύσεως εἶχομεν ἐπισκεφθῆ τὴν ἀποθήκην, καὶ εἶχε ληφθῆ φροντὶς περὶ τῆς ἐν αὐτῇ καθαριότητος καὶ ἐξασφαλίσεως τῶν ἐν αὐτῇ βιβλίων ἀπὸ πάσης ἐπηρείας. Τὰ δὲ ἐν τῷ φυλλαδίῳ αὐτοῦ «περὶ καταγγελίας ἐπιληψίμων ἔργων τελεσθέντων ἐν τῷ σκότει τῆς ἀποθήκης καὶ λαθραίας ἐκεῖθεν χιλιάδων τόμων ἐξαγωγῆς καθὼς καὶ περὶ ἐκάστοτε καταβιβάσεως ἐκεῖ δῆθεν ἀχρήστων τόμων πρὸς χρησιμοποίησιν αὐτῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ» δι' ὧν πλαγίως ἐπιρρίπτεται ὑπόνοια ἐπὶ ὑπεξαιρέσει κατὰ τῶν ἐπὶ πεντηκονταετίαν ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης, μνημονεύομεν μόνον ὅπως δεῖξωμεν ὁποῖα εὐσυνειδησία βασιλεύει παρὰ τῷ πρώην ἐφόρῳ, ὅστις δὲν ἐδίστασε τὰς τοιαύτας ἀορίστους φήμας νὰ ἀναγράψῃ, ὑποδεικνύων μάλιστα ὅτι πιθανὸν νὰ συνέβησαν ταῦτα, καὶ δυσφημῶν ὀλοκλήρους ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης γενεάς, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 65 ἐγγράφῳ του πρὸς τὸ ὑπουργεῖον θεωρεῖ ψευδεῖς τὰς διαδόσεις ταύτας. Ὅτι δὲ ὑπάρχουσι μεταξύ τῶν ἐν τῇ ἀποθήκῃ πολλαπλῶν βιβλίων καὶ βιβλία μὴ πολλαπλᾶ τοῦτο δὲν ἦτο πρᾶγμα καινὸν εἰμὴ μόνον εἰς τὸν πρώην ἔφορον τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης ἢ τοὺς ἀγνοοῦντας ἐντελῶς τὰ κατ' αὐτήν. Δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο, ὅπως ἐξελεγχθῶσι τὰ ἐν τῇ ἀποθήκῃ βιβλία εἶχε γείνει κατὰ τὸ προπαρελθὸν φθινόπωρον ἑναρξίς καταγραφῆς αὐτῶν ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἐκθέσει ἡμῶν εἶχομεν μνημονεύσει (σελ. 15). Ἡ δὲ καταγραφή

αὐτῇ διακοπεῖσα ἕνεκα τῶν ἄλλων ἐργασιῶν καὶ τοῦ ἐπελθόντος δριμύως χειμῶνος, ἐπαισθητοῦ ἰδίως ἐν τῇ ἀποθήκῃ, ἔμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ παρελθὸν θέρος, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπόλυσις ἡμῶν.

Οὐδὲ πρὸ τῶν ἀντιφάσεων ὑποχωρεῖ ὁ βέλτιστος τοῦ φυλλαδίου συντάκτης. Οὔτε τοῦ Ἀριστοτέλους οὔτε τοῦ Βάκωνος οὔτε τοῦ Ἀμιλτωνος ἡ λογικὴ ἔχει τὸ ἐλάχιστον δι' αὐτὸν κῦρος. Διότι ἐνῶ λέγει ὅτι προορισμὸς τῆς ἀποθήκης ἦτο νὰ δέχεται τὰ πολλαπλᾶ συγγράματα, ἐξανίσταται διότι πολλα συγγράματα πολλαπλᾶ ἀλλ' ἔχοντα ἀξίαν, κατεβιάσθησαν ἐκεῖ, ἐνῶ ἐκεῖ κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε ν' ἀποτεθῶσι καὶ ἐκεῖ ἀποτίθενται δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο ὡς ὄντα πολλαπλᾶ.

Ἄλλ' εὐγνώμων πρέπει νὰ ᾔηται ὁ ἀναγινώσκων εἰς τὸν συντάκτην τοῦ φυλλαδίου. Ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἀποθήκης χωρίου ἀποκτᾷ τὴν ἄγνωστον φυσικοῖστορικὴν γνῶσιν ὅτι εἰς τὰ ἔλη ἀλιεύονται οἱ μαργαρίται.

Πλὴν αἱ δυσφημίαι μόναι κατὰ τῶν πρώων ἐφόρων καὶ ὑπαλλήλων τῆς βιβλιοθήκης δὲν ἤρκουσαν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ γράψαντος τὴν σάτυραν ἐκείνην· ἔβλεπεν ὅτι ὁ θρίαμβος αὐτοῦ θὰ ἦτον ἀτελής, ἂν μὴ ἠδύνατο νὰ δείξῃ ὅτι κατέχει πάντα τὰ περὶ βιβλιοθήκης, ὅτι εἶναι τέλειος καὶ αὐτοφυῆς βιβλιονόμος.

Εἰσέρχεται λοιπὸν μετὰ θάρρους καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ταξινομήσεως καὶ περιβαλλόμενος ἦθος ἀνθρώπου πολυῖδμονος καὶ πολυπείρου περὶ ταύτην, δὲν διστάζει ν' ἀποφανθῇ καὶ περὶ τούτου ὡς ἄλλος τις Μόλδεχ ἢ Πανίτζης. Καταφαγῶν δὲ τὰς Εὐθύνας τοῦ Κ. Φρεαρίτου προβαίνει ὡς ὑπέρμαχος τοῦ ταξινομικοῦ συστήματος τοῦ ἀξιολύμου καθηγητοῦ καὶ πρώων ἐφόρου τῆς Ε. βιβλιοθήκης ὅστις καὶ μετὰ σπανίου ζήλου καὶ ἀνευ ἀγυρτικῆς ἐπιδείξεως ἐμόχθησεν ὑπὲρ τοῦ

ἔθνικοῦ ἐκείνου ἰδρύματος, καὶ διὰ μακρῶν μνημονεύει τῶν ὑπερμαχούντων τοῦ συστήματος ἐκείνου λόγων. Ὁ ἀναγινώσκων τὸ περὶ τούτου χωρίον τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ ἤθελε πιστεύσει ὅτι μεγάλην περὶ τὰ ταξινομικὰ συστήματα πείραν ἔχει καὶ ἰδιαζόντως ἐμελέτησε τὰ κατ' αὐτὰ ὀ γράφων· διότι ἐν τῇ εὐσυνειδησίᾳ αὐτοῦ ἐνόμισε περιττὸν νὰ μνημονεύσῃ ὅτι ταῦτα πάντα ἠρύσθη ἐκ τῆς σπουδαίας ἐκείνης περὶ βιβλιοθηκῶν πραγματείας τοῦ Κ. Φρεαρίτου.

Πολλοὶ εἰσὶν οἱ ὑπὲρ τοῦ συστήματος τοῦ Κ. Φρεαρίτου συνηγοροῦντες λόγοι, περὶ δὲ τούτου ἡμεῖς ἄλλοτε ἀνενδοιάστως τὴν ἡμετέραν ἀπεφηνάμεθα γνώμην. Ἀλλὰ βεβαίως οὔτε ὁ κ. Φρεαρίτης ἐδημιούργησε οὔτε ἡμεῖς παραδεχόμεθα τὸ σύστημα ἐκεῖνο ὡς καταλληλότερον διότι «διαρπάζεται, ὡς λέγει τῆς ὑβριστικῆς σατύρας ὁ συγγραφεύς, ἡ ἔθνικὴ βιβλιοθήκη καὶ ἔχει πρόχειρον τὸν ἔλεγχον τῆς ὑπεξαίρεσεως» ἢ διότι «ἐν Ἑλλάδι μᾶλλον ἢ ἀλλαχοῦ ἢ ἀένναος τῶν ὑπαλλήλων μετακινήσις ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον κηδόμενον τῆς σωτηρίας τῆς βιβλιοθήκης νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ταξινομήσεως ὑπὸ ἔποψιν οὐχὶ κυρίως ἐπιστημονικὴν ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀσφαλιστικὴν» ἢ διότι «πολὺ ἀρμολιώτερον εἶναι εἰς τὰ ἡμέτερα πολιτικὰ ἤθη ὡς ἀσφαλιστικόν, καὶ ὡς ἐν Ἑλβετία οἰκοδομοῦνται αἱ οἰκίαι ὅπως ἀνθίστανται κατὰ τῆς χιόνος, ἐν Ὀλλανδίᾳ κατὰ τῆς πλημμύρας, καὶ ἐν Μεξικῷ κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς ἀνεμοζάλης, οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι πρέπει νὰ κατατάσσωνται αἱ βιβλιοθήκαι ὅπως κάλλιον ἀντέχωσι κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς πολιτικῆς» ἐν ἄλλαις λέξεσι τῆς διαρπαγῆς. Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην καί, καθόσον δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν εὐθυνῶν τοῦ κ. Φρεαρίτου, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀξιοτίμου καθηγητοῦ, τὸ ἀσφαλιστικόν εἶναι

δευτερεῦον πλεονέκτημα τοῦ συστήματός του· διότι ἐν Ἑλλάδι πολλῶ σπανιώτερον ἢ ἐν ἄλλαις χώραις συμβαίνουναι αἱ ὑπεξαίρεσεις ἐκεῖναι ἄς τοῦ φυλλαδίου ὁ συντάκτης ρίπτει εἰς τὸ πρόσωπον ὑπαλλήλων τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τὰ κυριώτερα αὐτοῦ πλεονεκτήματα εἰσὶν ἡ οἰκονομία χώρου καὶ χρόνου καὶ κόπου ματαίου καὶ ἡ μετ' αὐτοῦ συμφυῆς πληρεστέρα τάξις ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ. Καὶ μετὰ τὴν γενομένην μὲν κατὰ τὸ καθ' ὕλην σύστημα ταξινόμησιν, μὴ ἄλλως τε κατεπείγουσα ἀποβαίνει ἐν γε τῷ παρόντι δύσκολος ἡ εἰσαγωγή ἄλλου συστήματος· ἔξεστι δέ, νομίζομεν, νὰ ἐρωτήσωμεν ἂν ἐπιτρέπεται εἰς οἰονδήποτε μετὰ πεντάμηνον ἐν τινὶ κλάδῳ ὑπηρεσίας διαμονὴν ν' ἀποφαινῆται περὶ τῶν κατ' αὐτὸν ζητημάτων μετὰ στόμφου ἀστείου, παρουσιάζων τὴν πεῖραν καὶ τὴν μελέτην τῶν ἄλλων ὡς ἰδίας ἑαυτοῦ. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ αὐτοχειροτόνητος κριτικὸς δύναται νὰ γείνη καὶ αὐτοχειροτόνητος βιβλιονόμος.

Τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα Jérôme Paturot, λέγει οὗτος ἐν τῇ ἐκθέσει του, ἄξιός τις ταξινόμος κατέταξε ἐν τῇ νομικῇ καὶ τὸν ἀστυνόμον Παρισίων Duchatelet μετὰ τῶν ἰατρῶν. Καὶ τοι δὲν πρόκειται περὶ πράγματος γενομένου ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας, νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ μυθιστόρημα Jérôme Paturot à la recherche de la meilleure des Républiques, ἔργον τοῦ γνωστοῦ γάλλου συγγραφέως καὶ πολιτικοῦ L. Reybaud, δὲν κατετάχθη ἐν ἰδίᾳ αἰθούσῃ τῆς νομικῆς (ἔπερ ἐπίτηδες λέγει ὅπως προκαλέσῃ τὸν γέλωτα ἐκ τῆς ἀντιθέσεως μετὰ τὴν μυθιστορίας καὶ νομικῆς) ἀλλ' ἐν τῇ κοινῇ αἰθούσῃ τῆς νομικῆς καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ὅτι ἡδύνατο μὲν νὰ καταταχθῇ ἐν τῷ τμήματι τῆς νεωτέρας φιλολογίας, ἀλλ' ὡς πραγματευόμενον κοινωνικὰ καὶ

πολιτικά ζητήματα ὑπὸ μισθιστορικὴν ὄψιν, ἡδύνατο ὡσαύ-
νὰ ταχθῆ καὶ ἐν τῷ τμήματι τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Ὁ δὲ ἀστυνόμος Παρισίων Duchatelet ὁ καταταχθεὶς ἐν
τῇ ἱατρικῇ τίς εἶναι, νομίζει ὁ ἀναγνώστης; Εἶναι ὁ γνω-
στὸς τοῖς ἐπιστήμοσι ἱατρὸς Parent-Duchatelet μέλος τῆς
ἱατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα
διέστρεψε καὶ ἠκρωτηρίασεν οὕτως, ὅπως ἐξαπατήσῃ μὲν τοὺς
εἰδότας, προκαλέσῃ δὲ τὸν γέλωτα τῶν μὴ εἰδότων διὰ τῆς ἀν-
τιθέσεως μεταξὺ ἀστυνομίας καὶ ἱατρικῆς. Τὸ δὲ σύγγραμμά
του ἐπιγραφόμενον *De la prostitution dans la ville de
Paris considérée sous le rapport de l'Hygiène publi-
que de la morale et de l'administration* πᾶς ἄνθρω-
πος ἐπιστήμων ὁμολογήσει ὅτι πολλῶ ὀρθότερον κατατα-
κτέον ἐστὶ ἐν τῷ τμήματι τῆς ἱατρικῆς ἢ ἐν τῷ τῶν πολι-
τικῶν ἐπιστημῶν (1).

Καὶ κατακρίνει τὰς κατατάξεις ἐκείνας ἐνῶ ἐν σελίδι 22-24
τοῦ φυλλαδίου του λέγει ὅτι «πλεῖστα βιβλία δύνανται ἄνευ
ἐπιστημονικῆς ἢ ἄλλης ζημίας εἰς τρεῖς ἢ τέσσα-
ρας θέσεις ἀθαιρέτως νὰ καταταχθῶσι» καὶ «ὅτι ἀπολύτως
ἀδύνατον εἶναι εἰς τέσσαρας τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς σύστημα ἀκο-

(1) Ταῦτα δὲ καὶ ὡς λάθη ἐὰν ἡδύνατο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς καὶ
τὸ ἀναφερόμενον λάθος πρὸ δεκαετίας βιβλιοφύλακος, δέσαντος
ἑμοῦ ὅμοια ἀντίτυπα συγγραμμάτων, οὐδὲν ἀποδεικνύουσι περὶ
κακῆς καταστάσεως, μάλιστα ἐν τῷ παρόντι, τῆς ἐθνικῆς βι-
βλιοθήκης· οἱ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Εὐρώπης σπουδάζοντες
καὶ ἐν αὐταῖς ἐνδιατρίψαντες γινώσκουσιν ὅτι ὅμοια καὶ δε-
νότερα λάθη διαπράττονται ἐκεῖ ὑπὸ ὑπαλλήλων, ἀνκπόμευκα
ἐνίοτε καθιστώμενα ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ἐν αὐταῖς ἐρ-
γασίας.

λουθούσας βιβλιοθήκας νὰ κατατάσσωσιν εἰς τὰς αὐτὰς τῶν τμημάτων θέσεις τοὺς αὐτοὺς τόμους ἄνευ συνεννοήσεως μεταξὺ αὐτῶν καθημερινῆς».

Χλευάζει δὲ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφικῷ τμήματι κατάταξιν τῆς ὑπερωτομαχίας τοῦ Πολυφίλου, τῆς Λογικῆς τοῦ Στούαρτ Μίλλ τῶν ἔργων τοῦ Ἰησοῦίτου Σουαρέζ, τῆς Φυσιογνωμονικῆς τοῦ Λαβατέρου, τῶν λόγων τοῦ Μιραβώ καὶ τοῦ Συμβολικοῦ Κόσμου τοῦ Πάτερ Πικινέλλη. Εἰ καὶ οὐδεμίαν ἡμεῖς ὡσαύτως ὑπέχομεν εὐθύνην περὶ κατατάξεως γενομένης πρὸ δεκάδων ἐτῶν, παρακαλοῦμεν ὅμως πάντα ἄκρω δακτύλῳ φιλοσοφίας γευσάμενον ἵνα ἐπισκεψάμενος τὴν βιβλιοθήκην κρίνῃ ἂν ἀρμοδίως ἐκεῖ κατετάχθησαν τὰ βιβλία ἐκεῖνα. Πλὴν καὶ ἐν τούτῳ ἴσως ἄδικος εἶναι πᾶσα κατὰ τοῦ ἀνθρώπου μομφή. "Ὅταν οὐδεμίαν ἔχη τις γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας δύναται τοιαῦτα νὰ φιλοσοφῇ. Τί δὲ θέλει εἰπεῖ ὁ ἀκούων ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Μιραβώ, οὓς ἀναφέρει τῆς ἐκθέσεως ὁ συντάκτης ὡς κακῶς καταταχθέντας ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, δὲν εἶναι λόγοι τοῦ Μιραβώ, ἀλλ' εἶναι τὸ γνωστὸν εἰς τοὺς περὶ τὴν πολιτειολογίαν διατρίβοντας σύγγραμμα τοῦ ἐξόχου ἐκείνου ρήτορος *Essai sur le despotisme*, ὅπερ δύναται μὲν εὐλόγως νὰ καταταχθῇ ἐν τῷ τμήματι τῶν Πολιτ. ἐπιστημῶν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐν αὐτῷ φιλοσοφικὰς θεωρίας περὶ ἐξουσίας καὶ δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου δύναται ἐπίσης εὐλόγως νὰ καταταχθῇ ἐν τῷ τῆς φιλοσοφίας!

Ἄλλὰ τῆς τάσεως ταύτης πρὸς τὸ παραποιεῖν καὶ γεγονότα καὶ κείμενα καὶ τίτλους βιβλίων πρόκειται ἐν ἀφρονίᾳ καὶ ἄλλα περιφανῆ τεκμήρια. Ἐν σελ. 21 τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ λέγει ὅτι «πρὸ τοῦ 1866 ἔκειντο οἱ τόμοι ἀναμίξ, ἢ δὲ ἀνεύρεσις ὠρισμένου συγγράμματος ἀπῆτει οὕτως ἐπιπόνους καὶ πολλάκις ματαιίας ἀνασκαφάς, ὥστε οἱ πλεῖστοι τῶν προ-

σερχομένων ἤρκοῦντο ζητοῦντες παρὰ τοῦ ἀγαθωτάτου Ἀποστολίδου ἐν λεξικόν τῆς Γραφῆς, μίαν μαθηματικὴν Γεωγραφίαν γαλλιστί, μίαν βιογραφίαν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ οἰανδήποτε ἔκδοσιν τοῦ Σενέκα». Συχνότατα φοιτῶντες τότε εἰς τὴν βιβλιοθήκην δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν συνήθων ψευδῶν δι' ὧν πρὸς τέρψιν τῶν ἀναγνωστῶν του ἐποίκιλε τὴν ἔκθεσίν του ὁ πρῶην ἔφορος. Ἀποδείξεις δὲ τοῦ πράγματος ἀναντίρρητος εἶναι οὐ μόνον ἡ ὁμολογία τῶν φοιτῶντων τότε εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἀλλ' αὐταὶ αἰ ἀποδείξεις ἅς ἐν σελ. 32 τῆς ἐκθέσεώς του ὁμολογεῖ ὅτι ἀνεῦρεν ἐν 30 φακέλοις καὶ αἴτινες μαρτυροῦσιν ὅτι οὐχὶ τὴν φυλλάδα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ τοιαῦτα ἐζήτην οἱ τότε σπουδάζοντες ἐξ αὐτῶν ἀλλὰ τὰ σπουδαιότατα συνήθως τῶν βιβλίων. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ βιβλιοθήκη ἦν τότε ἐν τάξει, δὲν διετέλει ὅμως καὶ ἐν ἧ καταστάσει θέλει νὰ παραστήσῃ αὐτὴν τῆς ἐκθέσεως ὁ συντάκτης, κατὰ τὸ εἰθὸς τὰ πλημμελῶς ἔχοντα διαστρέφων καὶ ἐξογκῶν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτὰς ἐνόμισε καλὸν ἐφόδιον ὅπως προξενήσῃ γέλωτα, διότι περὶ τὸ γελοῖα ποιεῖν λίαν ἐνασμενίζει καὶ ἐξέχει, λαβόντες ἐκ περιεργείας τὴν ὑπομονὴν νὰ φυλλομετρήσωμεν αὐτὰς εἶδομεν ὅτι τινὲς μὲν τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ φυλλαδίῳ του δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, ἡ δὲ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ «διὰ νὰ μὴ σᾶς ἐνοχλῶ κατὰ τὰς ἀγίας ἡμέρας τοῦ Πάσχα» καὶ εἰρωνικῶς μνημονευομένη εἶναι — τίνος νομίζει ὁ ἀναγνώστης; τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου τοῦ γένους Ἀσωπίου! ὅστις ἐλέγχεται ὡς ἀφήσας κληροδότημα εἰς τὴν Βιβλιοθήκην πεντῆ

κοντα τρεῖς ἀποδείξεις (1). Ἀναμιμνησκόμενοι μετὰ σεβασμοῦ τῆς πολλῆς κεφαλῆς τοῦ διδασκάλου ἐκείνου, ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ὁποίου μετὰ χάριτος πολλῆς ἐξήρχοντο ἐπὶ πλείστας γενεὰς νόματα ποικίλης πολυμαθείας καὶ ἠθικῆς διδασκαλίας, σκεπτόμεθα ὅτι, εἰ καὶ ἐν ἰδίαις διαλέξεσιν ὁ σεβάσμιος γέρων ἐξέφραζε λύπην βλέπων ἐν τῇ νεωτέρα γενεᾷ σημεῖα παρακμῆς, δὲν ἐφαντάζετο βεβαίως ἐκεῖνος ἀφοῦ τοσαῦτα ἐμόχθησεν ὑπὲρ τοῦ γένους διδάσκων καὶ συγγράφων, ἀφοῦ καὶ δι' εὐρωπαϊκῆς ὑπολήψεως ἐτιμήθη, δὲν ἐφαντάζετο, ὅτι ἐπέπρωτο μετὰ θάνατον νὰ χλευασθῇ!

Ἐὰν δὲ τὸν Ἀσώπιον δὲν ἐσεβάσθη οὐδὲ τοῦ μακαρίτου Κοκκίνου ἤθελε φεισθῆ ὁ σαρκαστής· ἐνῶ ὁ Κόκκινος ἐὰν εἶχε παρ' ἑαυτῶ βιβλία τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης, ἀφῆκεν ὅμως (ἐκτὸς τῆς περιουσίας του, ἣν ὡς καταπίστευμα ἐκληροδότησε τῷ Πανεπιστημίῳ) καὶ τὴν ἀξίαν λόγου βιβλιοθήκην του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, πλουσίαν ἐν νομικοῖς καὶ φιλολογικοῖς βιβλίοις ἦν αὐτὸς ὁ συντάκτης τοῦ φυλλαδίου παρελάμβανεν ὅτε τοιαῦτα ἔγραφε. Ἡγνόνουν ὅμως ἀμφοτέροι ὅτι ὑπάρχουσι σαρκασταὶ καὶ μὲ τὰ ἱερώτατα παίζοντες καὶ μὲ τὸν θάνατον γελῶντες.

Ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἄλλων τοῦ νέου τού-

(1) Ἐπειδὴ ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀποδείξεων αἱ πολυαριθμότεραι, σχεδὸν 45 τὸν ἀριθμόν, φέρουσι τὴν ὑπογραφήν τοῦ σεβαστοῦ ἐκείνου γέροντος, δικαιοῦμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι περὶ αὐτῶν ὁμιλεῖ τῆς ἐκθέσεως ὁ συντάκτης. Ὁ δὲ ἀξιοτίμιος υἱὸς του Κ. Εἰρηναῖος Ἀσώπιος ἐβεβαίωσε ἡμᾶς ὅτι ἅπαντα τὰ βιβλία ταῦτα εἶχον ἀποδοθῆ ἔκτοτε, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ἐφορείας τοῦ Κ. Φραερίτου, δὲν εἶχε δὲ ληφθῆ πρόνοια περὶ ἐπιστροφῆς τῶν ἀποδείξεων· περὶ τούτου δὲ καὶ ἡμεῖς ἐπέισθημεν ἐκ τῆς γενομένης ἀκριβοῦς ἐρεύνης ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ.

του Ἡρακλέους, ὅστις ἐκλήθη ἵνα καθαρῶς τὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκην. Οἱ ἀναγνώσται θέλουσι θαυμάσει τοὺς ἄλλους τούτους ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὠχρίᾳ καὶ αὐτὴ ἡ ἀληθῶς τεράστιος ἐργασία τοῦ Κ. Φρεαρίτου.

«Πρώτη καὶ μᾶλλον πάσης ἄλλης κατεπεύγουσα ἀνάγκη ἐφάνη ἡμῖν, λέγει, ἡ ἀκατάπαυστος ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα χρήσις ὕδατος σπόγγων καὶ σαρώθρων καὶ ἡ διὰ μετακινήσεως καὶ συσφίξεως τρισμυρίων τόμων ἐξοικονόμησις ἰδιαιτέρου δωματίου, ὅπως περιορισθῶσιν ἐν αὐτῷ αἱ δεόμεναι ἀλευροκόλλης λιπαρᾶς μελάνης, χρωστήρων τυπογραφικῶν στοιχείων καὶ ἄλλων ἀκαθάρτων πραγμάτων ἐργασίαι».

Ἡς βεβαίως ὁ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας ἐπισκεψάμενος τὴν Βιβλιοθήκην θέλει αἰσθανθῆ ἀγανάκτησιν καὶ οἶκτον διὰ τὴν τερατώδη ταύτην τῶν πραγμάτων διαστροφὴν. Ἀληθῶς ὁ ἡμέτερος διάδοχος, ἀπλῶς καὶ μόνον ἵνα φανῆ πράττων τι καὶ διορθῶν καὶ μὴ εὐρίσκων ἄλλο τι νὰ πράξῃ, ἀπεφάσισε νὰ κλείσῃ παρανόμως (1) καὶ αὐθαιρέτως τὴν Βιβλιοθήκην ἐπὶ δύο σχεδὸν μῆνας, κατὰ δὲ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα χάριν δῆθεν καθαρισμοῦ ἐτιμώρησε τὰ τμήματα διὰ μεταθέσεως. Μετεκίνησε δηλ. τὸ τμήμα τῆς Θεολογίας εἰς τὸ τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν, τὸ τῶν

(1) Κατὰ τὸν περὶ Βιβλιοθήκης ΣΜΗ'. νόμον (ἄρθρ. 6) μόνη ἡ ἐξωτερικὴ τῆς Βιβλιοθήκης χρῆσις διακόπτεται διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις οὐδέποτε δύναται νὰ διακοπῇ. Περὶ τούτου δὲ ἀπεφάνητο ῥητῶς ἄλλοτε τὸ Ὑπουργεῖον. Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος προκάτοχος, ἀφοῦ ἐφάνη ἀνώτερος πάντων ἀνθρώπων ἐδικαιοῦτο νὰ φανῇ καὶ ἀνώτερος τῶν νόμων· καὶ αὐτογνωμόνως ἔπραξεν ὅ,τι οὐδὲ καὶ τὸ ὕπουργεῖον αὐτὸ ἠδύνατο νὰ ἀποφασίσῃ.

περιοδικῶν εἰς τὸ τῆς ἀρχαίας ἑλλην. φιλολογίας, τὸ δὲ τῆς ἱατρικῆς εἰς τὴν προσβίαν αἰθουσαν, τάξας αὐτὴν μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἱστορίας, ἐνῶ εἰς τὸ τῆς ἱατρικῆς μετεκίνησε τὸ τῶν βοηθητικῶν τῆς ἱστορίας ἐπιστημῶν, νομίσας καταλληλότερον νὰ βοηθῶσιν αὐται τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας. Τὰ δυστυχῆ τμήματα βεβαίως ἐξεπλάγησαν καὶ διὰ τὴν ἀδικον τιμωρίαν καὶ διὰ τὴν θέσιν εἰς ἣν πρὸς ἄλληλα περιέστησαν, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐξεπλάγησαν οἱ ἰδόντες αὐτὰ ἐπιστήμονες. Διετυμπάνισε δὲ τὸ ἔξοχον τοῦτο ἔργον ὁ πρῶην ἔφορος καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων, γράφων ὅτι εἶχε κατορθώσει νὰ ἐμπνεύσῃ ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸ «ξέσκόνησιμα» τῶν πεπαλαιωμένων τόμων, ἵνα τύχῃ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Πανελληνίου καὶ τῆς ὑπολήψεως τῆς διορισάσης αὐτὸν κυβερνήσεως. Διὰ τὴν πρωτότυπον ἀληθῶς ταύτην ἰδέαν ὅτι δηλ. πρὸς καθαρισμὸν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀμοιβαία μετακίνησις τῶν τμημάτων μόνος ὁ παρ' ἡμῖν νέος αὐτὸς τῆς Βιβλιοθήκης σωτὴρ δύναται νὰ καυχηθῆ, κατασχύνων οὕτω τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης βιβλιονόμους, οἵτινες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐπινοίας.

Πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους δὲ νὰ μάθωσιν οἷαν τὸ μέγα τοῦτο ἔργον ἔφερε βελτίωσιν εἰς τὰ τῆς Βιβλιοθήκης, λέγομεν ὅτι ἐκτὸς τῆς ἀτόπου καὶ ἀστείας μεταθέσεως τοῦ τμήματος τῆς ἱατρικῆς εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλολογίας καὶ τοῦ τῶν βοηθητικῶν τῆς ἱστορίας ἐπιστημῶν ὡς καὶ τοῦ τῆς θεολογίας εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἐκτὸς τῆς ματαίας δαπάνης χρόνου καὶ κόπου, χρησίμων εἰς ἄλλα ἀληθῶς ὠφέλιμα ἔργα, τὰ βιβλία, ἅπερ λέγει ὅτι οὐδεὶς μέχρις αὐτοῦ «εἶχε περιποιηθῆ καὶ ἀγαπήσει», καὶ ἅπερ αὐτὸς καυχᾶται ὅτι ἐκ νηπιότητός του ἠγάπα περιπαθῶς καὶ συγκινεῖται διὰ τὴν κατάστασίν των,

τὰ βιβλία, λέγομεν, ἔπαθον ἐκ τῆς πολλῆς του αὐτῆς ἀγάπης φθορὰν μᾶλλον, κινήσαντα ἐνίοτε εἰς ἀληθῆ συμπάθειαν τοὺς παρεστῶτας ἔνεκα τῆς ἀναγκαίας μεταρρίψεως αὐτῶν μεθ' ὄλον τὸν ζῆλον τῶν ὑπαλλήλων καὶ τὴν φροντίδα, δελτία δὲ οὐκ ὀλίγα ἐν τοῖς κατατακτέοις βιβλίοις παρεντεθειμένα ὡς καὶ βιβλία ἐγένοντο ἄφαντα, πράγματα δὲ οὐκ ὀλίγα παρέσχον ἀκολούθως τοῖς ὑπαλλήλοις ἐν τῇ ἀναζητήσει καὶ κατατάξει αὐτῶν.

Τοιοῦτο τὸ μέγα ἔργον, δι' ὃ στεφάνους ζητεῖ ὁ αὐτόκλητος τῆς Βιβλιοθήκης σωτήρ.

«Τὸ προσωπικὸν τῆς Βιβλιοθήκης, ἔτυχε, λέγει οὗτος, κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν νὰ ᾔηται οὕτως ἐξαιρετικῶς καλὸν ὥστε ἤρκεσε μεταξύ πέντε ὑπαλλήλων ν' ἀντικατασταθῶσι δύο μόνοι ὅπως κανονικῶς λειτουργήσῃ ἡ ὑπηρεσία». Περὶ τούτου ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ εἴπωμεν ὅτι οὐχὶ κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν, ὡς δολίως λέγει αὐτὸς ψευδόμενος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐνεργείας τὸ προσωπικὸν ὅπερ εὔρεν ἦν οὕτως ἐξαιρετικῶς καλόν, διότι ἡμεῖς ἀποβαλόντες ἀμελεῖς ἢ ἀχρηστοὺς ὑπαλλήλους, προαγαγόντες ἢ προσατεύσαντες ἐπιμελεῖς καὶ χρησίμους, ἐμορφώσαμεν τοιοῦτον αὐτό, μὴ διστάσαντες καὶ ἐπὶ τῆς ἀπολυσάσης ἡμᾶς κυβερνήσεως ν' ἀντιταχθῶμεν ὑπὲρ τῶν τριῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τῆς βουλευτικῆς πιέσεως τῆς ἀπαιτούσης τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν· ὀφείλομεν δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ ἀπολύσας ἀκολούθως ἡμᾶς ὑπουργὸς (1) εἰσακούσας τῶν ἡμετέρων εἰ-

(1) Ὁ ὑπουργὸς οὗτος, ὅστις ἦν ὁ Κ. Ν. Μκυροκορδάτος, δὲν ἐθεώρησε περιττὸν ἀνακοινῶν ἡμῖν τὴν ἀπόλυσιν νὰ ἐκφράσῃ «τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ εὐδοκίμῳ ἐκπληρώσει τῶν καθήκόντων ἡμῶν».

σηγήσεων ἐπροστάτευσε τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀξιόους ὑπαλλήλους. Ἐνα δὲ ἐκ τῶν ἀπολυθέντων ὑπ' αὐτοῦ ὑπαλλήλων εἵχομεν ἤδη καταγγεῖλει ἐπὶ ἀμελείᾳ εἰς τὸν ὑπουργόν, ὅστις εἶχεν ὑποσχεθῆ ἡμῖν τὴν ἀντικατάστασίν του.

Ἔσωσεν ὅμως, ἀναφωνεῖ, τὴν Βιβλιοθήκην ἀπὸ τοῦ δανεισμοῦ. Διότι τὸ κακὸν εἶχε λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπίτασιν φοβερὰν! ἐπειδὴ « ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἦσαν οἱ καθυστερούμενοι τόμοι, ἐδίδοντο δὲ πλείονες τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ τόμων καὶ εἰς πρόσωπα μὴ ἔχοντα τὰ ὀρισμένα ὑπ' αὐτοῦ προσόντα ». Εἰς ταῦτα ἀπαντῶμεν ἐν πρώτοις ὅτι οὐχὶ 1000, ὡς αὐτὸς λέγει, ἀλλὰ 650 κατὰ τὰς ἀκριβεστάτας πληροφορίας ἦσαν οἱ ἐκ τῶν δανεισθέντων ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας καθυστεροῦντες τόμοι, ὅτε δὲ ἡμεῖς ἀνελάβαμεν τὰ τῆς ἐφορείας εὐρήκαμεν τοιοῦτους περὶ τοὺς 750 τόμους. Ἀλλὰ καὶ 1000 ἂν ἦσαν οἱ καθυστεροῦντες, τί τὸ ἐκ τούτου κακόν; ἀφοῦ μάλιστα κατὰ τὰ ἄρθρα 11 τοῦ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματος ἠδύνατο οἱ καθηγηταὶ μόνοι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν Γυμνασίων, ὧν ἕκαστος δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ ἀνὰ 10 τόμους, νὰ ἔχῃσι δανεισθῆ τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν τῶν τόμων; Τὴν λογικὴν ὅμως ἀποστρέφεται, περὶ τὰ πλάσματα μόνα τῆς διαστροφῆς ἢ τῆς φαντασίας του ἡδέως διατρέβων. Ἐὰν δὲ εἰς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου ἐδόθησαν ἐνίοτε πλείονες τῶν 10 τόμων, ἢ εἰς πρόσωπά τινα ἄλλως τε γνωστὰ ἐδόθησαν βιβλία ἀνευ τῆς δεούσης ἐγγυήσεως, τοῦτο ἐγένετο ἐκ σφάλματος ἰδίως τοῦ πρώην ἐπὶ τοῦ δανεισμοῦ ὑπαλλήλου διὰ τοῦτο καὶ ἀπολυθέντος· διότι αὐστηρῶς εἶχε τοῦτο παρ' ἡμῶν ἀπαγορευθῆ, ὡς εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ γνωστόν. Οὐδεμία ὅμως βλάβη ἐκ τούτου ἐγένετο οὔτε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην οὔτε εἰς τοὺς ἐξ αὐτῆς τὰς σπουδὰς ποιουμένους· διότι πάντα τὰ βιβλία ταῦτα, ὡς καὶ πλεῖ-

στα άλλα πρὸ ἐτῶν ὀφειλόμενα (ἐκτὸς ὀλιγίστων, ὧν διὰ πάσης αὐστηρότητος ἐκβιάζεται καθ' ἑκάστην ἢ ἀπόδοσις καὶ συντελεσθήσεται ἐν βραχεῖ χρόνῳ), ἀπεδόθησαν ἤδη εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Ἐπὶ δὲ τῆς πενταμήνου ἐφορείας τοῦ αὐστηροῦ ἡμῶν ἐπικριτοῦ ἐδανείσθησαν εἰς πολλοὺς μάλιστα δὲ καὶ ἀλλοδαποὺς βιβλία ἄνευ τῆς δεούσης ἐγγυήσεως, καὶ τοῦτο τῇ ἐγγράφῳ αὐτοῦ ἐγκρίσει, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ ὑπάρχουσαι ἐτι τεσσάρων ἐξ αὐτῶν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Βιβλιοθήκης ἀποδείξεις, καὶ ὁμολογεῖ αὐτὸς οὗτος ἐν σελ. 50 τοῦ φυλλαδίου του λέγων ὅτι «εἶχεν ἀπαγορεύσει καὶ ἀπλοῦ φυλλαδίου τὴν ἐξαγωγὴν ἄνευ ἀποδείξεως ἐγγράφως ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἐγκεκριμένης».

Ἄμα ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ προκατόχος ἡμῶν ἔσπευσε νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπὸ 22 Ἰουνίου γνωστοποίησίν του πρὸς τοὺς ὀφειλέτας βιβλίων, ἐν ἧ Ἱερηνῶν διὰ τὸ μέγα τοῦ δανεισμοῦ κακόν, τὴν ἀπουσίαν 1000 τόμων (ἐνῷ πράγματι, ὡς εἴπομεν, ἔλειπον 650) καὶ τὸν ἀνεπανόρθωτον ἐκ τούτου ἀκρωτηριασμὸν σωμάτων καὶ περιοδικῶν, ἀπέδιδεν αὐτὸν ὡς ἀπὸ τρίποδος «εἰς τὴν μακρὰν καὶ ὀλεθριωτάτην ἀχρηστίαν τῶν περὶ προστίμων διατάξεων τοῦ νόμου». Ἄνθρωπος δηλ. οὐδεμίαν ἔχων γνῶσιν τῆς διοικήσεως τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης οὐδεμίαν πείραν τῆς ἐφαρμογῆς καὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν προστίμων, εἶχε μὲν τὴν εὐσυνειδησίαν νὰ εἴπῃ ὅτι ἀνεπανόρθώτως ἠκρωτηριάζοντο σώματα, ἐνῷ ἤξευρεν ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο ἀληθές, καὶ ὅτι οὐδεμία σειρὰ περιοδικῶ ἐσώζετο ἀνελλιπής, ἐνῷ καὶ τοῦτο ἦτο ψευδές, ἀπεφαίνετο δὲ μετὰ πάσης ἀφελείας ὅτι τὰ πρόστιμα ἦσαν ἡ μόνη κατὰ τοῦ δανεισμοῦ σωτηρία, ὅπως οἱ ἐκ Θεσσαλίας γνωστοὶ ἐκεῖνοι ἰατροί, οἵτινες πρὶν τὸν ἄρρωστον ἰδῶσιν ἀποφαίνονται περὶ τῆς θεραπείας του. Ἐνῷ δὲ ἐν τῇ

διακηρύξει του εκείνη ἔλεγεν ὅτι «εἶχεν ἄμετάπειστον ἀπόφασιν νὰ συμμορφωθῆ ἡ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ καθήκοντα, καί, παρελθούσης δεκαήμερου προθεσμίας θέλει ἀναγκασθῆ πρὸς περισώσιν τῶν ναυαγίων τῆς Βιβλιοθήκης (1) νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς πάντας τὰς διατάξεις τοῦ νόμου», ἐξέδωκε μὲν ἀορίστους ἀποφάσεις περὶ προστίμων κατὰ πολλῶν ὀφειλετῶν τῆς Βιβλιοθήκης, ἀποφεύγων, ἐννοεῖται, νὰ συμπεριλάβῃ ἐν αὐταῖς καὶ δυσαρεστήσῃ πρόσωπα φίλα αὐτῷ ἢ ἐπίφοβα, ἀλλὰ τὰς ἀποφάσεις ταύτας διὰ τῆς Διοικητικῆς Ἀστυνομίας ἐπιστείλας, οὐδαμῶς ἐφρόντισε νὰ ἐφαρμόσῃ, εἰ καὶ ἐκείνη ἦτο φιλικωτάτη πρὸς αὐτόν· διότι οὐδὲ τὰς ἀποδείξεις τῆς ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων ἐκείνων ἐφρόντισε νὰ λάβῃ, ἀγρὸν ἀγοράσας καὶ περὶ τούτων καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι τὰ πάντα πράξας (2). Ὡστε οὐ μόνον οὐδὲν εἰσέπραξε ἐκ τῶν ἀποφάσεων ἐκείνων χρηματικὸν ποσὸν, ἀλλ' οὐδὲ κἂν κατήγγειλε τοὺς εἰς πρόστιμα καταδικασθέντας εἰς τὸν Κεντρικὸν Ταμίαν ἢ εἰς ἄλλον ταμίαν τοῦ Κράτους πρὸς εἴσπραξιν ὠρισμένου ποσοῦ· οὐδὲ ἀποζημίωσιν ἐξή-

(1) Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἔγραφεν ἐν τῇ γνωστοποιήσει του ἐκείνη, ἐν τῷ φυλλαδίῳ του (σελ. 19) ἀνκιρῶν ἐκυτὸν λέγει «ὅτι ἄδικον ἤθελεν εἶναι ν' ἀποδοθῆ ὀλόκληρος ἡ εὐθύνη εἰς μόνον τὸν δακτυλισμὸν, ἐνῶ πλεῖστα χόσματα προσέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ κατ' ἔτος περὶ τῶν ληπτέων περιοδικῶν ἀποφασίζουσα ἐπιτροπή, ὅτε μὲν πλείονα ὅτε δὲ ὀλιγώτερα θέλει καὶ σήμερον ταῦτα αὐρίον δὲ ἄλλα προτιμᾷ».

(2) Ἐν τούτοις ἔσπευσε νὰ ψευσθῆ καὶ ἐν ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ του ὑπ' ἀριθμ. 71 καὶ χρονολογίῳ 12 Ἰουλίου 1881 πρὸς τὸ ὑπουργεῖον εἰπὼν ὅτι ἐτιμώρησε τὸν Κ. Α. Ζυγομαχᾶν διὰ προστίμου, ἐνῶ ὁ Κ. Α. Ζυγομαχᾶς οὐδέποτε ἐπλήρωσε πρόστιμον.

τησε διὰ κρατήσεως τοῦ ἀντιτίμου ἀπολωλότων βιβλίων ἐκ τοῦ μισθοῦ ὑπαλλήλων τοῦ Δημοσίου. Ὡστε δὲν ἠδυνήθη δυστυχῶς νὰ φέρῃ τὸ μέγα ἐθνικὸν καλὸν ὅπερ ἀνήγγελλεν ἀναλαβὼν τὰ τῆς ἐφορείας, ὅτι ὁ διορίσας αὐτὸν πρωθυπουργὸς ἔμελλε νὰ ἔχῃ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ σπουδαῖον ἐκ τῶν προστίμων εἰσόδημα, ὅπερ ἠγνόει ὅτε συνέταττε τὸν προὔπολογισμὸν τοῦ Κράτους (1). Ἐν σελίδι δὲ 35 τοῦ φυλλαδίου του λέγει ὅτι « πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ οὐδέποτε ἐφαρμοσθέντος τούτου νόμου (περὶ προστίμων, ἀποζημιώσεων, κρατήσεων ἐκ τοῦ μισθοῦ κτλ.) ἀπαιτεῖται ἡ ἀρμονικὴ σύμπραξις διαφόρων ἀρχῶν εἰς ἃς δὲν περισσεύει καιρὸς διὰ τοιαύτας μικροφροντίδας, ὅτι ἡ δυσκολία ἔγκειται πολλάκις πολλῶ μᾶλλον εἰς τὴν ἀνέυρεσιν ἢ τὸν καταναγκασμὸν τοῦ δυστροποῦντος ὀφειλέτου, ὅτι πρὸς ἄγραν μόνον τῶν ἐν Ἀθήναις κατοικούντων οὐδὲ δέκα ἤθελον ἀρκέσει κλητῆρες, ἡ δὲ Βιβλιοθήκη ἔχει μόνον δύο, » καὶ ἄλλα τοιαῦτα, δημοτελῶς, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὸς ἐαυτὸν ἀναιρῶν καὶ προσπαθῶν νὰ δικαιολογήσῃ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀληθοῦς καὶ ἀποτελεσματικῆς τοῦ νόμου ἐκείνου ἐφαρμογῆς. Ἰλαρότητος δὲ πρόξενον εἶναι ὅτι ἐνῶ οὐδὲν πρόστιμον εἶχον εἰσπράξει, ἀπέχων φρονίμως τοιοῦτου παρατόλμου καὶ δυσαρέστου μέτρου, καὶ ἐνῶ μετὰ πάσης ἀφελείας ἐν τῷ

(1) Ἐδῆλωσε δὲ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Ἰουλίου 1881 ἐγγράφου του ὅτι ὁ ἐκδότης τῆς Ὠρας κατεχώρισε δωρεὰν ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ τὴν περὶ ἧς λόγος εἰδοποίησίν του, ἐνῶ ὁ ἐκδότης τῆς Ὠρας Κ. Ἀσλάνης ὑπέβαλεν ἡμῖν ἀπόδειξιν πληρωμῆς διὰ τὴν γνωστοποίησιν ἐκείνην ἐκ δραχμῶν 22 μετὰ τοῦ φύλλου τῆς Ὠρας, ἐν ᾧ κατακεχώρισται αὕτη, ἐξαιτούμενος νὰ πληρωθῇ, ἡμεῖς δὲ ὑπεβόλομεν αὐτὴν εἰς τὸ ὑπουργεῖον ὅπως κρίνῃ μετὰ τῶν δύο τούτων βεβηλώσεων.

φυλλαδίω του κηρύττει ἵνα προλάβῃ πᾶσαν μομφὴν ὅτι «τὸ εἰς ἀπόδοσιν ἐξαναγκάζον μέρος τοῦ τόμου (δηλ. τὰ πρόστιμα κτλ.), ἀδύνατον σχεδὸν εἶναι νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἐφρόντιζε νὰ τυπώσῃ ἀποφάσεις, καθ' ἃς τὸ ἐπιβληθὲν πρόστιμον μιᾶς δραχμῆς ἐδιπλασιάζετο!

Ἐνῶ δὲ προσπαθεῖ νὰ παραστήσῃ ὡς μέγα δεινὸν ὅτι ἐκ σφάλματος ὑπαλλήλων ἐδανείσθησαν τόμοι τινὲς ἄνευ ἐγγυήσεως καθηγητοῦ ἢ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου, ἐν τῷ φυλλαδίω του γράφει ὅτι «οὐδὲν γνωρίζει παράδειγμα ἐγγυητοῦ ζημιωθέντος ἢ ἐννοοῦντος νὰ ζημιωθῇ δι' ἀπερισκέπτως δοθεῖσαν ὑπογραφὴν, ὅτι ἀδιστάκτως πιστεύει ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐγγυωμένων ἤθελον ἐπικαλεσθῆ τὸ εὐεργέτημα τῆς διζήσεως, ἂν ἐστενοχωροῦντο», καὶ «ὅτι διὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος σήμερον συστήματος τῆς ἐγγυήσεως ἢ μὲν βιβλιοθήκη χάνει τὰ βιβλία της, οἱ δ' ἐγγυηταὶ τὴν τιμὴν τῆς ὑπογραφῆς των».

Λέγει δὲ ὅτι οὐδέποτε ἐφηρμόσθη τὸ περὶ προστίμων μέρος τοῦ νόμου, ἐνῶ ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τῆς Βιβλιοθήκης ὑπ' ἀριθ. 1042 σημειοῦνται αἱ ὑπ' ἡμῶν ἄλλοτε ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις περὶ προστίμων κατὰ δυστρόπων ὀφειλετῶν τῆς Βιβλιοθήκης. Ἡμεῖς δὲ τὸ δεύτερον ἀναλαβόντες τὰ τῆς ἐφορείας δὲν ἐδιστάσαμεν εἰς πολλοὺς τοιοῦτους, 18 τὸν ἀριθμὸν, καὶ ὧν μετὰξὺ ὑπάρχουσι καὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ στενοὶ ἡμῶν φίλοι, νὰ ἐπιβάλωμεν πρόστιμα βαρύτερα (1) καὶ ζητήσωμεν τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου ἢ ἄλλων ταμείων τοῦ Κράτους ἵνα ἐξαναγ-

(1) Εἰς δραχμὰς ἐπτακοσίας τριάκοντα ἕξ ἀνέρχονται, μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν γράφομεν ταῦτα, τὸ ποσὸν τῶν προστίμων, ὧν τὴν εἰσπραξίν ἐζητήσαμεν ἀπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ ἄλλων ταμείων τοῦ Κράτους.

κάσωμεν αὐτοὺς εἰς ἀπόδοσιν τῶν κατακρατουμένων βιβλίων πλουτίσωμεν τὴν Βιβλιοθήκην καὶ παραδειγματίσωμεν αὐτοὺς εἰς τοὺς λοιπούς.

Δὲν ἐδίστασε δὲ νὰ κατακρίνη ἡμᾶς ἐπὶ ὀλιγωρία εἰς ἀνάκτησιν τῶν δανεισθέντων βιβλίων, ἐνῶ κάλλιστα ἐγίνωσκε ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Βιβλιοθήκης ὅτι ἓνα μὲν καὶ ἡμισυ μῆνα πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἡμῶν εἶχομεν ζητήσει ἀστυνομικὸν κλητῆρα ἀπὸ τῆς Διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας πρὸς σύναξιν τῶν δανεισθέντων βιβλίων, ἥτις ἠρνήθη νὰ παράσχη ἡμῖν αὐτὸν (δι' οὗ, ὡς καὶ ἄλλοτε, ἠθέλομεν ταχύτατα συνάξει τὰ βιβλία ἐκεῖνα), μετὰ δὲ τὴν ἄρνησιν τῆς Διευθύνσεως ὅπως παράσχη ἡμῖν τὴν συνδρομὴν ἐκείνην εἶχομεν ἀποστείλει πρὸς αὐτὴν κατάλογον ὄλων τῶν ὀφειλετῶν βιβλίων ἵνα διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῆς ζητηθῇ ἡ ἀπόδοσις τῶν βιβλίων, ὡς μὴ ἐπαρκοῦντος τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου κλητῆρος τῆς Βιβλιοθήκης εἰς τὸ ἔργον. Εἰς τὸν προκάτοχον δὲ ἡμῶν ἐχορηγήθη ὑπὸ τοῦ διορίσαντος αὐτὸν ὑπουργοῦ καὶ ἔκτακτος κλητῆρ ἐιδικῶς εἰς τὴν καταζήτησιν τῶν ὀφειλομένων βιβλίων ὀρισθεῖς.

Οὐδεὶς βεβαίως περὶ τὰ τῆς Βιβλιοθήκης πεπειραμένος δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ δανεισμὸς ἔχει κινδύνους ἀπωλείας, καὶ γίνεται ἐνίοτε πρόξενος αὐτῆς. Περὶ τούτου τὰ ἐξῆς ἐγράψαμεν ἐν ἀμφοτέrais ταῖς ἐκθέσεσιν ἡμῶν, θεωρήσαντες ὡς σπουδαῖον διὰ τὴν Βιβλιοθήκην ζήτημα.

Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἐκθέσει ἐλέγομεν τάδε :

« Πολλοὶ ἐκ τῶν δανειζομένων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀληθῶς τῶν « λογίων, δυστροποῦσιν ἢ ὀκνοῦσι ν' ἀποδίδωσιν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τὰ ληφθέντα ἐπὶ δανείῳ βιβλία. Αἱ δὲ δικατάξεις τοῦ νόμου δυσκόλως καὶ βραδέως πᾶν ἐκτελοῦνται, μὴ ἐπαρκοῦντος τοῦ ἐνὸς κλητῆρος εἰς τοσοῦτον ἐπίμοχθον ἔργον « τῆς κλήσεως τῶν ὑπερήμερων ὀφειλετῶν βιβλίων, ὧν ἀγνοεῖ-

«ταί ἡ διαμονὴ καὶ ὑπ' αὐτῆς ἔτι τῆς Ἀστυνομίας, ἥς τὴν συν-
«δρομὴν ἐζητήσαμεν, ὅπως εὐκολώτερον ἐπιτευχθῆ τὸ ἔργον.
«Διότι ἄλλοι μὲν τῶν δανειζομένων ἀνχωροῦσι καὶ ἐκτὸς τῶν
«Ἀθηνῶν καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἄλλοι δὲ ἀποθνήσκουσιν,
«ἄσπευτος σχεδὸν καθίσταται ἡ ἐπιστροφή τῶν δανεισθέν-
«των βιβλίων, αὐτὰ δὲ ἀπόλλυνται βεβχίως. Τοῦτου ἕνεκα φρονῶ
«ὅτι τὰ περὶ δανεισμοῦ ἄρθρα τοῦ νόμου πρέπει νὰ μεταρρυθ-
«μισθῶσιν οὐσιωδῶς, εἴτε ζητουμένων ἐγγυήσεων οὐσιωδестέ-
«ρων ἀπὸ τῶν δανειζομένων, εἴτε ἐξευρισκομένου τρόπου περὶ
«εὐκολωτέρως ἀποδόσεως τῶν βιβλίων, εἴτε περιοριζομένων τῶν
«κατηγοριῶν ἐκείνων τῶν προσώπων, ἅτινα δύνανται νὰ δα-
«νεισθῶσι βιβλία. Περὶ τούτου δὲ καὶ ἡ Πρυτανεὶα δέον νὰ ἐκ-
«θέσῃ τὰ εἰκότα τῷ Κ. ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργῶ, ἵνα συν-
«ταχθῆ τὸ προσήκον νομοθέτημα, ἀφοῦ δωδεκαετῆς σχεδὸν
«πεῦρα τοῦ περὶ Βιβλιοθήκης νόμου δίδει τοιαῦτα δυσάρεστα
«πορίσματα.

«... Ἡ δὲ μεταρρυθμισὶς αὕτη τῶν περὶ δανεισμοῦ δικτάξεων
«καὶ ὁ ἐνδεχόμενος περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δανειζομένων
«βιβλίων προσώπων κατὰδηλον θέλει κατστήσει καὶ ἀναπό-
«φρευκτον τὴν καὶ δι' ἄλλους λόγους κατὰδηλον καὶ ἀναπόφρευ-
«κτον ἀνάγκην τῆς ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου τῆς Ἐθνικῆς Βι-
«βλιοθήκης, ἀφοῦ τότε βεβχίως ἔσται ἀνάγκη ἀναγνωστηρίου
«πολλῶ εὐρυτέρου καὶ ἀνωτέρου τοῦ νῦν ὑπάρχοντος...»

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν ἐκθέσει τάδε ἐλέγομεν περὶ τοῦ
δανεισμοῦ.

«Τότε, δηλ. μετὰ τὴν ἀνέγερσιν ἰδίου μεγάρου τῆς Ἐθνικῆς
«Βιβλιοθήκης δυνατὸν μὲν ν' αὐξηθῶσιν αἱ ὄραι τῆς ἐν τῇ Ἐθν.
«Βιβλιοθήκῃ διαμονῆς τῶν σπουδαζόντων, ἐπειδὴ θέλουσιν ὑ-
«πάρχει ἀνετα ἀναγνωστήρια δι' αὐτούς, δυνατὸν δὲ νὰ περιο-
«ρισθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν δυναμένων δανεισθῆναι βιβλίων εἰς ὠρισμέ-
«νας τάξεις λογίων. Διότι καὶ ἐκ τῆς περὶ τοῦ δανεισμοῦ με-
«λέτης μου καὶ ἐκ τῆ, ἰδίας πείρας δυσάρεστον ἔχω συμπερά-

«σμα' ὅτι δηλ. οὗτος ὅστις βεβκίως ἐνομοθετήθη πρὸς τὸ κ-
«ταστῆσαι τὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκην μᾶλλον εὐπρόσιτον τῷ κοινῷ
«καὶ πολλαπλασιαστικῶς τὸ ἐν αὐτῇ τάλαντον, δυστυχῶς ὡς ἐπα-
«λούθημα ἔσχε καὶ ἔσχε ἐνίοτε μὲν ἀπώλειν βιβλίων, πλει-
«στακίς δὲ τὴν βραδυτάτην ἀπόδοσιν αὐτῶν πρὸς ζημίαν μὲν
«τῆς Βιβλιοθήκης, ἐπασχόλησιν δὲ ματαίαν τῶν ἐν αὐτῇ ὑπακ-
«λήλων καὶ στέρησιν τῶν δεομένων βιβλίων πρὸς μελέτην. Διὰ
«τοῦτο μεγάλα ἔθνη, ἐν οἷς μάλιστα τὰ δημοσικὰ ἦθη πολλῶ
«αὐστηρότερα εἰσὶν ἢ παρ' ἡμῶν, οἷον ἡ Ἀγγλική, δὲν παρεδέ-
«αξαντο τὸν δανεισμόν. Εἰς τὸ ἀναγνωστήριον τῆς μεγίστης βι-
«βλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου φοιτῶσι γέροντες σοφοί,
«ὧν μεταξὺ καὶ ὁ περικλεῆς φυσιοδίφης Darwin, διότι ἀπη-
«γόρευται καθόλου ὁ ἐξωτερικὸς δανεισμός. Ὅμοια δὲ διέπουσι
«τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἐν Πετροπόλει Ἀκαδημίας. Ἐν δὲ τοῖς
«προϋπολογισμοῖς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Γαλλικῆς, τῆς
«Βιβλιοθήκης τοῦ Γερμανικοῦ Instituto Archeologico di Roma
«ἐγγράφονται κατ' ἔτος σπουδαῖα ποσὰ πρὸς θεραπείαν καὶ πλή-
«ρωσιν τῶν ἐκ τοῦ δανεισμοῦ ἀπωλειῶν καὶ χασμάτων' ὅπερ
«δεικνύει ὅτι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς μᾶλλον πεπολιτευμένοις τῶν
«ἐθνῶν ὁ δανεισμός ἀπωλείας πρόξενος ἀποθάνει. Δεινοὶ δὲ
«βιβλιοθηκολόγοι ἀπεφάνησαν γνώμην ρητὴν κατὰ τοῦ δανει-
«σμοῦ τῶν βιβλίων ὡς ὀλεθρίου εἰς τὰς Βιβλιοθήκας' (ὄρα Mol-
«bech Ueber Bibliothekwissenschaft, Prosper Merimée Rap-
«port). Διὰ τοῦτο ἡ ἐφορεὶα καὶ διὰ τῆς πέρυσιν ὑποβληθείσης
«ἐκθέσεώς της ἐδήλωσε τὰ κακὰ τοῦ δανεισμοῦ καὶ διὰ μεταρ-
«ρυθμίσεως τοῦ διέποντος τὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκην διατάγματος
«ἐζήτησε τὴν κητέργησιν τοῦλάχιστον τοῦ ἐπὶ ἐγγυήσει δα-
«νεισμοῦ, καὶ νῦν πάλιν ὑφ' αὐτὴν φωνὴν ζητοῦσα αὐτήν, ἢ τὴν
«κατάθεσιν τοῦ ἀντιτίμου τῶν δανειζομένων βιβλίων. Διὰ τοι-
«ούτων μόνον νομοθετημάτων δύναται ἀσφαλῶς νὰ περισωθῇ
«ὁ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ θησαυρὸς ὁ νῦν πολλοὺς ὑφιστάμενος κιν-
«δύνους ἀπωλείας».

Ἄλλ' οὐδέποτε ἐπιστεύσαμεν, τοιαῦτα γράφοντες ἢ προ-
τείνοντες, ὅτι ἦτον ἐπιτετραμμένος ἡμῖν ὁ αὐθαίρετος πε-
ριορισμὸς ἢ ἡ κατάργησις σχεδὸν τοῦ δανεισμοῦ, ὡς ἐγένετο
ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου διαδόχου. Εἰς τοὺς καθηγητὰς μάλιστα τοῦ
Πανεπιστημίου, ὧν τινὰς γινώσκομεν ἐργαζομένους μετὰ ζή-
λου, καὶ ὧν τὰ ἔργα εἰσὶ κατὰ πάντα λόγον ὠφελιμώτερα
εἰς τὸ ἔθνος ἢ τὰ σκανδαλώδη τινῶν λιβελλογράφων, ἐνομί-
σαμεν ἡμέτερον καθῆκον νὰ παράσχωμεν πάντοτε πᾶσαν δυ-
νατὴν εὐκολίαν. Οὐδὲ νομίζομεν θεμιτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ πρώην
ἐφόρου ἐγκρινομένην ἐναντίαν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς δημο-
σίας ἠθικῆς ἀρχὴν «ὅτι ὁ βιβλιοφύλαξ πρέπει ν' ἀρνηται εἰς
τοὺς ὑψηλῆς περιωπῆς ἄνδρας βιβλία ἄξια λόγου, διὰ νὰ μὴ
τὰ χάσῃ», ἀπαντῶν ὅτι δὲν τὰ ἔχει, ἀρχὴν, ἥτις τὰ μὲν πρό-
σωπα αὐτὰ δεικνύει ὑποπτα ἐπὶ σφετερισμῶ τῶν ἐθνικῶν βι-
βλίων, ἐλέγχει δὲ δειλίαν ταπεινὴν τοῦ ἐφόρου ἀπέναντι αὐ-
τῶν, φοβουμένου νὰ ἐξαναγκάσῃ ἢ τιμωρήσῃ αὐτὰ ἐν περι-
πτώσει δυστροπίας περὶ τὴν ἀπόδοσιν. Διότι μὰ τὴν ἀλήθειαν
ἂν εἰς τοὺς διαπρέποντας ἐν τῇ πολιτείᾳ ἄνδρας, εἰς ἐκείνους
δηλ. οἵτινες ὑπηρετήσαν τῇ πατρίδι καὶ δύνανται νὰ ὑπηρε-
τήσωσι ἔτι ὠφελίμως αὐτῇ, ἀρνηθῶμεν τὴν χρῆσιν τῆς Βι-
βλιοθήκης, τότε πρὸς τί νὰ ὑπάρχῃ αὕτη; ἵνα χρησιμεύῃ ἄρα
γε ὡς ἀχρήστων φατριαστῶν ἄσυλον; Ὅφείλομεν ὅμως νὰ
ὁμολογήσωμεν ὅτι τὴν θεωρίαν ταύτην ἀπέφυγε μετ' εὐνοή-
του φρονήσεως ὁ πρώην ἔφορος νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς ἐπιφανῆ ἢ
ὅπωςδῆποτε ἐπιφοβα πρόσωπα, ἐφαρμόσας μόνον αὐτὴν ἐνίοτε
ἀκινδύνως εἰς πρόσωπα μὴ ἐπιφανῆ ἢ ἀνεπίφοβα.

Καὶ ὅποیان μὲν ἡμεῖς μετήλθομεν αὐστηρότητα περὶ τὸν
δανεισμὸν δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν οἱ πολλοὶ τῆς Βιβλιο-
θήκης φοιτηταί. Τὸν μὲν δανεισμὸν τῶν βιβλίων ἐκείνων, ὧν δὲν
ἐπετρέπετο οὗτος, ἠρνήθημεν καὶ εἰς πρόσωπα φιλικὰ καὶ ἄλλως

λιανάξιόπιστα· πρὸς ἀνανέωσιν δὲ τοῦ δανεισμοῦ ἐζητήσαμεν τὴν ἀπόδοσιν τῶν δανεισθέντων τόμων χάριν ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν περὶ δανεισμοῦ διατάξεων, καὶ τοὺς ἐγγυητάς εἰς τὴν ἀπόδοσιν πρὸς ἄλλους δανεισθέντων βιβλίων ὑπεχρεώσαμεν. Ταῦτα δὲ δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ πράξωμεν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐγκρίτους καθηγητάς τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Κ. Γ. Κόντον καὶ Γ. Μιστριώτην, τὸν περισπούδαστον ἡμῶν φίλον, μοχθοῦντας ἐν συγγραφαῖς τιμώσαις τὰ ἑλληνικὰ γράμματα· πολλάκις δὲ εἰς πρόσωπα ἀξιόπιστα, ἀλλὰ μὴ κεκτημένα τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα πρὸς τὸ δανείζεσθαι προσόντα, παρέσχομεν ἡμεῖς τὴν προσωπικὴν ἡμῶν ἐγγύησιν. Ἀνεκτήσαμεν δὲ οὐ μόνον τὰ $\frac{6}{7}$ τῶν ὑφ' ἡμῶν δανεισθέντων βιβλίων, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἑκατοντάδας τόμων πρὸ ἐτῶν κατακρατουμένων, ὧν πολλοὶ ἐθεωροῦντο σχεδὸν ἀπολωλότες, οὐ μόνον διὰ τῶν ἐφημερίδων καλέσαντες ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀστυνομικῶν αὐτῶν ὀργάνων τοὺς πάντας ἄνευ ἐξαιρέσεως καὶ αὐτοὺς τοὺς φίλους ἡμῶν, καὶ τὰς δυσαρεστήσεις ἐνίων αὐτῶν πλειστάκις προκαλέσαντες καὶ οὐ μόνον ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ μέχρι Παρισίων τοὺς ὀφειλέτας βιβλίων καταδιώξαντες καὶ εἰς ἀπότισιν ἀγαγόντες. Τούτου δὲ μάρτυς πρόκειται σὺν ἄλλοις τὸ ἀρχεῖον αὐτὸ τῆς Βιβλιοθήκης. Ἐνθυμούμεθα μάλιστα ὅτι ἐν τῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεως, ὑφ' ἧς διωρίσθη ὁ ἡμέτερος προκάτοχος, κατεῖχεν ἐπὶ πέντε ἔτη βιβλία τινά, ἅτινα μόλις μετὰ δεινὸν ἀγῶνα καὶ μετὰ πολλὰς κλήσεις ἀλληλογραφίας καὶ ἀπειλὰς κατωρθώσαμεν ν' ἀνακτήσωμεν. Ἄλλ' οὐδέποτε ἐφαντάσθημεν ν' ἀρνώμεθα αὐθαιρέτως εἰς τοὺς προσερχομένους βιβλία ἢ διὰ μυρίων δυσκολιῶν ἢ διὰ τυπικῆς σχολαστικότητος περὶ τὰς προθεσμίας, ἧτις εἶναι παρεμφερῆς τῇ ἀγυρτεία νὰ καταστήσωμεν ἀπρόσιτον καὶ ἄχρηστον τὴν Βιβλιοθήκην.

Ἀληθῶς ἐξεφράσθημεν κατὰ τοῦ δανεισμοῦ διότι ὑπάρχουσι κίνδυνοι ἀπωλείας ἐξ αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ἐζητήσαμεν τὸν διὰ νόμου περιορισμὸν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως φρονοῦμεν ὅτι ἐνώσω δὲν ὑπάρχει μέγαρον τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἀναγνωστήρια ἀληθῆ, δὲν δύναται ἄνευ βλάβης νὰ καταργηθῆ ἢ καὶ νὰ περιορισθῆ μεγάλως ὁ δανεισμὸς, συνεδέσαμεν τὸ ζήτημα τοῦ δανεισμοῦ πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης. Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου δύναται βεβαιῶς πᾶς τις νὰ σπουδάξῃ ἀνέτως, διότι καὶ γραφεῖον ἔχει ἴδιον, καὶ θέρμανσιν καὶ ἔδραν ἀναπαυτικὴν καὶ ἡσυχίαν ὅ,τι πλείστην, ὥστε εὐλόγως πολλάκις προτιμᾷ τὸ ἀναγνωστήριον ἐκεῖνο τοῦ ἰδίου οἴκου, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἢ κατάργησις τοῦ δανεισμοῦ ἢ καὶ ὁ μέγας περιορισμὸς αὐτοῦ ἄνευ προηγουμένης ἀνεγέρσεως καταλλήλου μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης ἤθελον καταστήσει ἄχρηστον τὴν Βιβλιοθήκην. Περὶ τούτου ὅμως φαίνεται ὅτι ἀδιαφορεῖ ὁ πρῶν ἔφορος· αὐτὸς ὁμοιάζει πρὸς ἓνα βιβλιομανῆ (καὶ περὶ πολλοῦ ὡς φαίνεται ποιεῖται τὸν τίτλον τοῦτον, τὸν μετὰ χάριτος αὐτῷ δοθέντα), ὅστις ἀενάως μὲν μετέβαλλε τὴν θέσιν τῶν βιβλίων, ἀλλ' ἀπηγόρευε νὰ ἐγγίξῃ ἄλλος τις εἰς αὐτά.

Ὅτι δὲ ὁ δανεισμὸς οὐ μόνον παρ' ἡμῖν ἀλλὰ παρ' αὐτοῖς τοῖς φιλονομωτάτοις τῶν ἔθνων συνεπάγεται ἀναπόφευκτα ἄτοπα ἰδίως διὰ τὴν μὴ ἐμπρόθεσμον καὶ βραδεῖαν ἀπόδοσιν τῶν βιβλίων, μαρτυρεῖται ὑπ' αὐτῶν τῶν ξένων βιβλιονόμων.

«Ἡ Βιβλιοθήκη, (λέγει ἐν τῇ περὶ τῶν ἐτῶν 1871-75 ἐκθέσει του ὁ καθηγητῆς Förstemm, ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης «Δρέσδης (1)) βλέπεται κατὰ πολλὰ ἕνεκα μεγίστης ἀνεκρί-

(1) Mittheil. aus der Verwaltung der Kgl. öffentlichen Bibliothek zu Dresden in den Jahren 1871-1875.

«θείας τῶν δανειζομένων. Τετρακόσαιο περίπου κλήσεις, ἅς «κατ' ἔτος ἀναγκάζομεθα νὰ γράφωμεν, ἂν καὶ δὲν εἴμεθα «διόλου σχολαστικοὶ καὶ δὲν ὑπομιμνήσκομεν ἀμέσως μετὰ «τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας, δὲν θὰ ἦτον ἀνάγκη νὰ γρα- «φῶσι οὐδ' αἱ μετ' αὐτῶν συνδεόμεναι ἀνευρέσεις τῶν δανει- «σθέντων νὰ γείνωσι, ἂν ἐκείνη ἢ περὶ τὸ ἐμπρόθεσμον ἀμέ- «λεια δὲν μᾶς ἠνάγκαζε. » Ἀλλὰ δὲ κακὰ εἶναι πολλάκις ἐνα- «πόφευκτα αὐτῆς ἐπικολουθήματτα. » Ἄν πᾶς ὁ δανειζόμενος «συνησθάνετο τὸ καθήκον ἀμέσως μετὰ τὴν γενομένην χρῆσιν «νὰ ἐπιστρέφῃ τὸ βιβλίον καὶ οὕτω νὰ τὸ καθιστᾷ τοῖς πᾶσι «πάλιν προσιτόν, δὲν θὰ ἠναγκάζομεθα καθ' ἑκάστην τόσα πρό- «σωπα ν' ἀποπέμπωμεν, λέγοντες ὅτι τὸ ζητούμενον βιβλίον «δυστυχῶς εἶναι δεδανεισμένον».

Δὲν ἀσπαζόμεθα ἐν πᾶσι τὴν γνώμην ἐκείνων, ὧν μεταξὺ καὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, καθ' ἣν ἔστω καὶ μετὰ τινος ἀπωλείας βιβλίων πρέπει νὰ γίνεται ὁ δανεισμός, διότι δι' αὐτοῦ παιδεύεται τὸ ἔθνος καὶ μάλιστα αἱ ἄποροι τάξεις. Οὕτω φρονοῦσιν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ· διὸ ἐκεῖ εἴθισται νὰ ἐγγράφωνται ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς ποσὰ σπουδαῖα πρὸς πλήρωσιν τῶν ἐκ τοῦ δανεισμοῦ ἀπωλειῶν (1) ἀλλὰ δὲν ὑπῆρ- ξεν ἐκεῖ βιβλιονόμος κατηγορήσας διὰ τοῦτο τὴν πατρίδα αὐ- τοῦ. Πλὴν βεβαίως, ἐὰν ὠφείλομεν νὰ ἐκλέξωμεν μεταξὺ τοῦ

(1) Ἐν Δρέσδῃ μάλιστα, ἐλαττωθέντος πρὸ τινων ἐτῶν τοῦ ἐκ τῆς μεγάλης Βιβλιοθήκης δανεισμοῦ ἕνεκα τῆς συστάσεως νέας Βιβλιοθήκης ἐζητήθη πᾶραυτα ὁ λόγος τοῦ φαινομένου· διότι ἐθεωρήθη τοῦτο ὡς δυσάρεστον διὰ τὴν παιδείαν τοῦ ἔθνους σημεῖον. Ἐξ ἐκείνης δὲ ὡς καὶ ἐξ ἄλλων Βιβλιοθηκῶν τῆς Γερμανίας δανειζονται βιβλία καὶ εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρ- χίαις κατοικοῦντας.

δευτέρου τούτου συστήματος τοῦ μετ' ἀπωλείας δανεισμοῦ, καὶ τῆς ἀχρηστίας εἰς ἣν ἔνεκα ἀλόγου καὶ ὑπερμέτρου περιορισμοῦ ἤθελε περιέλθει ἡ Βιβλιοθήκη, ὡς ἔχουσι σήμερον τὰ κατ' αὐτὴν, θέαμα γινομένη περιέργον καὶ οὐχὶ ὠφέλιμόν τι χρῆμα, μετὰ πάσης παρρησίας ἠθέλομεν κηρυχθῆ ὑπερμαχοὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ μετ' ἀπωλείας δανεισμοῦ ἀντὶ συστήματος πολεμίου τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους προόδου, ὅπερ μόνος ὁ πρῶην ἔφορος ἠδύνατο καὶ ἐζήτησε νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ.

Ὁμιλῶν αὐτὸς περὶ τῶν καθυστερούντων τόμων ἐτόλμησε νὰ εἶπῃ ὅτι ἄφαντοὶ ἐγένοντο ὑπὲρ τοὺς χιλίους, ἵνα δείξῃ ὅτι ἀπώλοντο δῆθεν, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ὁμολογεῖ καυχώμενος ὅτι κατῶρθωσε νὰ συνάξῃ περὶ τοὺς 850. Καὶ τοῦτο ἔστω ἐν τῶν πολλῶν τῆς φιλαληθείας αὐτοῦ γνωρισμάτων.

« Ἀλλὰ καὶ τὰ λεξικά, λέγει, ἀπεδήμουν ἀνεπιστρεπτεῖ ». Φιλεῖ, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, λέξεις δεινὰς καὶ ἠχηράς, ὅτε μὲν τὴν λέξιν ἄφαντον, ὅτε δὲ τὴν λέξιν ἀνεπιστρεπτεῖ. Τί πρὸς αὐτὸν ἀνὰ διὰ τῶν πραγμάτων ἀποδειχθῆ ψευδόμενος; Εἰς τοῦτο ἀπαντῶμεν ὅτι τότε γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ διατάγματος δὲν ἀποκλείουσι τὸν δανεισμὸν τῶν λεξικῶν. Διότι ἐν ἄρθρῳ 15 τὸ περὶ Βιβλιοθήκης διάταγμα ὀρίζει ὅτι δὲν δανείζονται λεξικά, ὧν χρεῖαν ἔχουσι καθ' ἡμέραν πολλοί, (σκοποῦν ὅπως μὴ στερῶνται τῆς χρήσεως αὐτῶν οἱ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην φοιτῶντες ἵνα συμβουλευθῶσιν αὐτά), ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ὧν δὲν ἔχουσι χρεῖαν πολλοὶ δύνανται νὰ γείνη δανεισμὸς. Διὰ τοῦτο ἐδόθησαν ἐπὶ δανείῳ εἴτε λεξικά τοιαῦτα ὧν δὲν εἶχον χρεῖαν πολλοί, εἴτε ἐξ ἐκείνων ὧν ὑπῆρχον πολλὰ ἀντίτυπα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, ἀφοῦ μάλιστα διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 4171 τῆς 30 Μαΐου 1876 ἐγγράφου του ῥητῶς περὶ τούτου τὸ ὑ-

πουργεῖον ἀπεφάνητο, ἐντειλάμενον νὰ δοθῆ εἰς τὸν φοιτητὴν τῆς Θεολογίας Κ. Ἀλιμενάκη ἐν λεξικὸν τῆς ἑβραϊκῆς ἐὰν ὑπάρχωσι πολλὰ τοιαῦτα, ὀρθότατα ἐρμηνεύον τό τε γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματος. Διὰ τοῦτο δὲ ἐδόθη τὸ λεξικὸν τοῦ Σμιθ εἰς τὸν Γεν. γραμματέα Κ. Μάμουκαν φιλοτίμως πάνυ ἐργαζόμενον εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ γαλλοελληνικοῦ λεξικοῦ τοῦ Κοραῆ, καὶ μὴ δυνάμενον ἕνεκα γήρωσ καὶ ἀρρωστικῆς ἀσθενείας νὰ φοιτᾷ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην· ὡσαύτως δὲ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὸν ὑφηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Λάμπρον τὸ λεξικὸν τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου τῆς μὴ ζητουμένης ἐκδόσεως τοῦ Λονδίνου οὗ ὑπάρχουσι 7 ἀντίτυπα ἐν τῇ Ἐθν. Βιβλιοθήκῃ, καὶ τὸ λεξικὸν Pape ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας, οὗ ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ ἄλλα ἀντίτυπα, εἰς τὸν καθηγητὴν Γυμνασίου Κ. Λάμπαν, ἐργαζόμενον τότε εἰς διόρθωσιν τῶν πινάκων τοῦ Kiepert, εἰς πρόσωπα δηλ. λίαν ἀξιόχρεα, μὴ δυνάμενα δὲ ἕνεκα εἰδικῶν περιστάσεων νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰς εἰδικὰς αὐτῶν μελέτας καθ' ἃς ὥρας ἡ Βιβλιοθήκη ἦτον ἀνοικτή. Δυνάμεθα δὲ νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἅπαντα τὰ λεξικά ταῦτα ἀπεδόθησαν εἰς τὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκην.

Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ ἁμαρτήματα ἅτινα ἐκεῖνος μὲν ὡς μεγάλη δεινὰ διεσάλπισεν, φίλοι του δὲ τινες περὶ πλείονος τὴν φιλίαν καὶ τὸ συμφέρον ἢ τὸ καθῆκον καὶ τὴν συνειδήσιν ποιούμενοι ὡς τοιαῦτα ἠγωνίσθησαν νὰ παραστήσωσι.

Ἄλλ' ὅπως ἐπίδειξῃ οὐ μόνον τὴν πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην περιπάθειάν του ἀλλὰ καὶ ἰδέαν τινὰ καινοφανῆ εἰς τοὺς ἀγνώτας τῶν πραγμάτων ἐπραγματεύθη καὶ τὸ περὶ καταλόγου ζήτημα. Ἐπανελάβε δηλ. ἑσας ἰδέας εἶχεν ἀκούσει παρ' ἄλλων ἐκφραζομένης, ἢ εἶχεν ἀναγνώσει γραφείσας εἴτε ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ Κ. Φρεαρίτου εἴτε ἐν ταῖς ἐκθέσεσι Πρυ-

τάνεων καὶ ἐφόρων καὶ ὑπελόγισε μαθηματικῶς πάλιν τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τὰς ἐργασίας τοῦ καταλόγου χρόνον· διότι ὁ ἄνθρωπος ἐκ μεγάλης εὐσυνειδησίας καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας τῶν ἀκριβολογιῶν ἐνδιατρίβει.

Περὶ τούτου λέγομεν ὅτι καὶ ἐν μεγάλαις βιβλιοθήκαις τῆς Εὐρώπης δὲν ὑπάρχει τέλειος μόνιμος κατάλογος· ὥστε δὲν εἶναι μόνη ἡ ἡμετέρα Βιβλιοθήκη ἡ ἀμοιροῦσα τούτου. Διότι καὶ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου καὶ τῶν Παρισίων αἱ μεγάλαι Βιβλιοθήκαι μεθ' ὅλα τὰ μεγάλα αὐτῶν μέσα οὐπω κέκτηνται κατάλογον τοιοῦτον. «Δυστυχῶς ἡ ἔλλειψις νεωτέρου καταλόγου (λέγει τὸ μέγα λεξικὸν Larousse ἐν τῷ περὶ Ἑθν. Βιβλιοθήκης ἄρθρῳ σελ. 693) δὲν ἐπιτρέπει πάντοτε εἰς τὴν Διεύθυνσιν αὐτῆς νὰ ἰκανοποιῇ τὰς ἀπευθυνομένας αὐτῇ αἰτήσεις βιβλίων· πολλάκις δὲ συμβαίνει μετὰ μιᾶς ἢ δύο ὥρων προσδοκίας, καθ' ἃς μετὰ ζήλου ἀνεζητήθη βιβλίον τι εἰς τὰ διάφορα τοῦ κτιρίου μέρη, ἢ ἀπάντησις νὰ ἦναι «λείπει ἢ εἶναι ἄγνωστον». Ἀφοῦ δὲ πολλὰ γνωστὰ καὶ κοινὰ ἀναφέρει περὶ τῆς ἀνάγκης καταλόγου, καταδικάζων ἐν τῇ βιβλιοθηκολογικῇ σοφίᾳ αὐτοῦ τὸν κατάλογον τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης Βιβλιοθηκῶν ὡς σκεῦος πολυτελείας! καταλήγει ἐπὶ τέλους λέγων ὅτι ὁ γενησόμενος κατάλογος πρέπει νὰ τυπωθῇ νομίζων ὅτι καταπλήττει διὰ καινῆς τινος ἰδέας. Ἄλλὰ τί ἡμεῖς ἐγράψαμεν καὶ προετείναμεν περὶ αὐτοῦ; Ἐν τῇ κατὰ τὸ 1878 ὑπόβληθίση πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἡμετέρα ἐκθέσει τάδε ἐλέγομεν περὶ τούτου.

«Τὸ κυριώτατον ἔργον, ὅπως διαρρυθμισθῶσι κέλ्लιστα τὰ «τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ γνωσθῆ ἀκριβῶς ἡ περιουσία αὐτῆς καὶ ὑπάρχη ὁ ἀπαιτούμενος ἔλεγχος περὶ τῆς καταστάσεώς της εἶναι ἡ ἐξέλεγκξις τῶν ὑπαρχόντων ἀτελῶν κινήτων κα-

αταλόγων. Κατὰ τὴν ἐξέλεγχον ταύτην θέλουσι διορθωθῆ πάντα ατὰ πλημμελῶς ἔχοντα δελτία, θὰ ἀνακληρωθῶσι τὰ ἀπολω- αλότα καὶ θὰ γραφῶσιν ὅσα νέα ἀπαιτοῦνται, θὰ διορθωθῶσι ατὰ περὶ τὴν ταξινομήσιν σφάλματα, θὰ ἐκχωρισθῶσι δὲ εὐ- ἀκόλως τὰ ἐν τοῖς τμήμασι διακείμενα πολλὰ πλᾶ».

«Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας ταύτης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀκρι- αβοῦς ἐπιστημονικοῦ καταλόγου θέλει συνταχθῆ κατάλογος ἀἐπιστημονικὸς μόνιμος, οὗτος δὲ ὁ κατάλογος κατὰ τὴν ἐμὴν ἀγνώμην πρέπει νὰ ἐκτυπωθῆ, (ἐὰν ἡ δαπάνη μὴ ᾖ λίαν με- ἀγάλη), διότι οὕτως ἐκδιδόμενος θέλει χρησιμεύει κάλλιον εἰς ἀχρῆσιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν θαμῶνων τῆς Βιβλιοθήκης, ἀδύναται δὲ καὶ ἀντίτυπα αὐτοῦ νὰ σταλῶσιν εἰς τὰς Βιβλιο- ἀθήκας τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου ἢ εἰς τὰ σοφὰ ἀλλαχοῦ ἀσωματεῖα, ἵνα γνωσθῶσι κάλλιον αἱ πρόοδοι τοῦ καταστή- ἀματος, ὅπερ ἴσως παρὰ μόνων τῶν πρεπιδημούντων ἐνταῦθα ἀξένων λογίων διαφερόντως τιμᾶται διὰ τὸν ἐν αὐτῷ πλοῦτον, ἀυπέρτερον ἀληθῶς τῆς σμικρότητος καὶ τῶν πόρων τοῦ ἔ- ἀθνοῦς.»

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐν ἔτει 1879 ὑποβληθείσῃ ἐκθέσει ἡ- μῶν τὰδε ἐλέγομεν πάλιν περὶ τοῦ καταλόγου.

«Ἐν τῇ πέρυσσι πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν γενομένη ἐκθέσει μου ἀεῖχον γνωματεῦσαι ὅτι πρὸς ἐξακριβῶσιν τοῦ ὑπάρχοντος ἐν ἀτῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, ἐν ᾗ δὴ καὶ ἡ Πανεπιστημιακῇ, θησαυ- αροῦ ἀπρακίτητον εἶναι νὰ ἐξελεγχθῆ μετὰ πάσης ἐπιμελείας ὁ ὑπάρχων ἐν δελτίοις κινητὸς κατάλογος, καὶ μετὰ τὴν ἐξέ- ἀλεγχον ταύτην νὰ συνταχθῆ νέος, οὗτος δὲ νὰ καταστρωθῆ ἀἀκολούθως ἐν βιβλίοις ὡς μόνιμος κατάλογος καὶ, εἰ δυνατὸν, ἀνὰ τυπωθῆ διότι ὁ ὑπάρχων κατάλογος οὐχὶ μετὰ τῆς δεοῦ- ἀσης ἐπιστημονικῆς ἀκριβεῖς συντεταγμένος, πλεῖστα δ' ὅσα ἀἔχων τὰ πλημμελῆ, οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀκρι- ἀβῶς παριστῶν τὰ ἐν τῇ Ἐθν. Βιβλιοθήκῃ βιβλία.»

Ποιούμενοι δὲ λόγον περὶ τῆς γενομένης τότε ἀρχῆς ἐξελέγξωσιν τοῦ καταλόγου τὰδε προσεπήγομεν ὡς πόρισμα αὐτῆς.

Ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης ἐγένετο δῆλον ὅποσον ἀναγκαία εἶναι ἢ ἐξακολουθήσεις τοῦ ἔργου ὅπως συντελεσθῆ κατὰλογος ἀληθῆς τῶν ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ βιβλίων καὶ, εἰ δυνατὸν, ἐκτυπωθῆ δαπάναις τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται δῆλον, νομίζομεν, τὸς πρῶτος ἐσκέφθη καὶ ἐργάσθη περὶ ἐξελέγξωσιν καὶ καταστρώσεως τοῦ καταλόγου ὡς καὶ περὶ τυπώσεως αὐτοῦ.

Οὐδ' εἶναι παντάπασιν ἀληθὲς ὅτι «αὐτὸς εἰσήγαγε δρακόντειον ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ κανονισμόν, οὐδὲ προσέλασιν ἐπιτρέποντα εἰς τὰ ἐρμάρια, ἀλλ' ἐνυπογράφους μόνον αἰτήσεις»· ὁ δὲ δράκων αὐτὸς τῆς Βιβλιοθήκης ψεύδεται δρακοντείως. Διότι ὁ κανονισμὸς οὗτος οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ ἐν τῷ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματι περιεχόμενος, ὅστις αὐστηρῶς ἐτηρεῖτο ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας, ὡς μαρτυροῦσιν πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτὰ τὰ περιλειπόμενα ἐνυπογράφων αἰτήσεων βιβλία.

Ἀλλὰ κλητῆρ, λέγει, «μάτην καταμηνυθεὶς ἐπὶ ὑπεξαίρεσει βιβλίων καὶ ἀποκοπῇ τῶν εἰκόνων, ἔχαιρε ἀτιμωρησίαν καὶ τὴν εὐνοίαν ἡμῶν» καὶ αὐτὸς ἔσωσε τὴν Βιβλιοθήκην ἀπολύσας αὐτόν.

Περὶ τῆς ἀποκοπῆς τῶν εἰκόνων ἐν γένει ἢ ἀλήθεια ἔχει ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν πρὸς τὴν Πρυτανείαν ἐκθέσει εἴχομεν διαλάβει.

«Μετὰ λύπης δὲ (ἐγράφομεν ἐν σελίδι 13 αὐτῆς) ποιεῖται ἢ ἀφορεῖται λόγον καὶ περὶ ἄλλου μέτρου εἰς ὃ ἐδέησε νὰ προσδράμῃ ἕνεκα τῶν κακῶν ἢ τῶν τινῶν ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰς «τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην πρὸς ἀνάγνωσιν. Παρετηρήθη δὲ ἡλ.

«δυστυχῶς ὅτι τινὲς λανθάνοντες ἐνίοτε τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ «ἐπόπτου τοῦ ἀναγνωστηρίου καὶ τοῦ κλητῆρος ἀπέκοπτον ἀσεβῶς καὶ παρελάμβανον μεθ' ἐκυτῶν φύλλα περιέχοντα εἰκονογραφήματα. Τούτου ἕνεκα δύο μὲν κλητῆρες ἀντὶ ἐνὸς «ἐτάχθησαν μετὰ τοῦ ἐπόπτου ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ τῶν φοιτητῶν ὅπως ἀσφαλέστερον ἐπιτηρῶσι τοὺς λαμβάνοντας βιβλία μετ' εἰκονογραφημάτων πρὸς ἀνάγνωσιν, ὠρίσθη δὲ ἰδιαιτερος τόπος εἰς αὐτούς, προσέδραμε δὲ ἡ ἐφορεῖα εἰς τὴν σφραγισιν οὐ μόνον τῆς πρώτης σελίδος τῶν περιεχόντων εἰκονογραφήματα βιβλίων, ὡς μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἀλλ' εἰς τὴν σφραγισιν παντὸς εἰκονογραφήματος ἰδίᾳ. Καὶ ἐσφραγίσθησαν αὐτὸν μέχρι τοῦδε πλείω τῶν 3000 εἰκονογραφημάτων. Διὰ τῶν αἰσθητῶν δὲ τούτων ἀπεσοβήθη πᾶσα τοιαύτη ἀπόπειρα, καὶ δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἀδύνατος καθίσταται ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκοπὴ καὶ ὑπεξαίρεσις εἰκονογραφημάτων».

Καὶ εἶχον μὲν ἐκφρασθῆ ὑπόνοιαι ἐπὶ ὑπεξαίρεσει βιβλίων κατὰ τοῦ κλητῆρος ἐκείνου, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐνομίσαμεν ἐπιτετραμμένον ἐπὶ ἀπλήῃ ὑπονοίᾳ νὰ ἀπολύσωμεν αὐτόν, ἀφοῦ ἐπὶ δεκαοκταετίαν ἤδη ὑπηρέτει ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ὑπὸ τοῦ Κ. Φρεαρίτου εἶχε συσταθῆ ἡμῖν μετ' ἐπαίνων καὶ εὐφρόνως ἐν ταῖς εὐθύναις αὐτοῦ μνημονεύεται ὡς ἄριστα ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἐφορείας καὶ ἐν κινδύνῳ ὑγείας καὶ ζωῆς διακονήσας. Εἶχομεν ὅμως παραγγέλλει νὰ ληφθῆ πᾶν μέτρον, ὅπως, εἰ δυνατόν, ἀνακαλυφθῆ, καὶ ἐὰν αὐτὸς ἦτον ὁ ἐνοχος τῆς κλοπῆς, οὐ μόνον ἀπολυθῆ ἀλλὰ καὶ καταγγελοθῆ εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχήν, ὡς ἐπράξαμεν ἐν ἀρχῇ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας κατὰ κλέπτου βιβλίων ἀνακαλυφθέντος καὶ συλληφθέντος ὑπὸ τοῦ γέροντος ἀπομάχου Γ. Σταυρῆ. Οἱ δὲ ὑπάλληλοι τῆς Βιβλιοθήκης δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν, ὅποσον πικρὰ παράπονα ἐξέφραζε πάντοτε καθ' ἡμῶν ὁ κλητῆρ ἐκεῖ-

νος διὰ τὴν κατάργησιν τοῦ ἐπιμισθίου του, κατάργησιν ὀριστικῶς ἀποφασισθεῖσαν μετὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν συντελεσθεῖσαν κανόνισιν τοῦ κληροδοτήματος ἐκείνου κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ δωρητοῦ. Μόνον δὲ ταπεινὴ ἐμπάθεια ἠδύνατο νὰ κατέλθῃ τοσοῦτον, ὥστε νὰ θεωρήσῃ ἀμάρτημα ὅτι ἐδόθη ἅ π α ξ καὶ μόνον εἰς πτωχὸν μὲν, ἀλλ' ἔντιμον τεχνίτην ἀριθμὸς τις τόμων πρὸς βιβλιοδεσίαν, διότι οὗτος ἦτο ποτὲ διανομεὺς ἐφημερίδος ὑφ' ἡμῶν δημοσιευομένης.

Ἀναγράφει δὲ καὶ ἄλλο ἔργον, δι' ὃ ζητεῖ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανελληνίου. Δὲν εὔρε, λέγει, βιβλίον εἰσαγωγῆς ἐν τῇ Ἐθ. Βιβλιοθήκῃ καὶ τὴν ἐπροίκησεν δι' αὐτοῦ. «Ἀπίστευτον θέλει φανῆ, λέγει, ἀλλ' ἐν τούτοις ἀληθέστατον εἶναι ὅτι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Βιβλιοθήκης ἐκρίνετο περιττὴ ἡ καταγραφή τῶν εἰσερχομένων τόμων εἰς βιβλίον εἰσαγωγῆς». Ἀπίστευτον θέλει φανῆ τῶντι ὅτι τοσοῦτον ἀσύστολον ψεῦδος ἐγράφη ὑπὸ ἐφόρου κατὰ προκατόχων αὐτοῦ· καὶ ἀπίστευτον θέλει φανῆ καὶ ἐν τούτοις ἀληθέστατον εἶναι ὅτι καὶ εἰς τὸ στόμα τοῦ βιβλιοφύλακος ἔθεσε τὸ ψεῦδος ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ πιθανώτερον. Ὅτε δὲ ὁ βιβλιοφύλαξ ἀναγνοὺς ταῦτα ἐξεπλάγη καὶ ἐξέφρασε παράπονα τῷ ἐφόρῳ λέγων ὅτι οὐδέποτε εἶπεν ὅτι δὲν ὑπῆρχον βιβλία καταγραφῆς, σιγῇ ἐτήρησεν ἄκραν ὁ ἔφορος, ὁ ζητῶν καὶ ἄλλους τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ μετόχους νὰ καταστήσῃ. Διότι ἀντὶ ἐνὸς βιβλίου εἰσαγωγῆς ὑπῆρχον τέσσαρα τοιαῦτα, ἐν τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ κτωμένων βιβλίων, δευτέρον τῶν τοῦ Πανεπιστημίου βιβλίων, τρίτον τῶν ἐσωτερικῶν προσφορῶν καὶ τέταρτον τῶν δωρεῶν. Ἄλλ' αὐτὸς ἵνα φανῆ ὅτι κάτι πράττει καὶ καινοτομεῖ εἰσήγαγε γενικὸν βιβλίον τῆς εἰσαγωγῆς. Καὶ εὐκόλως μὲν ἐννοεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὅποσον εὐχρηστότερα εἰσι τὰ τέσσαρα βιβλία τοῦ ἐνὸς καὶ ὠφελιμώ-

τερα, μάλιστα τὸ τῶν δωρεῶν ἴδιον βιβλίον λέγομεν δὲ ὅτι πολὺ σκεπτόμεθα περὶ καταργήσεως τοῦ ἐν ὄσ αὐτοῦ τοῦ νῦν ὑπάρχοντος, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις παρέχει πολλάκις καὶ παρέξει δυσκολίαν κατὰ τὴν καταχώρισιν τῶν βιβλίων, ἅτε ἐνὸς μόνου ὑπαλλήλου δυναμένου νὰ ἐργασθῆ εἰς τὴν καταγραφὴν πληθύος συσσωρευομένων τόμων· ἄλλως τε ἀφοῦ ὀρίζεται ἐν μὲν τῷ περὶ Βιβλιοθήκης διατάγματι ὅτι ἡ καταγραφὴ τῶν τοῦ Πανεπιστημίου βιβλίων χρήζει ἰδίου βιβλίου, ἐν δὲ τῷ δωρητηρίῳ τῶν Ἰωνιδῶν τὸ αὐτὸ διὰ τὰ ἐκ τοῦ κληροδοτήματος ἐκείνου κτώμενα βιβλία, ἀντίκειται πρὸς ἀμφοτέρω ταῦτα ἡ ἴδρυσις γενικοῦ βιβλίου εἰσαγωγῆς.

Ὅπως δὲ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὁποῖα ἐλήφθη φροντὶς ὑπὸ τοῦ διαδόχου ἡμῶν περὶ ἀκριβοῦς καταγραφῆς τῶν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην εἰσερχομένων βιβλίων, ἀρκεῖ νὰ μάθῃ ὅτι ἐκατοντάδες τόμων, ἐπὶ τῆς ἐφορείας αὐτοῦ πληρωθέντων καὶ ἀγορασθέντων, παραδοθέντων δὲ καὶ εἰς βιβλιοδεσίαν, εἰς οὐδὲν εἶχον καταγραφῆ βιβλίον, κατεγράφησαν δὲ ἀφοῦ ἀνελάβομεν ἡμεῖς τὸ δεῦτερον τὰ τῆς ἐφορείας.

Μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ἔργων ὑπάρχει ἐν ἰδίῳ ἐπιδοκιμασθὲν καὶ ἐπαινεθὲν ὑπὸ τε τῶν Πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν καὶ ὑπὸ καθηγητῶν καὶ παντὸς λογίου ἀνδρός. Δι' αὐτοῦ ἐδιπλασιάσθησαν σχεδὸν οἱ πενιχροὶ πόροι τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καὶ μάλιστα τῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Εἶναι δὲ τοῦτο ὁ ὀριστικὸς κανονισμὸς τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν, τοῦ ὁποῦ τὰ χρήματα, περὶ ἄλλα πρότερον δαπανώμενα, ὠρίσθησαν εἰς μόνην τὴν ἀγορὰν βιβλίων κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ φιλογενοῦς δωρητοῦ. Ἐν τούτοις καὶ αὐτὸ ἀγωνίζεται ὁ ἐμπαθὴς ἡμῶν πολέμιος νὰ μειώσῃ, λέγων «ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἀληθές ὅτι ἐκ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐφόρων πρῶτοι

καὶ μόνοι ἡμεῖς μετεχειρίσθημεν τοὺς τόκους τοῦ Ἰωνιδείου κληροδοτήματος κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου, ἤτοι εἰς ἀγορὰν ἐπιστημονικῶν βιβλίων κλπ.» καὶ «ὅτι ἄδικον εἶναι νὰ ἐπιρρίπτεται περιληπτικὸς ψόγος ἐπὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν προκατόχων καὶ νὰ δυσχεραίνηται ἡ θέσις τοῦ διαδόχου». Τί δὲ ἐγράψαμεν ἡμεῖς περὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἐκθέσει, ὁ ἀναγνώστης ἄς ἀκούσῃ.

«Ὅτε ἀνέλκθον τὰ τῆς ἐφορείας καθήκοντα (1), ἔμκθον παρὰ τοῦ παρὰδόντος μοι τὴν δικαίησιν τῆς Βιβλιοθήκης ἐφορεύοντος Κ. Δέφνερ ὅτι ὑπῆρχε ταμεῖον ἰδιαιτέρον τῆς Βιβλιοθήκης ἀερωτήσας τὴν πηγὴν αὐτοῦ ἔμκθον ὅτι τοῦτο προήρχετο ἐκ ἀδωρεᾶς τοῦ Α. Ἰωνίδου πρὸ 34 ἐτῶν γενομένης ἐκ δρχμῶν ἀδεκακισχιλίων καὶ διὰ δωρητηρίου ἐγγράφου, δι' οὗ ὁ δωρητῆς ἀξίου ὅπως διὰ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν τῶν δρχμῶν ἀγοράζωνται βιβλία χρήσιμα εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ Κ. Δέφνερ μοι εἶπεν ὅμως ὅτι οὐδέποτε μέχρι οὗ ἀνέλαβεν οὗτος τὰ τῆς ἐφορείας, τὸ εἰσόδημα ἐκεῖνο εἶχε χρησιμεύσει εἰς ἀγορὰν βιβλίων, ἐδαπανᾶτο δὲ εἰς ἐπιμίθια τακτικῶν καὶ εἰς μισθοὺς ἐκτάκτων κλητῆρων καὶ εἰς ἄλλας ἀνάγκας τοῦ κατὰστήματος. Ἀληθῶς δὲ ἐξετάσας τὰ βιβλία τῆς ἀλογοδοσίας τῶν προκατόχων μου ἐφόρων (ἅτινα δυστυχῶς μόνον μέχρι τοῦ ἔτους 1867 περιεσώθησαν) εἶδον ὅτι οὐδεμία χρῆσις τοῦ ποσοῦ ἐκείνου, ἤτοι τοῦ εἰσοδήματος τῶν 10000 δρχμῶν (ὅπερ πρὸ πολλοῦ διὰ τὴν ὑπερτίμησιν τῶν μετοχῶν αἰτῆς Τραπέζης ἀνὰβάνει εἰς δρχμ. 2300), εἶχε γέινει πρὸς ἀγορὰν βιβλίων, ἐκτὸς δὲ τῶν ἐπιμισθίων καὶ τῶν μισθῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων κλητῆρων μέρος αὐτοῦ ἐδαπανᾶτο καὶ εἰς ἀδῶρα πρὸς αὐτοὺς τοὺς κλητῆρας κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτάς

(1) Ἡ ἐκθεσις αὕτη κατακεχώριται ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ λογοδοσίᾳ τοῦ Πρυτάνεως Κ. Α. Ἀναγνωστάκη, σελ. 81.

α τοῦ ἔτους. Ἀλλὰ τοιαύτην χρῆσιν, ἀντιβαίνουσαν καὶ εἰς τὴν ἀρήτην θέλησιν τοῦ φιλογενοῦς δωρεοδότου καὶ εἰς τὸ συμφέρον α τοῦ δημοσίου δὲν ἠδυνάμην νὰ θεωρήσω ὡς νόμιμον καὶ δυ-
αναμένην νὰ ἐξακολουθῇ. Ἦδη ὁ Κ. Δέφνερ, ἐφορευῶν πρὸ ἐμοῦ, εἶχεν ἀνανεωθῆ περὶ τῶν ἐπιμισθίων τῶν τακτικῶν κλητῆρων α (τῶν ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τῆς δωρεᾶς Ἰωνιδῶν διδομένων) εἰς ατὸ ὑπουργεῖον, κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ ὑπουργείου εἶχε καταρ-
α γῆσει τὰ ἐπιμισθια ἐκεῖνα, ἐδίδοντο ὅμως μισθοὶ ἐκ τοῦ α-
α τοῦ εἰσοδήματος τῶν Ἰωνιδῶν εἰς δύο ἐκτάκτους κλητῆρας, αεἰς τὸν γέροντα ἀπόμαχον Γ. Σταυρῆν πρὸ δεκάπενταετίας αὐ-
α ὑπηρετοῦντα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ εἰς τὸν Γ. Καμπίτην πρὸ αένος καὶ ἡμίσεος μῶλις ἔτους ὑπηρετοῦντα. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ
α δωρητήριον ἔγγραφον τοῦ Κ. Α. Ἰωνίδου καθ' ἕκαστον ἔτος ὁ αἴφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ὀφείλει νὰ δίδῃ λόγον εἰς
α τὴν Σύγκλητον τοῦ Πανεπιστημίου περὶ τῆς χρήσεως τοῦ εἰ-
α σοδήματος τῶν δέκα ἐκείνων χιλιάδων δραχμῶν, καθῆκόν μου αένόμισα νὰ ζητήσω τὴν γνώμην τῆς Συγκλήτου ἐὰν ἠδύνατο
α νὰ θεωρηθῇ ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ εἰσοδήματος αὐτοῦ εἰς μι-
α σθούς καὶ ἐπιμισθια ὡς ἐκπληροῦσα τὸν σκοπὸν τοῦ δωρεοδό-
α του. Μετὰ τὴν ἀποφατικὴν τῆς Συγκλήτου ἀπόφασιν ἔσπευσα
α ν' ἀπολύσω τοὺς δύο ἐκείνους ἐκτάκτους κλητῆρας. Ἐπειδὴ
α ὅμως ὁ γέρον ἀπόμαχος Γ. Σταυρῆς ἐθεωρήθη καὶ ὑπὸ τῶν
α προκατόχων μου καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ τὰ μάλιστα ἀξιο-
α πίστου ὑπογραμμάτεως τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Ἰατρίδου ὡς
α χρησιμώτατος φρουρὸς τοῦ καταστήματος καὶ δεινὸς ἐπόπτης
α τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐξερχομένων, εἶχε δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀρχαιότητός
α του δικαίωμά τι εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς ἐφορείας, παρεκάλεσα
α τὴν Πρυτανείαν καὶ δι' αὐτῆς τὴν Ἀκαδ. Σύγκλητον ὅπως
α εὐαρεστηθῶσιν νὰ χορηγήσωσιν εἰς τὸν ἀπόμαχον τοῦτον χορή-
α γημά τι περίπου 40 δραχμῶν κατὰ μῆνα, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς
α ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδεικν καὶ τὸ κατάστημα
α σπουδαίως ζημιωθῇ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ φρουροῦ ἐκείνου.

«ὀφείλω δὲ χάριτας τῇ τε Πρυτανείᾳ καὶ τῇ Συγκλήτῳ, διότι αἰσπακούσασαι τῆς ἐμῆς αἰτήσεως, ἐνέκρινον ὅπως χορηγῶνται «τῷ ἀπομάχῳ Γ. Σταυρῇ δρ. 400 κκτ' ἔτος ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Πανεπιστημίου· οὕτω δὲ διετηρήθη μὲν ὁ γέρον οὐτος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Βιβλιοθήκης, δὲν ἡλαττώθη δὲ τοῦ «καταστήματος ἢ ἀσφάλει».»

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ἡμῶν ταύτης καταφαίνεται ὅτι δὲν ὠμιλήσαμεν ἐν αὐτῇ περὶ πάντων τῶν προκατόχων ἡμῶν, ἀλλὰ περὶ μόνον τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν, ὧν τὰ βιβλία τῆς ληψοδοσίας ἐσώζοντο ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐξ ἀνάγκης ἠγνοοῦμεν ὅ,τι δῆποτε. Ἐκ δὲ τῶν κατὰ τὴν δωδεκαετίαν ἐκείνην ἐφόρων καὶ ἐφορευσάντων μόνος ὁ Κ. Δέφνερ εἶχεν ἀγοράσει τινὰ βιβλία ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἴωνιδῶν. Περὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν προκατόχων ἡμῶν δὲν ὠμιλήσαμεν, τοὺς δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν οὐδόλως ἐπέξεαμεν· ἐνομίσαμεν ἔμως καθῆκον ἡμῶν, βλέποντες ὅτι δὲν ἐτρηεῖτο μὲν ἡ θέλησις τοῦ δωρεοδότη, ἐζημιούτο δὲ ἡ Πανεπιστημιακὴ Βιβλιοθήκη, νὰ ὑποβάλωμεν τὰ περὶ τούτου εἰς τὴν Ἀκαδημιακὴν Σύγκλητον, ἣτις παρεδέξατο τὴν ἡμετέραν γνώμην, ἀποφηναμένη ὅτι πρέπει νὰ τηρηθῇ ἡ θέλησις τοῦ δωρεοδότη, καταργουμένων τῶν ἐπιμισθίων καὶ μισθῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων κλητήρων καὶ ἄλλων δαπανῶν ἐκτὸς τῆς ἀγορᾶς βιβλίων. Καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν δὲ αὐτὴν δι' ἐπιμόνου συστάσεως προφορικῆς τε καὶ ἐγγράφου κατωρθώσαμεν τὴν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου διατήρησιν τοῦ χρησίμου φρουροῦ τῆς Βιβλιοθήκης ἀπομάχου Γ. Σταυρῆ. Περὶ τούτου δὲ τοῦ ὑφ' ἡμῶν γενομένου ὀριστικοῦ κανονισμοῦ τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἴωνιδῶν τὰδε λέγει ὁ πρύτανις Κ. Ἀναγνωστάκης ἐν τῇ λογοδοσίᾳ

αὐτοῦ (σελ. 26): «Χάρις εἰς τὴν ἐθελακρίβειαν τοῦ νέου ἐφόρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Κ. Χ. Μελετοπούλου, αἱ πρόσοδοι τῆς δωρεᾶς τῶν Ἰωνιδῶν αἱ τέως ἀναλισκόμεναι εἰς πολλὰς ἄλλας ἀνάγκας τῆς Βιβλιοθήκης, χρησιμεύουσι νῦν ἀποκλειστικῶς εἰς ἀγορὰν βιβλίων κατὰ τὴν ῥητὴν ἐντολὴν τῶν φιλογενῶν δωρητῶν».

Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀγορᾶς βιβλίου τινός, ἦν κατακρίνει αὐτὸς ἐν τῷ φυλλαδίῳ του, λέγομεν ὅτι τὸ βιβλίον ἐκεῖνο καὶ σπάνιον εἶναι ὡς περιέχον διηγήματα καὶ ποιήματα τοῦ Lafontaine τοῦ Dorat καὶ τοῦ Gresset καὶ ἄξιον λίαν περιεργείας, πολλῶ δὲ τῆς Παπίσσης Ἰωάννας καὶ χρησιμώτερον καὶ ἠθικώτερον. Ἐὰν δὲ γραμμάτια λαχείου ἡγοράσαμεν ἐκ τοῦ κληροδοτήματος ἐκείνου, ἐπράξαμεν τοῦτο, ὅπως πορίσωμεν τῇ Βιβλιοθήκῃ μετὰ μεγίστης πιθανότητος καὶ σμικρᾶς δαπάνης ὁλόκληρον τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ μακαρίτου ἐφέτου Μανωλέα, πλουσίαν καὶ ἐν φιλολογικαῖς, ἀλλὰ μάλιστα ἐν νομικαῖς βιβλίαις, ὧν ἔστερεῖτο ἡ Βιβλιοθήκη· ἡ δὲ ἀγορὰ τῶν γραμματίων ἐγένετο τῇ ἐγκρίσει τῶν δύο κοσμητόρων τῆς Φιλοσοφικῆς καὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς ΚΚ. Ἡρακλέους Μητσοπούλου καὶ Κωνσ. Ν. Κωστῆ, οἵτινες οὐ δέονται βεβαίως νὰ διδαχθῶσι τὸ καθήκον παρὰ τοῦ πρώην ἐφόρου, κήδονται δὲ πολλῶ μᾶλλον ἢ αὐτὸς τῶν συμφερόντων τῆς πανεπιστημιακῆς καὶ ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Πιστεύομεν δὲ ὅτι ὁ κέρβερος αὐτὸς τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης θέλει ἡσυχάσει, μανθάνων ὅτι ὁ ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης τοῦ μακαρίτου Μανωλέα Κ. Ἰω. Νικολαΐδης λογιστὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ὅστις καὶ ὅτε ἐλάβομεν τὰ γραμμάτια ἐκεῖνα, εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ ἀποδώσῃ τῇ ἐφορείᾳ τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν ἐν περιπτώσει βραδύτητος ἐκκυβεύσεως τοῦ λαχείου, ἀπέδωκεν, ἀφοῦ τὸ δεύτερον ἀνελάβομεν τὰ

τῆς ἐφορείας, τῇ ἡμετέρα αἰτήσῃ, εἰς τὸ ταμεῖον αὐτῆς τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν.

Καυχᾶται δὲ ὁ πρῶην ἔφορος ὅτι «οὐδ' ὀβολὸν ἐδαπάνησεν ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ εἰσοδήματος ἐκείνου» τῶν Ἰωνιδῶν, ἄρα οὐδὲ πρὸς ἀγορὰν βιβλίων· ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πάλιν ἐπισήμως ψεύδεται, διότι ἐπλήρωσε πρὸς τὸν Κ. Βίλμπεργ δραχ. 1,029 δι' ἀγορὰν βιβλίων, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἀπὸ 31 Ἰουλίου ἀπόδειξις τοῦ τελευταίου καὶ ὁ λογαριασμός του, καὶ ἐπλήρωσε μάλιστα αὐτὰς ἄνευ ἐγκρίσεως τοῦ κοσμητόρου παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ δωρεοδότου καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου (1). Καὶ ὅμως αὐτὸς λέγει ὅτι «μάταιον εἶναι νὰ προστίθενται νέα βιβλία πρὶν ἢ τὰ ὑπάρχοντα ἀσφαλισθῶσι καὶ γείνωσι διὰ καταλόγου χρήσιμα τοῖς προσερχομένοις» τοῦτο δέ, ἵνα μὴ ἀποδώσῃ καὶ ἄκων ἀξίαν εἰς τὴν παρ' ἡμῶν γενομένην χρησιμοποίησιν τοῦ εἰσοδήματος ἐκείνου, ἀδιαφορῶν ἂν ἐξελέγχεται οἰκτρῶς ἀντιφάσκων ἄνθρωπος, ὅστις, ἐνῶ θρηνεῖ τὴν γυμνότητα τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τὸν ἀκρωτηριασμόν τῶν σειρῶν καὶ τῶν περιοδικῶν, καταδικάζει ἐν τούτοις τὴν πρόσκτησιν νέων βιβλίων ὡς ματαίαν, καὶ καυχᾶται ὅτι «οὐδ' ὀβολὸν ἐδαπάνησεν αὐτὸς πρὸς τοῦτο». Ἐπειδὴ δὲ λέγει ὅτι «ἂν παρουσιασθῇ ἐπιτακτικὴ τις ἀνάγκη, ἂν χρήζῃ λ. χ. παραλαβῆς κιβωτίον τι ἐν Πειραιεῖ, ἂν καταρρέῃ ἐρμάριον, ἂν χαινῇ θύρα ἢ πλημμυρίσῃ καὶ πάλιν ἢ ἀποθήκῃ, καὶ πλὴν τούτου συμπέσῃ ἢ τε πρυτανεία καὶ ὁ ἀρμόδιος τμηματάρχης νὰ νομίσωσι περιττὴν ἢ μὴ κατεπεΐγουσαν τὴν ἐξασφάλισιν τῶν

(1) Σημειωτέον ὅτι καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ληψοδοσίας ἐψεύσθη, γράφει ὅτι τῶν βιβλίων ἐκείνων εἶχε παρκαγγεληθῆ ἡ ἀγορὰ εἰς τὸν Κ. Βίλμπεργ ὑπὸ τοῦ προκατόχου του, διότι ἡμεῖς δὲν εἴχομεν παρκαγγεῖλει τὴν ἀγορὰν ἐκείνην.

βιβλίων ἀπὸ τῆς κλοπῆς τοῦ σάρακος ἢ τῶν ὑδάτων, οὐδό-
 λως ἤθελε διστάσει νὰ μιμηθῇ τοὺς προκατόχους αὐτοῦ,
 καταφεύγων εἰς τοὺς τόκους τοῦ κληροδοτήματος κ.λ.π.»
 ἀναγκάζομεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι διὰ δαπάνας τοιαύτας ὀφείλει
 νὰ προκαταβάλλῃ χρήματα ὁ ἔφορος ἐξ ἰδίων καὶ οὐχὶ ὡς
 ἔπραξεν αὐτὸς ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἴωνιδῶν, ἐν τό-
 σαύτῃ μάλιστα θαυμασίᾳ τάξει καταστρώσας καὶ μετὰ δια-
 γραφῶν ποικίλας τοὺς λογαριασμούς, ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ
 ἐννοήσῃ τὴν μοναδικὴν αὐτὴν λογιστικὴν. Καὶ οὐδαμῶς
 μὲν ἀμφίβολον ὅτι καὶ ἡ πρυτανεία καὶ ὁ ἀρμόδιος τμημα-
 τάρχης τοῦ ὑπουργείου, προκειμένου περὶ ἀληθοῦς ἀνάγκης
 ἐξασφαλίσσεως τῶν βιβλίων, θὰ παρεδέχοντο δαπάνην ἐπὶ
 τοιοῦτῳ σκοπῷ γινομένην· ἀλλὰ βεβαίως ὁ ἔφορος, ἐὰν ἔχῃ
 ἀληθῆ καὶ οὐχὶ ἀγυρτικὴν στοργὴν πρὸς τὰ βιβλία, θέλει
 θυσιάσει πρὸς τοῦτο ἐν ἀνάγκῃ ἐξ ἰδίων καὶ 10 καὶ 20 καὶ
 50 δραχμάς. Καὶ δὲν ἐκπληττόμεθα μὲν ὅτι ἐπὶ τοῦ προ-
 κειμένου ὁ πρῶν ἔφορος δὲν θὰ ἐδίσταζεν, ὡς λέγει, νὰ μὴ
 σεβασθῇ τὴν θέλησιν τοῦ δωρεοδότου καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς
 Συγκλήτου· τὸ ἐναντίον θὰ ἦτον ἀληθῶς ἐκπληκτικόν. Ἐὰν
 δὲ ἡμεῖς μὴ εἴχομεν ζῆλον ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς πα-
 νεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, ἠδυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν τὸ
 κληροδότῃμα δαπανώμενον ἐφ' ᾧ μὴ ἔδει, δεικνύμενοι μάλι-
 στα εἰς τὰ ἐξ αὐτοῦ ὠφελούμενα πρόσωπα χαριστικοὶ καὶ
 εὐάρεστοι καὶ τέλειον ἀδιαφοροῦντες, ἂν περὶ τοὺς 400 σχε-
 δὸν τόμους ἐζημιούτο κατὰ πᾶν ἔτος ἡ πανεπιστημιακὴ Βι-
 βλιοθήκη.

Αἱ ἐπιστολαὶ δέ, ἃς λέγει ὅτι ἀφήκαμεν ἄνευ ἀπαντή-
 σεως, ἦσαν ἢ ἐπιστολαὶ ἀγγέλλουσαι δωρήματα μήπω ἐλ-
 θόντα, ἢ εὐχαριστήρια ἐπὶ ἀποστολῇ βιβλίων ἢ ἄλλα γράμ-
 ματα, ἅτινα ἔπρεπε νὰ τεθῶσιν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ. Ἐκ τοῦ φο-

βεροῦ ζήλου του ὁ προκάτοχος ἡμῶν λέγει «ὅτι ἀπήντησεν εἰς ὄλας ἀνεξαιρέτως», ἀλλ' ἡμεῖς σχέδια μὲν ἀπαντήσεων αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπιστολάς ἐκείνας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον ἐπιστολαὶ ἀγγέλλουσαι τὴν ἀποστολὴν βιβλίων ὑπ' αὐτοῦ παραληφθέντων, εὐρήκαμεν μόνον δύο, ἀπλῶς δὲ σεσημειωμένην τὴν λέξιν «ἀπηντήσαμεν» ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Καὶ ὅπου μὲν ἐξεπλάγησαν οἱ λαβόντες τὰς ἀπαντήσεις του, ἕκαστος δύναται εὐκόλως νὰ συμπεράνη, ἀλλὰ τινὲς τῶν ἀπαντήσεων του καὶ ἔτερψαν βεβαίως τοὺς λαβόντας, διότι ἀπήντησε, τίς θέλει τὸ πιστεύσει; καὶ εἰς εὐχαριστήρια! καὶ τὸ ἐσημείωσε μάλιστα ἐπ' αὐτῶν.

Ἐτόλμα δὲ νὰ γράφῃ τοιαῦτα ἐκεῖνος περὶ ἀμελείας ἡμῶν περὶ τὰς ἀπαντήσεις, ἐνῶ εἶχεν ἀναγνώσει πολλὰ καὶ μακρὰ ἡμῶν εὐχαριστήρια πρὸς τε Κυβερνήσεις ξένας καὶ σοφὰς Ἑταιρίας καὶ ἰδιώτας, ἐν οἷς μάλιστα ἐζητοῦμεν νὰ κινήσωμεν ἔτι μᾶλλον τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἐθνικὴν αὐτῆς Βιβλιοθήκην εὐμένειαν αὐτῶν. Ἐκεῖνος δὲ οὔτε πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Σαξωνίας, οὔτε πρὸς τὴν Royal Society τοῦ Ἐδιμβούργου (περὶ ἧς λίαν φαίνεται μεριμνῶν ἐν τῷ φυλλαδίῳ του) οὔτε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Βρασιλίας, οὔτε πρὸς τὴν Δανικὴν κυβέρνησιν (1),

(1) Ἐνταῦθα δὲν ἐσημειώσαμεν καὶ τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἀποικιῶν τῆς Ὀλλανδίας, ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου τοῦ ὁποίου ἔχει μὲν σημειῶσει τὴν λέξιν «ἀπηντήσαμεν» ἀλλ' ἡμεῖς οὔτε σχέδιον ἀπαντήσεως αὐτοῦ εὐρομεν, οὔτε ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ληψοδοσίας μνημονευομένην τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Δύο δ' ἐπιστολάς, ἀπευθυνομένας εἰς Πέστην καὶ εἰς Οὐάσιγκτων καὶ ὑπογεγραμμένας πρὸς αὐτοῦ ἑβδομάδας ὄλας πρὸ τῆς ἀπολύσεώς του, ἀλλὰ μὴ σταλείσας καὶ πρερριμμένας ἐν γωνίᾳ, εὐρόντες ἡμεῖς τυχαίως ἀπεστείλαμεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

οὔτε πρὸς πλεῖστα Πανεπιστήμια καὶ ἑταιρίας ἢ πρὸς πρόσωπα ἐγγύρια καὶ ξένα, δωρήσαντα τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ βιβλία, ἠυδόκησε νὰ στείλῃ, ἂν μὴ εὐχαριστήριον, τούλαχιστον γνωστοποιητικὴν τῆς παραλήψεως τῶν δωρηθέντων βιβλίων ἐπιστολὴν, εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ καὶ τὴν περὶ τούτου φροντίδα ἀφήσας. Ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1880 μέχρι τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1880 δωρηθέντων εἰς τὴν Ἑθν. Βιβλιοθήκην τευχῶν, ὧν οἱ δωρηταὶ οὐδεμιᾶς ἠξιώθησαν ἐπιστολῆς, ἀναβαίνει εἰς 655! Ἄγνωστον δὲ πόσοι, κατὰ τοὺς προηγουμένους τρεῖς μῆνας τῆς ἐφορείας τοῦ Ἰουνίου Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου δωρήσαντες, ἔμειναν ἄνευ ἀπαντήσεως, διότι, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, τὰ βιβλία ἐκεῖνα ἐν οὐδενὶ καταλόγῳ εἶχον καταγραφῆ (1).

Ψευδὲς δὲ εἶναι καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον ἐν τῇ ἐκθέσει του ὅτι οὔτε ἡ Ἐφορεία τῆς Βιβλιοθήκης οὔτε ἡ Πρυτανεῖα ἀνταλλάσσουν βιβλία πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου Βιβλιοθήκας, Ἀκαδημίας καὶ ἄλλα σοφὰ σωματεῖα. Διότι καὶ περὶ τούτου εἶχομεν προνοήσει. Ῥητῶς δὲ περὶ τούτου λέγομεν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν ἐκθέσει (σελ. 14) τὰδε.

«Περὶ πολλοῦ δὲ ποιουμένη ἡ Ἐφορεῖα τὰς πρὸς ἡμῖν τῆς ἐπιστήμης προόδους ὡς οἶόν τε γνωστὰς καὶ τῷ ξένῳ ἐπι-

(1) Ἐνεκα δὲ τῆς περὶ τὴν καταγραφὴν ἐπικρατούσης τάξεως συνέβη καὶ τὸ ἀστέον νὰ καταγραφῶσι βιβλία ὑπὸ χρονολογικὴν προγενεστέρην ἐκείνης, καθ' ἣν εἰσῆλθον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Οὕτω τόμοι τινὲς τῶν Transactions τῆς Irish Academy, ἀποσταλέντες τῇ 20 Σεπτεμβρίου, (ε. π.), ἐκ Δουβλίνου καὶ ληφθέντες βεβαίως περὶ τὰ τέλη 7ῆρου εἶχον καταγραφῆ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς εἰσαγωγῆς ὑπὸ χρονολογικὴν 5 Σεπτεμβρίου (ε. π.).

«στημονικῶ κόσμῳ καταστῆσαι, καὶ μὴ δυναμένη νὰ διαθέτῃ «πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν τὰ εἰς αὐτὴν στελλόμενα ἐγγῶρια ἐπι-
«στημονικὰ προϊόντα, παρεκάλεσε τὴν Πρυτανείαν, ἵνα χορη-
«γήσῃ αὐτῇ τὰ δαπάνη τοῦ Πανεπιστημίου ἐκτυπούμενα ἐπι-
«στημονικὰ βιβλία. Τῆς δὲ Πρυτανείας ἐτοιμῶς ἀποδεχόμενης
«τὴν αἴτησιν, ἐστάλησαν ὑπὸ τῆς Ἐφορείας 116 σώματα πε-
«ριέχοντα βιβλία πρὸς διαφόρους Ἀκαδημίας καὶ Βιβλιοθήκας
«Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς».

Ἐστείλαμεν δὲ τὴν Σύνοψιν νομισμάτων τὴν ὑπὸ τοῦ Κ. Ποστολάκα συγγραφείσαν (*Synopsis numorum veterum qui in museo numismatico Athenarum pu blico ad-
servantur*), *Catalogon systematicon Herbarii* τοῦ Κ. Θ. Ὀρφανίδου, τὴν Κρίσιν ἐπὶ τοῦ Οἰκονομείου διαγωνίσμα-
τος Ἀφεντούλη, κ.λ.π. Δεκαεξὶ δὲ μεγάλα δέματα, ἐπιγρα-
φόμενα *Kongelike Bibliothek, Kjöbenhavn, An die Kö-
nigliche Bibliothek, Dresden, Accademia dei Lincei, Roma, Smithsonian Institution, Whashington, Imperat. Akademija Nank, St-Petersbourg, An die universitæts Bibliothek, Leipsig, British Museum London, Bibliothéque Nationale, Paris, Royal Asia-
tic Society, London, A l'institut de France, Paris, Kongelike Norske Universitet, Christiania, Royal Irish Academy, Dublin, Kaiserliche öffentliche Bibliothek, St-Petersbourg, An die Königlich Prussische Akademie der Wissenschaften, Berlin, A l'Académie Royale des Sciences, Bruxelles, A la Bibliothéque de l'université, Liège*, ἔτοιμα ὄντα πρὸς ἀποστολὴν, ἐν οἷς περιείχοντο Φιλίππου Ἰωάννου Πάρεργα ἔκδ. β'. *Le Laurium* par André Cordella, Πρακτικὰ Ἀρχαιολ. Ἐταιρίας Γρηγορίου ἱερομονάχου Ἰνδικὴ ἀλληλογραφία, Σύνοψις νο-

μισμάτων Ποστολάκα, Πρυτάνεως Ἀναγνωστάκη Λογοδοσία, Λιβαδά Γραμματική, Λόγοι ἀκαδημαϊκοὶ 11, Ἐκθέσεις διάφοροι Πανεπιστημιακοὶ 9 κ.τ.λ. ὡς καὶ 48 ἀντίτυπα τῆς Συνόψεως τοῦ Κυρίου Ποστολάκα, προωρισμένα εἰς ἀποστολὴν πρὸς ἰσάριθμα Νομισματικὰ Μουσεῖα καὶ Ἀρχαιολογικὰς ἐταιρίας τοῦ κόσμου, ἔκειντο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ὑπὸ τὰς ὄψεις τοῦ πρώην ἐφόρου, ματαίως ἐπικαλούμενα τὴν μέριμνάν του. Ἡμεῖς δέ, τὸ δεύτερον ἀναλαβόντες τὰ τῆς Ἐφορείας, ἀπεστείλαμεν αὐτὰ εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον. Ἐνῶ δὲ πλεῖστα ἐπὶ τοῖς πρώτοις εὐχαριστήρια Ἀκαδημιῶν ἢ ἄλλων σοφῶν ἐταιριῶν ἔκειντο ἐπὶ τῆς τραπέζης του ἢ καὶ ἐλήφθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνος ἐνόμισε καλὸν νὰ ψευσθῆ, πρῶτον μὲν, ἵνα καταγῶ τῆς τε Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Πανεπιστημίου ὀλιγωρίαν περὶ τὴν ἀνταλλαγὴν, δεύτερον δέ, ἵνα καταχλευάσῃ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου ὡς μηδὲν ἄξιον λόγου ἢ ἀνταλλαγῆς παράγοντας! Δυστυχεῖς καθηγηταί! Ἐὰν ἠδύνασθε νὰ γράφετε βιβλία σκανδαλώδη ἢ σατύρας ἀντεθνικὰς, ἴσως τὰ ἔργα ὑμῶν ἐκρίνοντο ἄξια ἀνταλλαγῆς.

Ἄλλὰ ταῦτα πάντα δὲν ἤρκουν εἰς τὸν εὐσυνεϊδητὸν ἡμῶν διάδοχον. Προσποιούμενος ὅτι ἐπίστευσεν ὅτι ἡμεῖς « ὑβρίζομεν αὐτὸν διὰ τριῶν συγχρόνως ἐφημερίδων », πράγματι δὲ διότι ἡμᾶς ἐθεώρει ὡς πιθανοὺς διαδόχους του, ἐνόμισε θεμιτὸν πᾶν μέσον ὅπως καταστήσῃ ἀδύνατον τὴν ἐπάνοδον ἡμῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Διὸ κατέφυγε καὶ εἰς συκοφαντικούς κατὰ τῆς διαχειρίσεως ἡμῶν ὑπαιτιγμούς.

Ὁ ἀναγνώστης ἐννοεῖ τὴν ἡμετέραν θέσιν. Εἶναι ἡ θέσις ἐκείνου, ὅστις, ἐνῶ φρίττει εἰς τὴν ἰδέαν τῆς δολοφονίας, κατηγορεῖται ἐν τούτοις δολοφονικῶς ὡς δολοφόνος. Διό, εἰ καὶ πρόσωπα ἔγκριτα καὶ σπουδαῖα ἐνόμιζον ὅτι πρὸς συκο-

φαντίαν οὕτως ἀνάνδρως ἐκφερομένην ἔπρεπε ν' ἀντιτάξωμεν τὴν περιφρόνησιν μόνην, ἡμεῖς ὅμως φρονοῦντες ὅτι ὁ συκοφαντούμενος δημόσιος λειτουργὸς οὔτε εἰς τὴν περὶ ἑαυτοῦ οὔτε εἰς τὴν περὶ τοῦ συκοφαντοῦντος ἐσχηματισμένην ἐν τῇ κοινωνίᾳ γνώμην πρέπει ν' ἀποβλέπη, τὸν μὲν γράψαντα τοὺς περὶ τῆς διαχειρίσεως ἡμῶν ὑπαινιγμοὺς ἐκείνους ἐσπεύσαμεν νὰ καταγγείλωμεν εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην, ἐνώπιον δὲ τοῦ κοινοῦ ἀφηγούμεθα σήμερον τὸ γεγονός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκεῖνος ἔπλασε τὴν συκοφαντίαν του.

Τῇ 15 Δεκεμβρίου 1879 εἴχομεν ὑποβάλει εἰς τὸ ὑπουργεῖον πρὸς ἔγκρισιν ἀγορᾶς κατάλογον βιβλίων δρ. 2,200, ἀνηκόντων εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολήν. Τῇ 15 Ἀπριλίου 1880 τὸ ὑπουργεῖον ἐνέκρινε τὴν ἀγορὰν τῶν βιβλίων τούτων. Τοῦτο δὲ ἀνεκοινώσαμεν ἡμεῖς εἰς τὸν βιβλιοπώλην Κ. Βίλμπεργ, ὅπως φροντίσῃ περὶ προμηθείας τῶν βιβλίων ἐκείνων. Τῇ 30 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπῆλθεν ἡ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπόλυσις ἡμῶν. Μετὰ παρέλευσιν δὲ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μηνός, ἤτοι περὶ τὴν 15 Ἰουλίου, ὁ Κ. Βίλμπεργ παρέδωκε τὰ βιβλία, περὶ ὧν ὁ λόγος, εἰς τὸν διάδοχον ἡμῶν. Οὗτος παρετήρησε τότε τῷ Κ. Βίλμπεργ, ὅτι ἡ τιμὴ βιβλίων τινῶν εἶχε σημειωθῆ ἐν τῷ καταλόγῳ ἀνωτέρα τῆς συνήθους· ὁ δὲ Κ. Βίλμπεργ εἶπεν ὅτι κατὰ τὸν ὅρισμόν τῶν τιμῶν ἐν τῷ καταλόγῳ εἶχε χρησιμεύσει ὁ κατάλογος τοῦ Γερμανοῦ βιβλιοπώλου Asher, ὅστις ἐξ ἀνάγκης ἔχει διὰ τὰ γαλλικὰ βιβλία τιμὰς ἀνωτέρας ἢ οἱ τῶν γάλλων βιβλιοπωλῶν, κατὰ δὲ τὴν μεταβολὴν τῶν μαρκῶν εἰς φράγκα καὶ δραχμὰς ἀριθμὸς τις τόμων κατὰ λάθος εἶχε σημειωθῆ μὲ τιμὰς ἀνωτέρας τῶν συνήθων. Τότε ἐγένετο μεταρρύθμισις τῶν τιμῶν αὐτῶν, παρεδόθησαν τὰ βιβλία καὶ ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ διαδόχου μου κατάλογος ἡ κατὰ-

στασις πληρωμῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον πρὸς ἔκδοσιν τοῦ χρηματικοῦ ἐντάλλματος. Ἡμεῖς οὔτε τὰ βιβλία παρελάβομεν οὔτε ὑπέβαλομεν τὴν κατάστασιν πληρωμῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον, διότι ὁ ὑποβληθεὶς ὑφ' ἡμῶν κατάλογος ἦτο κατάλογος οὐχὶ πληρωμῆς ἀλλ' ἐγκρίσεως τῆς ἀγορᾶς, ὁ συνήθως ὑποβαλλόμενος, ὅπως τὸ ὑπουργεῖον γνῶ τὸ εἶδος τῶν βιβλίων καὶ ὡς ἐγγίστα τὸ ζητούμενον ποσόν. Καὶ ὅμως τὸ γεγονός τοῦτο ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῆ ὁ προκάτοχος ἡμῶν, ὅπως προσβάλῃ τὴν ἡμετέραν διαχείρισιν, καὶ ἔγραψεν ὅτι κατ' αὐτὴν ἐκ συμφώνου δῆθεν μετὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ « ἡ ἔκπτωσις τῶν δέκα ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν ἐγένετο, ἀφοῦ προηγουμένως ἀνεβιβάζετο ἐν τῷ λογαριασμῷ ἡ τιμὴ τῶν βιβλίων κατὰ εἴκοσι πέντε ταῖς ἑκατὸν ὑπεράνω τῆς ἀπαιτουμένης ἐν τῷ αὐτῷ βιβλιοπωλείῳ παρὰ τοῦ τυχόντος ἀγοραστοῦ κτλ.»

Δὲν περιορίσθη δὲ εἰς τοῦτο, ἀλλὰ προσθέτει « πρὸς πλήρη ἐκτίμησιν τῆς μεγαλοδωρίας τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης », « ὅτι ἡ Πρυτανεία τοῦ Πανεπιστημίου ἔχει συμφωνίαν μετὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ περὶ ἐκπτώσεως δέκα τοῖς ἑκατὸν οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἀλλὰ τῆς ἐν Εὐρώπῃ τιμῆς τῶν βιβλίων, ἀνευ οὐδεμιᾶς διὰ τὰ ἔξοδα τῆς μεταφορᾶς προσθήκης κλπ. » Προσέθηκε δηλ. ἐν μέγιστον ψεῦδος, ἵνα ἀποδείξῃ τὰς τιμὰς τῆς Ἐφορείας ἀνωτέρας τῶν τῆς Πρυτανείας, ἐνῶ οὐδεμίαν ἔκπτωσιν τοιαύτην ἐγένετο εἰς τὰς τιμὰς τῆς Πρυτανείας, οὐδεμίαν συμφωνίαν τοιαύτην μετὰ τῆς Πρυτανείας καὶ τοῦ Κ. Βίλμπεργ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας, ἀλλ' ἐγένετο μετ' αὐτὴν ὡς θέλει ἰδεῖ ὁ ἀναγνώστης· εἰς ταύτην δὲ τὴν συμφωνίαν εἶχομεν ἡμεῖς τὰ μέγιστα συντελέσει. Ἄλλ' ὅπως δώσωμεν πιστοτέραν εἰκόνα τῆς κακοβουλίας αὐτοῦ, ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ ἐκθέσωμεν διὰ βραχείων τὰς περὶ

ἐκπτώσεως τῶν τιμῶν ἡμετέρας ἐνεργείας, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου γενομένης, ἐνεργείας, αἵτινες ἀπέληξαν εἰς τὴν συμφωνίαν ἐκείνην.

Ἀναλαβόντες τὰ καθήκοντα τοῦ ἐφόρου, ὅτε πρῶτον διωρίσθημεν τοιοῦτοι, καὶ φροντίσαντες νὰ πληροφορηθῶμεν παρὰ τοῦ Ἐφόρου τῆς Βουλῆς κ. Φιλήμονος, ὅποιαν ἔκπτωσιν ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν ἀγοραζομένων βιβλίων παρεχῶρει αὐτῷ ὁ Κ. Βίλμπεργ, ἐμάθομεν ὅτι εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς παρεχῶρει ἔκπτωσιν 10 0/0. Ἐζητήσαμεν λοιπὸν ἐπιμόνως ἀπὸ τοῦ Κ. Βίλμπεργ, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκην παραχωρήσῃ αὐτὴν τὴν ἔκπτωσιν. Οὗτος δὲ, ἀφοῦ ἐπὶ χρόνον ἀντέστη, συγκατένευσεν τέλος εἰς τοῦτο. Εἰδότες δὲ ἡμεῖς ὅτι εἰς τὴν Πρυτανεῖαν οὐδεμία ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Κ. Βίλμπεργ ἔκπτωσις, ἐσπεύσαμεν νὰ γνωστοποιήσωμεν αὐτῇ ἐγγράφως τὴν γενομένην ἡμῖν ἔκπτωσιν ὑπ' ἐκείνου. Καὶ ἐπειδὴ ἐνομίσαμεν ὅτι πιεζόμενος ἠδύνατο νὰ παραχωρήσῃ καὶ ἔκπτωσιν ἀνωτέραν 15 - 20 0/0, ἐπεμείναμεν καὶ εἰς τοῦτο. Ἄλλ' ὁ Κ. Βίλμπεργ ἔμεινεν ἀνένδοτος. Τότε ἀπεστείλαμεν ὁμοίας ἐπιστολάς πρὸς τρεῖς βιβλιοπώλας τῶν Παρισίων Masson, G. Baillièrè, E. Baillièrè et fils, ζητοῦντες ὅσον οἶόν τε συμφορωτέρας τιμὰς καὶ ἀπ' εὐθείας ἀνταπόκρισιν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης, ὅπερ ἀνεκοινώσαμεν εἰς τὸν τότε Πρύτανιν Κ. Δαμαλᾶν καὶ εἰς τοὺς κοσμητόρας τῶν Σχολῶν, δὲν ἦτον εὐάρεστον, τῇ εἰσηγήσει τοῦ τότε κοσμητόρος τῆς Νομικῆς Σχολῆς Κ. Κοκκίνου, νομίζοντος ὅτι δι' ἀπ' εὐθείας ἀνταπόκρισεως πρὸς τοὺς ἐν Παρισίοις Ἑλληνας ἐμπόρους ΚΚ. Σκληραβανιώτην καὶ Μαλανδρῖνον ἠδύνατο νὰ προμηθεύωνται ἢτε Πρυτανεῖα καὶ ἢ Ἐφορεία βιβλία εὐωνότερον ἢ διὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ, ἐγράψαμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ τότε Πρυτά-

νεως Κ. Δαμαλά τῆ 29 Μαρτίου 1879 ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κυρίους τούτους, δι' ἧς μετὰ πολλῶν παρακλήσεων καὶ ἐπικαλούμενοι τὴν ἀφιλοκερδῆ ἀφιλοπατρίαν των ἐζητοῦμεν ἀπ' εὐθείας ἀνταπόκρισιν χάριν ὠφελείας τῆς τε Ἑθν. Βιβλιοθήκης καὶ τῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ δὲ πρύτανης Κ. Δαμαλᾶς ἐμελλε νὰ γράψῃ ὁμοίαν ἰδίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐν Λειψία Γενικ. Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος Κ. Ναοῦμ διὰ τὸν ἐκεῖ μέγαν βιβλιοπώλην Κ. Brockhaus (1). Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡμῶν καὶ τοῦ Κ. Πρυτάνεως ἀπήντησαν οἱ ΚΚ. Σκληθανιώτης καὶ Μαλανδρίνος διὰ τῆς ἀπὸ 9 Μαΐου 1879 ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ ὠρίζον τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἠδύναντο ν' ἀναδεχθῶσι τὴν προμήθειαν βιβλίων. Αὐτὴν δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἐσπεύσαμεν ν' ἀνακοινώσωμεν εἰς συμβούλιον ἐκ τοῦ τοῦ Πρυτάνεως Κ. Δαμαλά καὶ τῶν κοσμητόρων Κ. Κοκκίνου, τῆς Νομικῆς, Κ. Φιντικλέους, τῆς Φιλοσοφικῆς, καὶ, νομίζομεν, τοῦ Κ. Διομήδους Κυριακοῦ, τῆς Θεολογικῆς, τοῦ τῆς Ἱατρικῆς Κ. Παύλου Ἰωάννου κωλυομένου. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ σπουδαίαν σκέψιν ἐκρίθη ἐν τῷ συμβουλίῳ ἐκείνῳ ὅτι οἱ ὑποβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ΚΚ. Σκληθανιώτου καὶ Μαλανδρίνου ὅροι δὲν ἦσαν συμφέροντες, παρεκλήθη ἡ ἐφορεία, ὅπως διαπραγματευθῆ μετὰ τοῦ Κ. Βίλμπεργ ἐκπτώσιν 15 0/0 διὰ τὰ ἀγοραζόμενα ὑπὸ τε τῆς Ἑθνικῆς καὶ τῆς Πανεπιστη-

(1) Τὸ σχέδιον τῆς πρὸς τοὺς ΚΚ. Σκληθανιώτην καὶ Μαλανδρίνον ἐπιστολῆς ἡμῶν καὶ τοῦ Πρυτάνεως Κ. Δαμαλά, ὑφ' ἡμῶν ἰδιοχείρως γεγραμμένον, καθὼς καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Δαμαλά ὑπῆρχον ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ πρῶην ἐφόρου καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐφορείαν· καὶ ὅμως αὐτὸς ἐνεργείας τοιαύτας, ἐπιζημιωτάτας τῷ Κ. Βίλμπεργ, οὐδαμῶς ἐνόμισεν ἐκυτόν ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς του ὑπόχρεων νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει.

μιακῆς βιβλιοθήκης βιβλία. Εἰς τὴν προφορικὴν δ' ἐρώτησιν ἡμῶν περὶ τούτου, καθὼς καὶ εἰς πρόσθετον ἐρώτησιν περὶ ὑπολογισμοῦ τοῦ φράγκου εἰς δραχμάς, ὁ Κ. Βίλμπεργ ἀπήντησε κατ' ἀρχὰς μὲν προφορικῶς, ὀρίζων τοὺς ὅρους καθ' οὓς ἠδύνατο νὰ παραχωρήσῃ ἔκπτωσιν 15 0/0, ἔπειτα δὲ τῇ αἰτήσῃ ἡμῶν δι' ἐπιστολῆς, ἧς τὸ γερμανικὸν κείμενον μετὰ τῆς μεταφράσεως αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν καὶ σχεδίων κατεθήκαμεν παρὰ τῇ ἀνακρίσει. Ταῦτα ἡμεῖς ἀνεκοινώσαμεν τῇ Πρυτανείᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Μαΐου 1879 ἐγγράφου τῆς Ἐφορείας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ὅροι τοῦ Κ. Βίλμπεργ δὲν ἐθεωρήθησαν δυνατοὶ καὶ συμφέροντες, διὰ τοῦτο δὲν ἐπετεύχθη τότε ἡ μεταξὺ τοῦ Κ. Βίλμπεργ τῆς Πρυτανείας καὶ τῆς ἐφορείας συμφωνία. Ἐκτοτε ἡμεῖς δὲν ἐπαυσάμεθα κινοῦντες τὸ ζήτημα καὶ ἐπὶ τοῦ πρυτάνεως Κ. Δαμαλᾶ καὶ ἐπὶ τοῦ πρυτάνεως Κ. Ἀρεταίου, ὅπως ὅσον οἶόν τε συμφορωτέρα τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐπὶ τῇ μείζονι δυνατῇ ἔκπτώσει ἐπιτευχθῆ συμφωνία περὶ ἀγορᾶς βιβλίων, κοινὴ διὰ τε τὴν Πρυτανείαν καὶ τὴν ἐφορείαν. Τέλος δὲ μετὰ πολλὰς περὶ τοῦ πράγματος συζητήσεις ἐπετεύχθη ἡ μετὰ ἔκπτώσεως 10 0/0 συμφωνία τῆς Πρυτανείας μετὰ τοῦ βιβλιοπώλου Κ. Βίλμπεργ, ἧς δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα οἱ πρῶτοι εἰσηγηταί, ἀλλ' ἦτις ἐγένετο περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου, ἦτοι ἕνα σχεδὸν μῆνα μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἡμῶν, ἐνῶ ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ προκάτοχος ἡμῶν ψευδῶς καὶ δολίως ζητεῖ νὰ δείξῃ αὐτὴν ὡς ὑπάρξασαν ἐπὶ τῆς ἐφορείας ἡμῶν, ἵνα παραστήσῃ τὰς τιμὰς τῆς ἐφορείας ἀνωτέρας τῶν τῆς Πρυτανείας.

Ἐκ τούτων δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς εὐσυνειδησίας αὐτοῦ, ὅστις ἐνῶ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἔγραφε διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 37 καὶ ὑπὸ χρονολογίαν 20 Ἰουλίου 1880 ἐγγράφου του ὅτι

ἡ τιμὴ τῶν τινῶν μόνον εἶχε σημειωθῆ ἱκανῶς κατωτέρα ἐν τῇ καταστάσει πληρωμῆς, ἐν τῷ φυλλαδίῳ του λέγει γενικῶς ὅτι «ἀνεβιάζοντο αἱ τιμαὶ κατὰ 25 0/0 ἄνω τῶν συνήθων», ὑπαινισσόμενος συμφωνίαν τινὰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Κ. Βίλμπεργ (1).

Δικαίως ἄρα δύναται τις ἐνταῦθα ν' ἀναφωνήσῃ τὸ τοῦ κωμικοῦ «ὡς ἦδη οὗτος κακίας καὶ συκοφαντίας πνεῖ (2)».

Καὶ πᾶς τις μὲν κρινέτω ἂν ἡμεῖς ἢ οἷόςδηποτε ἔφορος Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἤθελεν εἰς τοσοῦτον κατέλθει ἐξευτελισμοῦ, ὥστε νὰ προβαίη εἰς συμφωνίας μετὰ ξένου βιβλιοπώλου, ὅπως ὠφεληθῆ 50 ἢ 100 ἢ τὸ πολὺ 200 κατ' ἔτος δραχμᾶς· ἐὰν δὲ ἡμεῖς, οἱ εἰς ἐργασίας ξυλουργικὰς ἢ βιβλιοδετικὰς ἢ εἰς ἀγορὰς ὑλικοῦ συμπεφωνημένας ὑπὸ τοῦ

(1) Ἐν ἐπιστολῇ του δὲ ἐπιγεγραμμένη τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1880 ὁ προκάτοχος ἡμῶν, ἀπαντῶν εἰς τὸν Κ. Βίλμπεργ, δημοσιεύσαντα τότε ἀντίρρῃς τῆς συκοφαντίας του ἐκείνης, ἔλεγεν ὅτι τοιοῦτο λάθος συνέβαινε καὶ κατὰ τὰ παρελθόντα δύο ἔτη, καθότι εἰς χεῖρας αὐτοῦ εἶχε λογαριασμὸν τοῦ αὐτοῦ Κ. Βίλμπεργ, ἐν ᾧ αἱ στερεότυποι ἐκδόσεις τοῦ Michel Lévy σημειοῦνται πρὸς δρ. 4,80 δι' ἕκαστον τόμον καὶ τὰ τομίδια τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Germer Baillière πρὸς δρχ. 3,25. Ὁ ἀναγνώσκων ταῦτα θὰ νομίσῃ ἴσως ὅτι πρόκειται περὶ δεκάδων βιβλίων τουλάχιστον, ἐνῶ τὰ σημειούμενα ἐν τῷ λογαριασμῷ ἐκείνῳ ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Lévy καὶ τοῦ Baillière εἶναι μόνον τρία, καὶ ταῦτα ἠγοράσθησαν κατὰ τὰς συνήθεις τιμὰς, ὡς δύναται ν' ἀποδειχθῆ καὶ δι' ἄλλων λογαριασμῶν τοῦ Κ. Βίλμπεργ καὶ διὰ μαρτυριῶν ἀξιοτίμων προσώπων, ἀγορασάντων ἐπὶ ταῖς αὐταῖς τιμαῖς· καὶ εἰς αὐτὰς δὲ τὰς τιμὰς ἐγένετο ὑφ' ἡμῶν ἡ ἔκπτωσις τῶν 10 0/0.

(2) Ἀριστοφ. Ἰππ. 435.

ἡμετέρου προκατόχου ποιήσαντες ἐλάττωσιν 15 καὶ 20 καὶ 30 0/0 ἐπὶ τῆς ἀρχικῶς συμφωνηθείσης τιμῆς, ἠθέλομεν ποιήσει ὑπαιγιμοὺς κατὰ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ, ὡς ἔπραξεν αὐτὸς καθ' ἡμῶν, δὲν θὰ ἐδικαιοῦτο ἐκεῖνος νὰ ἀποκαλέσῃ ἡμᾶς ἀσυνειδήτους συκοφάντας ;

Νομίζομεν ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταδεικνύεται ἀρκούντως, ἂν ἡμεῖς ἐφροντίσαμεν περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου. Οἱ πρυτάνεις δὲ Κ. Κ. Δαμαλάς καὶ Ἀρεταῖος καθὼς καὶ οἱ τότε κοσμητόρες καὶ οἱ γραμματεῖς Κ. Κ. Ζωγράφος καὶ Ἰατριδῆς εἰσὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἱ ἀριστοὶ περὶ τούτου μάρτυρες (1).

Κατανυκτικώτατος δὲ εἶναι ὁ ἐπίλογος μάλιστα τοῦ φυλλαδίου του καὶ λίαν τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ

(1) Πασῶν τῶν κκιῶν βδελυρωτέρη παρὰ τε τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων ἐθεωρήθη ἡ συκοφαντία.

Χαλεπώτατον θηρίον ἀπάντων οἱ ἀρχαῖοι ἀπεκάλουν τὸν συκοφάντην· ὁ Πλάτων (Πολιτ.) τὸ συκοφαντεῖν νομίζει ἴσον καὶ τὸ κακοურγεῖν, ὁ δὲ Πλούταρχος (περὶ φθόνου) τοὺς συκοφαντοῦντας ἀποκαλεῖ εἰς ἔσχατον κακίης ἐληλακότας· ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Λυσίας, τὰ δύο ἐκεῖνα τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ εὐγλωττίᾳ καὶ ἀρετῇ σεμνώμακτα, ὡς καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, ἐν παντὶ σχεδὸν αὐτῶν λόγῳ στηλιτεύουσι τοὺς συκοφάντας, ὁ δὲ Ἰσοκράτης (πρὸς Νικοκλ.) ταῖς αὐταῖς παροτρύνει κολάζειν ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἷς περ ἂν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας. Ὁ Μένανδρος τὴν συκοφαντίαν ἀποκαλεῖ μάστιγα τοῦ κόσμου τὴν μεγίστην, ἀνδρῶν καὶ πόλεων μεγάλων ὀλέτειραν.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥωμαϊκῇ πολιτείᾳ ὁ νόμος *Remucia* θεσπισθεὶς τῷ 149 π. χ. διέταττε στιγματισμὸν τῶν συκοφαντῶν διὰ τοῦ γράμματος Κ· ὁ νόμος δὲ οὗτος ἐτηρήθη μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Ἡ δὲ ἐκκλησία ἀνέβαλλε τὴν μετὰδοσιν τῶν

ένδεικτικός. Νομίζει τις ότι άκούει τόν περίφημον ψαλμόν τοῦ Δαυίδ «ἐλέησόν με ὁ Θεός». Ἐν αὐτῷ ἡ σφαγίασις τῆς Βιβλιοθήκης συνάπτεται μέ τήν σφαγίασιν τοῦ ἐφόρου καί ὁ περί καταστροφῆς αὐτῆς θρήνος καλύπτεται ὑπό τοῦ θρήνου διά τόν θάνατον ἐκείνου. Ἡ πολιτική καταστρέφει τήν Βιβλιοθήκην, ἀνακράζει. Ἀφήσατε ἤσυχον τόν δυστυχῆ ἔφορον. Πρὸς τί ἡ ὁμοφροσύνη μεταξύ Κυβερνήσεως καί ἐφόρου ; Καί

ἀγίων μυστηρίων εἰς τοὺς συκοφάντας, ὡς εἰς τοὺς φονεῖς, μέχρι θανάτου.

Ὅμοια δὲ καί οἱ νεώτεροι εἶπον περί τῆς συκοφαντίας. Ὁ Βολταῖρος καί ποιῶν καί γράφων ἐξηκόντιζε τῆς ἀγανακτήσεως αὐτοῦ τοὺς μύθους κατὰ τῶν συκοφαντῶν καί λιβελλογράφων (1). Ὁ Διδερότος εἶπεν ὅτι τῆς συκοφαντίας τὰ βέλη εἶναι φονικώτερα τοῦ ἐγχειριδίου τῶν δολοφόνων. Ὁ μέγας Σαίξπηρ ὅτι καί ἡ ἀρετὴ αὐτὴ δὲν διαφεύγει τὰ βέλη τῆς συκοφαντίας. Ὁ Byron ὅτι οἱ τύραννοι καί οἱ συκοφάνται εἶναι οἱ μέγιστοι τῶν ἐχθρῶν τῆς διανοίας. Ὁ Ségyr ὅτι ἡ διαβολὴ εἶναι τὸ ὄπλον τῶν φθοερῶν. Ὁ δὲ Boitard ὅτι εἶναι κακούρημα βδελυρώτατον.

Τοιαῦτα περί συκοφαντίας ἐδόξαζον μεγάλοι ἄνδρες καί μεγάλοι πολιτεῖαι, καί οὕτως ἐθέσπιζον αὐτὴν κολαστέαν. Ἐὰν δ' ἐνίοτε αὕτη, ὑπούλως καί ἀνάδρωσ κρυπτομένη, κατορθοῖ, ὡς οἱ δολοφόνοι, νὰ διαφεύγῃ τὴν ποινικὴν τιμωρίαν, ὁ δημόσιος ἔλεγχος καί ἡ ὑπὸ τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἐκφερομένη καταδίκη αὐτῆς καί στηλίτευσις ἀποτελοῦσιν ἄλλην πολλῶ φοβερωτέραν ἴσως καί διαρκεστέραν τιμωρίαν.

(1) Mais ne pardonnons pas à ces folliculaires de libelles affreux auteurs téméraires qui ne pouvant apprendre un honnête métier s'occupent jour par jour à salir du papier (Volt.).

ἐὰν αὐτὸς ἀκόμη ἀνῆλθε διὰ τῆς πολιτικῆς σατυρογραφίας, καὶ ἐὰν ἐξύβρισε ἢ ἐσυκοφάντησε κυβέρνησιν τινα, παρέστη-
σεν αὐτὴν ἀθλίαν περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν καὶ τοῦ
ἔθνους προδότιδα, διατὶ ἄρα γε νὰ θυσιάσῃ ὑπ' αὐτῆς; Ἀφοῦ
μάλιστα αὐτὸς κλίνει τὸ γόνυ ἐνώπιον τῆς Κυβερνήσεως ἐκεί-
νης, ἀφοῦ κηρύττει, ὅπως τὴν ἐξιλεώσῃ, ὅτι ἔσωσε διὰ Κα-
τωνείου χαρακτῆρος ὑπάλληλον ἀνήκοντα εἰς τὸ κόμμα τῆς,
ἀφοῦ ὑποὶ ἰκέτιδας τὰς χεῖρας, ἀφοῦ δὲν διστάζει καὶ τὴν
ιδίαν ἀξιοπρέπειαν νὰ θυσιάσῃ χάριν τῆς μεγάλης αὐτοῦ πρὸς
τὴν Βιβλιοθήκην στοργῆς, δὲν πρέπει νὰ συγχωρηθῇ, δὲν εἶ-
ναι ἄξιος ἐλέου; Καὶ μετὰ πόσης εὐγλωττίας λέγονται πάντα
ταῦτα; Σοφὸς τις γάλλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ Vauve-
nargues, νομίζομεν, λέγει «ὅτι ἡ ἀληθῆς εὐγλωττία προέρχε-
ται ἐκ τῆς καρδίας» ἀλλ' ὁ ἀναγινώσκων τὸν ἐπίλογον τοῦ φυλ-
λαδίου τοῦ ἡμετέρου προκατόχου ἀναγνωρίζει ὅτι αὕτη προέρ-
χεται ἰδίως ἐκ τοῦ χωρίου ἐκείνου τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ᾧ ἐδρεύει
τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρησίας. Καὶ πολλὰ μὲν καὶ καλὰ
ἀναγράφει οὗτος ὡς προσόντα ἐφόρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιο-
θήκης, παρέλειψεν ὅμως καὶ ἄλλα οὐχ ἥττον σπουδαῖα ἐκεί-
νων. Ταῦτα δὲ εἶναι: νὰ ὀρκίζεται ἐπὶ βιβλίου ὅπερ ἐχλεύασε
καὶ ἀπεκάλεσε μῦθον (1), νὰ λαμβάνῃ τὴν ἐφορείαν ὡς θέσιν
τιμητικὴν, ἀδιαφορῶν ἂν δὲν δύναται νὰ συνεννοῆται μετὰ
τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν πολυαρίθμων καθ' ἑκάστην εἰς ἐπί-
σκεψιν τοῦ καταστήματος προσερχομένων ξένων, ζητούν-
των πληροφορίας παρὰ τοῦ ἐφόρου, γινόμενος οὕτω μυρίων
καὶ ἐνίοτε ἀστείων παρανοήσεων αἰτία, νὰ διέρχεται ὥρας ἐν
τῇ Βιβλιοθήκῃ ἐργαζόμενος πρὸς συκοφάντησιν ἀντιπάλων
καὶ προκατόχων, γράφων σατυρογραφίας ψευδολόγους ἢ ἀν-

(1) Ἴδε σελ. 183 Παπ. Ἰωάννης,

ταποκρίσεις εἰς ἡμερίδας, νὰ ὀμιλῇ εἰς τοὺς πάντας περὶ διατηρήσεώς του, ὀχληρῶς ἐπὶ τέλους γενόμενος, νὰ κλείη αὐθαιρέτως τὴν Βιβλιοθήκην, ὅπως τὴν ἀναστατώσῃ, νὰ δανεῖζῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ βιβλία, νὰ δίδῃ καισαρικῶς ἀδείας εἰς ὑπαλλήλους, πλουτίζων σύναμα τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν δι' ὀρθογραφικῶν νεωτερισμῶν λίαν ἀξίων περιεργείας (1). Τὰ σπουδαῖα ταῦτα προσόντα ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ πα-

(1) Ἐπειδὴ ἐγράφη ὅτι εὐρέθη δελτίον γραφέν ποτε ὑπὸ ὑπαλλήλου, ἐν ᾧ δισύνεται ὁ Αἰσχύλος, κελὸν νομίζομεν ν' ἀναγράψωμεν γραμματικὰ τινὰ ἔργα ἐφόρου, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὠχρηᾷ ἢ δόξῃ τῆς δασείας ἐκείνης. Ταῦτα δὲ εἶναι ἢ λέξεις ἐκκρεμμῆ, ἰδιοχείρως ἐπὶ ὑήκης τοῦ γραφείου του γραφεῖτα καὶ μένουσα ἔτι ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐπὶ σχεδίων ἐπισήμων ἐγγράφων «*Κύριε Πρύτανυ*» δις οὕτω γραφόμενον, «*ἀπωλεσθεῖς*» «*συσωρευθεῖσα*». Ἐπὶ δὲ ἐντύπων ἐπιλείπει ἡμᾶς ὁ χρόνος ἀριθμοῦντας· οὕτως ἐν τῇ ἐκθέσει μόνη ἐνὸς ἐφόρου εὐρίσκομεν τυχαίως ρίψαντες τὸ βλέμμα «*ἐμυθήσαν εἰς*» «*βδελυροτέρα*» «*κλασσικότης*» «*ὀμώσωμεν*» (δις οὕτω γραφόμενον) «*διαχείρησις*» «*ἀπωλολότα*» (δις ὡσχύτως) καὶ ἄλλα. Ἐὰν δὲ ὁ μακαρίτης διδάσκαλος Λεόντιος ἔζη, πόσας ἀρά γε ἀγκινάρας ἤθελε τεχνήεντως ζωγραφῆσαι ἀπέναντι τῶν λέξεων αὐτῶν! Συμφωνοῦμεν δὲ πληρέστατα πρὸς τὸν προκάτοχον ἡμῶν, λέγοντα ὅτι ἐλαχίστη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ὑπαλλήλων τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης καὶ ἐφόρου· ἡμεῖς μάλιστα λέγομεν ὅτι ἐνίοτε κατὰ τὴν γνῶσιν τῆς γλώσσης ὑπερτεροῦσιν οἱ ὑπάλληλοι, καὶ οἱ κατώτεροι αὐτοί, καὶ δικαίως δύνανται νὰ μειδιῶσι μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου γραφόμενα.

Ἄλλὰ ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅπόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Βολταῖρος λέγων «*πολλῶν εἰδῶν ὑπάρχουσιν ἀμάθειαι, ἀλλ' ἢ χείρων ἀπασῶν εἶναι ἢ ἀμάθεια ἐπικριτῶν*».

ρέλειψε τοῦ φυλλαδίου ὁ ἐκδότης νὰ ἀναγράψῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἐρχόμεθα ἡμεῖς εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου του. Ἀληθῶς δὲ δικαιούται νὰ ψέγῃ τοὺς πολιτικούς τῆς Ἑλλάδος ὡς καταστήσαντας τὴν Βιβλιοθήκην «ξενῶνα εὐνοουμένων ἀναπήρων»· διότι τοῦτο γινώσκει αὐτὸς κάλλιστα, ὁ δὲ διορίσας αὐτὸν πολιτικὸς ἐξαιρεῖται βεβαίως τῆς κατηγορίας ἐκείνης, ἐπειδὴ καὶ ἂν εἶχεν κρίνει ὅτι ἦτον ἄχρηστος εἰς πᾶσαν ἄλλην ὑπηρεσίαν, ἔκρινεν ὅμως ὅτι ἐπὶ τὴν Βιβλιοθήκην ἔπρεπε νὰ πέσῃ ἢ μοῖρα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ξενῶν ἢ μᾶλλον ὡς πρυτανεῖον αὐτοῦ. Καὶ τερπνὸν μὲν εἶναι νὰ νομίζῃ τις ἑαυτὸν ἀετόν, ἐνῶ πρὸς ἄλλο κακόφωνον πτηνὸν ἔχει μόνον κοινὰς ιδιότη-
τας(1), νὰ φρονῇ τις μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ καὶ ἐν τῇ φαντασιο-
πληξίᾳ ταύτῃ νὰ προβάλλῃ ὡς ἄλλος τις Ῥενὰν ἢ Σχλαϊερ-
μάχερ ἀξιώσεις ἐπὶ τὴν ἐφορείαν τῆς Βιβλιοθήκης ὡς ἐπὶ θέ-
σιν τιμητικὴν, καὶ γέλωτα τοῖς πολλοῖς νὰ ὀφλισκάνῃ, ἐνῶ διὰ μυθιστορικοῦ κέντρωνος ἢ δι' ἄλλων ἔργων του διέπρεψε μόνον ὡς πιστὸς μεταφραστὴς ξένων συγγραφέων, ὡς ὕβρι-
στῆς σατυρογράφος ἢ ὡς ἄκριτος κριτικὸς. Καταστάσεις τοι-
αῦται εὐλόγως κινουσι τὴν συμπάθειαν, διότι ἐνῶ ἔχουσι πολὺ τὸ τερπνόν, δὲν εἶναι ὅμως κατὰ φύσιν. Ἀλλὰ μόνον ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν οἱ νομίζοντες ὅτι πρέπει διὰ παντὸς μέσου νὰ θεραπεύωσιν αὐτὰς καὶ μὴ σκεπτόμενοι ὅτι οὕτως ἔτι μᾶλλον τὰς δεινοῦσιν.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι οὐ μόνον, ὅτε ἔφορος ὢν ὁ συν-
τάκτης τοῦ φυλλαδίου ἔγραφε «κατὰ τῆς ἐκ τῶν διακυμάν-
σεων τῆς βουλευτικῆς πλειοψηφίας (ἧς ἄλλως τε αὐτὸς ἦτον ὁ πρῶτος καὶ ἀγλαὸς καρπὸς) ἐξαρτήσεως τοῦ ἐφόρου» ἐπρέ-

(1) Τὸ πτηνὸν ἐκεῖνο, ὅπως οἱ λογοκλόποι, τρέφεται ἐξ ἀπο-
θονόντων.

σθευεν αὐτά, ἀλλ' ὅτι καὶ σήμερον τὰ πρεσβεύει· διότι προκειμένου περὶ ἀνθρώπου ἀρχῶν, οἷος ὁ πρῶην ἔφορος, οὐδεὶς δύναται οὐδὲ κἂν νὰ ὑπονοήσῃ ὅτι ταῦτα ἔγραφε χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος καὶ τῆς διατηρήσεώς του. Λυπηρὸν εἶναι μόνον ὅτι ἔφορος τοιοῦτος δὲν ἐπέισθη ἐκ τῶν παρακλήσεων τοῦ Κ. Κουμουνδούρου (μεθ' οὗ μάλιστα ἐκήρυττεν ὅτι συνδέεται διὰ κηδεστίας) νὰ μείνῃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀλλ' ἐπέμεινε παραδόξως ζητῶν ν' ἀπολυθῇ.

Ποιούμενοι δὲ καὶ ἄκοντες λόγον περὶ τῆς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμετέρας ἐργασίας, ἀναγκαζόμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὀριστικοῦ κανονισμοῦ καὶ τῆς ἀποδόσεως εἰς τὸν ἀρχικὸν ὄρον τοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν, ἐκτὸς τῆς διὰ τοῦ Κ. Δέφνερ ἀρξαμένης ἀναθεωρήσεως τοῦ καταλόγου, ἣτις ἀπὸ ἐτῶν εἶχεν ἀμεληθῆ, καὶ τῆς περὶ τούτου μερίμνης, καὶ τῆς εἰσαχθείσης πολλαπλῆς σφραγίσεως τῶν βιβλίων, ἐκτὸς τῆς σφραγίσεως τῶν εἰκονογραφημάτων πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς κλοπῆς πληρεστέραν, τῆς αὐστηρᾶς καταδιώξεως τῶν ὀφειλετῶν βιβλίων καὶ τυπογράφων, μέχρι τῆς ἐπιβολῆς προστίμων (1), ἐκτὸς προτάσεων πρὸς μεταρρύθμι-

(1) Ἐν τοῖς ἀριθ. 54 καὶ 60 τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ ἔτους 1879 σεσημείωνται τὰ ἐπιβληθέντα πρόστιμα εἰς 8 τυπογράφους τῶν Ἀθηνῶν, ὧν οἱ τρεῖς ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων, διὰ τὴν καθυστέρησιν τῆς νομίμου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ καταθέσεως δύο ἀντιτύπων ἐκάστου τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκτυπομένων συγγραμμάτων. Καὶ τὸ δεύτερον δὲ ἀναλαβόντες τὰ τῆς ἐφορείας, ἐπεβάλομεν εἰς τρεῖς ἐξ αὐτῶν πρόστιμα σπουδαῖα, δι' ὧν καὶ αὐτοὺς καὶ

σιν τῶν περὶ δανεισμοῦ νενομισμένων καὶ πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν πολλαπλῶν ἔν τε τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ δούλῃ Ἑλλάδι εἰς φωτισμὸν τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐφορείας ἐγένοντο ἔργα. Διότι καὶ τὰ τοῦ γραφείου τοῦ ἐφόρου ἐπὶ τὸ εὐπρεπέστερον διερρυθμίσθησαν καὶ πλείων τάξις καὶ ἀκρίβεια εἰσῆχθη ἐπὶ τῆς ἐφορείας ἡμῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βιβλιοθήκης ἐν γένει, δραστηρία δὲ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐγένετο ἐνέργεια περὶ ἐκπτώσεως τῶν τιμῶν τῶν ἀγοραζομένων βιβλίων, ἀπολήξασα εἰς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν συμφορωτάτην μεταξύ τῆς Πρυτανείας καὶ τοῦ Κ. Βίλμπεργ, συμφωνίαν, καὶ δωρεαὶ χιλιάδων βιβλίων προεκλήθησαν (ὡς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ ἄλλως τε αὐτὸς ὁ διευθυντὴς τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Κ. Ποστολάκας), καθὼς καὶ δωρεαὶ ἐγκρίτων ἐφημερίδων ἑλληνικῶν τε καὶ ξένων (1), καὶ περὶ κτήσεως νεωτέρων συγγραμμάτων πολιτικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὧν μεγάλη ὑπῆρχε, ὡς γνωστόν, σπάνις, ἐλήφθη πρόνοια (2), καὶ διὰ βιβλίου διπλοτύπων ἐκανονίσθη-

τοὺς συναδέλφους τῶν κατεστήσαμεν τακτικωτέρους περὶ τὴν κατάθεσιν τῶν δύο ἀντιτύπων. Ὁ δὲ ἡμέτερος προκατόχος ἐνόμιζε καλὸν νὰ ἀφίνηται περὶ τούτου εἰς τὴν καλὴν τῶν τυπογράφων θέλησιν.

(1) Αἱ ἐφημερίδες αὗται εἶναι ἡ *Κλειὸ* καὶ ἡ *Ἡμέρα* τῆς Τεργέστης, ὁ *Νεολόγος* καὶ ὁ *Levant Herald* Κωνσταντινουπόλεως.

(2) Σὺν τούτοις περὶ κτήσεως πολλῶν ἄλλων φιλολογικῶν καὶ θεολογικῶν συγγραμμάτων τοῦ πολυτόμου βιβλιογραφικοῦ βιβλίου τοῦ Lorenz, ἀπαραιτήτου εἰς πᾶσαν μεγάλην Βιβλιοθήκην, ὡς καὶ περὶ κτήσεως ἢ συμπληρώσεως τῶν συγγραμμάτων τῶν Rabelais, Malebranche, Malherbe, Aug. Comte, Littré, Fr. Arago, Edgar Quinet, Michelet, Macaulay, Freeman, St.

σαν ἀσφαλέστερον ἅμα καὶ ἀκριβέστερον τὰ τῆς καταγραφῆς τῶν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην κατατιθεμένων κατὰ τὸν νόμον ἐγχωρίων βιβλίων, καὶ τὰ τοῦ ἀρχείου μεθοδικῶς καὶ εὐπρεπῶς διερρυθμίσθησαν, καὶ πλείω ἢ δισχίλια τῶν τῆς ἀποθήκης βιβλίων ἐξελεγχθέντα κατετάχθησαν ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ, καὶ νέα διπλογραφικὴ μέθοδος εἰσήχθη εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν δανειζομένων βιβλίων πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῶν εὐκολωτέραν, δεόντως δ' ἐκανονίσθησαν καὶ τὰ τῆς δηλώσεως τῆς τῶν δωρουμένων βιβλίων παραλήψεως, καὶ περὶ ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης ἐγένετο μετὰ ζήλου ἐγγράφως τε καὶ προφορικῶς ἀποτελεσματικὴ ἐνέργεια. Τούτου δὲ μάρτυρες εἰσὶν ὅ, τε ὑπουργὸς Κ. Αὐγερινὸς καὶ ὁ τότε πρύτανης Κ. Δαμαλᾶς καὶ ὁ γενικὸς γραμματεὺς Κ. Μάμουκας καὶ ὁ τμηματάρχης Κ. Πανταζῆς· εἶχε συνταχθῆ μάλιστα καὶ κατάλογος τῆς τοῦ μεγάρου ἐπιτροπείας ἐξ ἐγκρίτων ἀνδρῶν καὶ τοῦ ἐφόρου ἀποτελουμένης καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργοῦ προεδρευομένης, τὸ δὲ ἔργον ἀνεβλήθη μόνον ἕνεκα τῶν ἐπελθουσῶν πολιτικῶν περιστάσεων (1). Ἐπὶ τῆς ἡμε-

Marc Girardin, Taine, Buchon, Boeckh, Lamennais, Victor Hugo, Jules Janin, St. Beuve, Theoph. Gautier, Alfred de Vigny, Alfred de Musset, Méry, Alex. Dumas Fils, Alphonse Carr, Prosper Mérimée, ὧν ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ ἀτέλεια ἦσαν ἐπισημασθῆναι ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ.

(1) Τῶν περὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐνεργειῶν ἡμῶν καὶ τοῦ πρυτάνεως Κ. Δαμαλᾶ, (αἵτινες ὑπῆρξαν ἀφετηρία τῆς περὶ παρχωρήσεως τοῦ παραπλεύρου τῷ Πανεπιστημίῳ γηπέδου πρὸς ἀνέγερσιν μεγάρου τῆς Βιβλιοθήκης ἀποφάσεως τῆς Συγκλήτου) ἐμνημόνευσε πάνυ εὐφρόνως ἐν τῇ ἐφετεινῇ λογοδοσίᾳ του ὁ πρύτανης Κ. Ἀρεταῖος.

τέρας δ' ἐφορείας πρῶτον ἤδη ἐδημιουργήθη βιβλίον καταγραφῆς ἀποζημιώσεων καὶ προστίμων ὀφειλετῶν βιβλίων.

Διὰ τὰ ἔργα δ' ἐκεῖνα καὶ ὑπὸ πρυτάνεων δημοσίᾳ ἐπηνέ-
θην καὶ ἐπανελημμένων ἐκφράσεων εὐαρεστήσεων ὑπουρ-
γῶν ἐτύχομεν. Ἀλλὰ διὰ ταῦτα οὐδεμία ἐννοοῦμεν ὅτι ὀφεί-
λεται ἡμῖν χάρις. Ἀπλῶς καὶ μόνον ἐπράξαμεν τὸ ἡμέτερον
καθῆκον.

Ποῖα δὲ τὰ ἔργα τοῦ ἡμετέρου προκατόχου καὶ διαδόχου;

Πρῶτον εἶναι τὸ κλεινὸν ζεσκόνισμα καὶ ἡ μετακίνη-
σις τῶν τμημάτων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐποιησάμεθα λόγον. Δεύ-
τερον εἶναι ὁ αὐθαίρετος περιορισμὸς τοῦ δανεισμοῦ, ἂν μὴ ἡ
κατάργησις αὐτοῦ, γινομένου ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν καὶ
φόβων τοῦ ἐφόρου, σύστημα ἄδικον μὲν, ἐπιβλαβὲς δὲ ὡς
ἔχουσι σήμερον τὰ τῆς Βιβλιοθήκης. Τρίτον τὸ γενικὸν βι-
βλίον τῆς εἰσαγωγῆς. Περὶ πάντων τούτων τὴν προσή-
κουσαν ἐσχημάτισε βεβαίως ὁ ἀναγνώστης γνώμην. Ἀλλ'
οὐδὲ τὸ πέμπτον τῶν βιβλίων, ὅσα λέγει ταξινομηθέντα ὑφ'
αὐτοῦ, ἐταξινομήθησαν πράγματι ἐπὶ τῆς ἐφορείας του, οὐ-
δεμίαν δὲ ἔλαβε πρόνοιαν οὔτε περὶ ἐξελέγξεως τῆς ἀποθήκης,
τὴν ὁποίαν τόσον λυπεῖται, οὔτε περὶ ἐξασφαλίσεως τοῦ κα-
ταστήματος ἀπὸ ἀληθοῦς διὰ ῥήξεως κλοπῆς (καίτοι εὗρηκε
προηγουμένην περὶ τούτου ἡμῶν ἐνέργειαν πρὸς τε τὸ ὑπουρ-
γεῖον καὶ τὴν Πρυτανείαν), οὔτε περὶ συμπληρώσεως τῶν ἐλ-
λιπῶν βιβλίων, τὰ ὅποια ὡσαύτως θρηνεῖ, οὔτε περὶ ἀποδό-
σεως εἰς τὸ νομισματικὸν μουσεῖον τῶν Ζωσιμαίων νομι-
σμάτων, οὔτε περὶ ἀνταλλαγῆς βιβλίων πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ
Βιβλιοθήκας καὶ ἐταιρίας, οὔτε περὶ ἄλλης τινος βελτιώσεως.
Τὰ δ' ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ προτεινόμενα ἔλαβε σχεδὸν ἅπαντα
ἐκ τῶν δύο ἡμετέρων ἐκθέσεων, ὡς κατεῖδεν ὁ ἀναγνώστης
ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀναγραφέντων ἐξ ἐκείνων χωρίων· οἷον τὸ

περὶ ἀναθεωρήσεως τοῦ καταλόγου καὶ τυπώσεως αὐτοῦ, τὸ περὶ καταργήσεως τοῦ ἐπὶ ἐγγυήσει δανεισμοῦ καὶ καταθέσεως τοῦ ἀντιτίμου τῶν δανειζομένων βιβλίων. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν προβιβασμὸν τῆς θέσεως τοῦ ἀ'. βιβλιοφύλακος εἰς βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου εὔρεν ἐν νομοσχεδίῳ παρεσκευασμένῳ ὑφ' ἡμῶν, οὗ τὸ σχέδιον εἶχεν ἀφέθῃ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἐφόρου. Ἐκ τούτων δὲ εὐλόγως δύναται τις νὰ συμπεράνη ὅτι ἡ πρωτοτυπία τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡς ἐφόρου ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν πρωτοτυπίαν τῶν ἔργων του ὡς συγγραφέως.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὡς κυβερνήτης· ὁποῖος δὲ ὡς ἀπλοῦς ἐρέτης δεικνύουσιν ὅσα δελτία ἔγραψεν αὐτὸς οὗτος, ἅτινα θέλουσι μείνει ὡς αἰώνιον τῆς δελτιογραφικῆς του ἱκανότητος μνημεῖον (1), ἐὰν μὴ σχολαστικός τις ἄγαν ἢ φθονερός ταξινόμος θεωρήσῃ αὐτὰ ὅλως ἄχρηστα.

Ζητοῦμεν ὅμως συγγνώμην διότι μικροῦ δεῖν ἠδικοῦμεν τὸν ἄνδρα· ἔχει καὶ ἄλλα ἔργα ἄξια ὄντως νὰ ἐγγραφῶσιν ἐν ταῖς δέλτοις τῆς ἀθανασίας.

Ταῦτα δὲ εἶναι 1) ἡ αὐθαίρετος κλεισις τῆς Βιβλιοθήκης ἐπὶ 50 ἡμέρας· 2) ἡ αὐθαίρετος χορήγησις 8 ἡμερῶν ἀδείας πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους, δι' ἣν καὶ ἐπὶ τοῦ διορίσαντος αὐτὸν ὑπουργοῦ ἐγένοντο αὐτῷ προφορικῶς ἐπιτιμητικαὶ παρατηρήσεις· 3) ἡ αὐθαίρετος χορήγησις ἐνὸς μηνὸς ἀδείας πρὸς τὸν νομισματογνώμονα, δι' ἣν ἐπετιμήθη σχεδὸν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10,729 καὶ ἀπὸ 18 Νοεμβρίου ἐγγράφου· 4) ἡ αὐθαίρετος ἀπόδοσις ἀποδείξεων ἄνευ ἀποδόσεως

(1) Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν δελτίων αὐτῶν ἐκρίθη καλὸν νὰ παρκαλειφθῇ ἡ σημείωσις τοῦ σχήματος τῶν βιβλίων, ὡς καὶ ἡ σημείωσις τῆς Βιβλιοθήκης εἰς ἣν ἀνήκουσιν τὰ βιβλία, νὰ μὴ ληφθῶσι δὲ ὑπ' ὄψει αἱ χαραχθεῖσαι γραμμαί.

βιβλίων, οἷα ἢ πρὸς τὸν Κ. Σποραίτην· 5) ἡ πρόσληψις δύο βοηθῶν εἰς οὓς ἤρμοζε τῷ ὄντι τὸ ὄνομα βοηθουμένων· διότι ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν, ξηράνας τινὰς ὑγρανθέντας τόμους κατὰ τὸ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἔγγραφον τοῦ ἐφόρου, καὶ δελτιογραφήσας τινὰ βιβλία, ἔλαβε διὰ τοὺς κόπους του ἐκείνους τὴν πλουσιοπάροχον ἀμοιβὴν δραχ. 100· σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τὰς ἡμετέρας πληροφoρίας οὔτε τόμους ἐξήρανε οὔτε ἐδελτιογράφησεν, ἀλλ' ἐπὶ 1-2 ὥρας μένων ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἐτακτοποίει μεταθέτων τὰ βιβλία· οἱ δὲ τόμοι ἐκεῖνοι, ὡς ἐπληροφoρήθημεν, εἶχον ὑγρανθῆ, διότι ἐξ ἀμελείας εἶχον ἀφελθῆ ἡ θύρα καὶ τὰ παράθυρα τῆς ἀποθήκης ἀνεωγμένα· ὁ δὲ δεύτερος, ὃν ἡμεῖς εὔρομεν, ἐπὶ μίαν ὥραν καθ' ἐκάστην ἐφοῖτα εἰς τὴν ἀποθήκην, ἔλεγε δὲ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ὅτι «αὐτὸς δὲν ἤλθε διὰ νὰ ἐργάζεται, ἀλλὰ διὰ νὰ περναῖ ὁ καιρὸς» (1)· καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καλέσαντας ὡμολόγησεν ὅτι αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν ὑπηρεσίαν μόνον ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ ἐργάζεται μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ μεσημβρίαν, διότι αἱ ἀσχολίαι του δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι πλείονα ἐργασίαν. Εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀνελογίσθημεν, ὅποσον δίκαιον εἶχεν ὁ ἡμέτερος προκάτοχος κατακρίνων τὴν ἐπέμβασιν τῆς πολιτικῆς εἰς τὰ τῆς Βιβλιοθήκης, καὶ γράφων ὅτι ἕκαστος ὑπουργὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἶπῃ εἰς ἕνα ἔφορον «ἢ τρέφε βοηθουμένους ἢ ἄφες τὰ τέκνα σου ν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης». Τὸ δὲ ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι καὶ οἱ μὴ ἔχοντες τέκνα καὶ οἱ μὴ φοβούμενοι νὰ ἀποθάνωσι τῆς πείνης εἶναι προθυμότατοι πολλάκις νὰ τρέφωσι βοηθουμένους.

(1) Προσέλαβε δὲ ὁ πρῶην ἔφορος τὸν βοηθούμενον ἐκεῖνον ἐνῶ διὰ τοῦ ἀπὸ 2 Αὐγούστου 1880 ἐγγράφου του εἶχε δηλώσει πρὸ τὸ ὑπουργεῖον ὅτι «ἡ ἐξακχολούθησις τῆς ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἐργασίας θέλει ἀνατεθῆ εἰς ἕνα τῶν τακτικῶν βοηθῶν.»

Τοσαύτη δὲ ὑπῆρχε πρόνοια ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου προκατόχου περὶ τῆς ἀποθήκης καὶ τῶν χειρογράφων, ὥστε ἄφαντοι ἐγένοντο αἱ κλεῖδες αὐτῶν· ὅτε ἡμεῖς ἀνελάβομεν τὸ δεύτερον τὰ τῆς ἐφορείας, ἠγνοεῖτο παρὰ τίνι εὐρίσκοντο αὐται, ἔπειτα δὲ κατεφάνη ὅτι αἱ τῶν χειρογράφων ἀπώλοντο, δι' ὃ ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ κατασκευάσωμεν νέα κλεῖθρα καὶ νέας κλεῖδας τῶν χειρογράφων. Τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐξ ἀδιαφορίας τοῦ ἐφόρου ἀπωλείας ταύτης ἀφίνομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ κρίνη. Ἄφαντον δὲ ἐγένετο καὶ τὸ βιβλίον τῆς βιβλιοδεσίας τὸ περιέχον τὰς ἀποδείξεις τῆς ὑπὸ τῶν βιβλιοδετῶν παραλήψεως βιβλίων πρὸς σύμπηξιν. Καὶ ἐὰν μὴ ἐβοήθει ἡμᾶς ἡ μνήμη, ἄγνωστος θὰ ἦτον ἡ τύχη ἑκατοντάδων βιβλίων, ὁθόντων εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν, ἅτινα ἐπετύχομεν ν' ἀνεύρωμεν. Τὸ βιβλίον δ' αὐτὸ μετὰ τριῶν μηνῶν ἀγῶνας τυχαίως ἀνευρέθη. Ἐπὶ τῆς ἐφορείας δ' αὐτοῦ ἄφαντοι ἐγένοντο ὡσαύτως οἱ δύο ὀγκῶδεις τόμοι τοῦ γαλλοελληνικοῦ λεξικοῦ Σχινᾶ καὶ Λεβαδέως.

Ἄφου δὲ τοσοῦτους ἄθλους διεπράξατο, ἠθέλησε ν' ἀναπαυθῆ ἐπὶ τῶν δαφνῶν του, ὡς ὁ Ἄννιβας ἐν τῇ Καπύῃ, καὶ νὰ ἐπιθέσῃ τὴν κορωνίδα εἰς τὸ ἔργον· αὕτη δὲ ἦτον εἰκὼν γυναικὸς γυμνῆς καὶ λουομένης, ἦν εὐρῶν κεκρυμμένην ἐν παραβύστῳ καὶ κεκαλυμμένην, ὃ προκατόχος ἡμῶν ἐνόμισε καλὸν καὶ εὐπρεπὲς νὰ θέσῃ ἀπέναντι τοῦ γραφείου τοῦ ἐφόρου καὶ ἀπέναντι τῶν εἰκόνων τῶν ἀοιδίμων ἀγωνιστῶν καὶ εὐεργετῶν τῆς Βιβλιοθήκης Γεωργίου Γενναδίου καὶ Γεωργίου Κοζάκη Τυπάλδου, ἃς ἡμεῖς εὐρόντες παρερριμμένας ἀνηρτήσαμεν εὐλαβῶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐφόρου . . . . .

Διὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔργα ἡμεῖς προτείνομεν « δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσῷ στεφάνῳ καὶ

ἀναγορευσαι Παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι καὶ Διονυσίοις, τραγωδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορευσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, Πρυτάνεις, Ἀγωνοθέτας.»

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐκ ψευδολογίας ἀνθοδέσμη, ἣν ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἐν ἔτει 1880» προσήνεγκεν εἰς τὸ κοινὸν ὁ προκάτοχος ἡμῶν· ἐὰν τὰ ἄνθη αὐτῆς ἦναι ἐξ ἐκείνων ὧν ἡ ὁσμὴ ἀπομακρύνει ἢ φαρμακεύει, οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἔκριναν ἤδη. Ὁ συνθέτης αὐτῆς, ἀφοῦ ἔπλασε μύθους καὶ ψεύδη, ἀφοῦ ἐσώρευσε ὕβρεις καὶ συκοφαντίας κατ' ἐπιφανῶν καὶ ἀφανῶν Ἑλλήνων, κατὰ καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν, κατὰ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, κατὰ προκατόχων καὶ διαδόχων, κατὰ ζώντων καὶ τεθνεώτων, κατ' ἐμψύχων καὶ ἀψύχων, κατέφυγεν εἰς τὸν γέλωτα, ὅπως ἀρτύσῃ τὸ ὕβρεολογιόν του. Πειποτιῶς εἰς ἰδίαν τινὰ *vis comica*, ἐφ' ἣ διακρίνεται, ἐνεδύθη θεατρικὴν στολὴν, προέβη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐκυβίστησε μέχρις ἐξαρθρώσεως τῶν μελῶν του, ἐμόρφασε μέχρι διαστροφῆς τῶν σιαγόνων του. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἤμαρτε τῶν ἐλπίδων. Οἱ σαρκασμοὶ του οὐδένα μὲν ἐθανάτωσαν, ἐγέννησαν δὲ τσαύτην ἀγανάκτησιν, ὥστε οἱ σπουδαῖοι τῶν θεατῶν ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον καὶ ἔβυσαν τὰ ὦτα· αἱ χειρονομίαι του ἐκίνησαν τὸν γέλωτα, ἀλλὰ δὲν κατέστησαν γελοῖον ἢ μόνον τὸν χειρονομοῦντα, ὡς συμβαίνει παρὰ τοῖς τοιοῦτοις, αἱ κυβιστήσεις αὐτοῦ καὶ οἱ μορφασμοὶ ἔνεκα τῆς ὑπερμέτρου διαστροφῆς τοῦ σώματος καὶ τοῦ προσώπου του παρήγαγον τὸν οἶκτον.

Ταῦτα ἐδέησε νὰ γράψωμεν πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ σκανδαλώδους βιβλίου τοῦ καθ' ὅλης μὲν τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καθ'

ἡμῶν ἰδίως γραφέντος. Ὁ μετὰ προσοχῆς ἀναγνούς αὐτὸ θέλει ἀποδώσει πάντως ἡμῖν δικαιοσύνην, ἀναγνωρίζων ἅμα ὅτι διὰ μεγάλης ἐθωρακίσθημεν μετριοπαθείας ἀπαντῶντες εἰς τὰς καθ' ἡμῶν ὕβρεις καὶ συκοφαντίας. Ἀληθῶς ὁ D'Alembert λέγει ὅτι «ἐὰν ἡ ἐπίκρισις ᾖ δικαία καὶ εὐλαβῆς, ὀφείλεται εὐχαριστία καὶ σέβας πρὸς αὐτήν· ἐὰν ᾖ δικαία ἄνευ εὐλαβείας, ὀφείλεται σέβας ἄνευ εὐχαριστιῶν· ἐὰν ᾖ ὕβριστικὴ καὶ ἄδικος, σιωπὴ καὶ λήθη»· ἀλλ' ἡμεῖς φρονοῦντες ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες τὸ κῦρος τοῦ σοφοῦ Γάλλου δύνανται νὰ παρεξηγηθῶσι σιωπῶντες, ἐνομίσαμεν ἀπαραίτητον νὰ δεῖξωμεν εἰς τὸ κοινὸν ὁποῖός τις ὁ καταδικάζων ἡμᾶς καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ τίς «ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης».

Ἄλλὰ δὲν σκοποῦμεν βεβαίως νὰ θεραπεύσωμεν τὴν ψυχικὴν τοῦ ἀνθρώπου νόσον, διότι εἰς αὐτὸν ἄνευ τοῦ ψευδολογεῖν ἀφόρητον εἶναι ἴσως τὸ ζῆν, ὥστε ἄλις ἡμῖν περὶ τούτου. Ὅλίγα δέ τινα νομίζομεν ἀναγκαῖον ἀκόμη νὰ ἐπιτάξωμεν οὐχὶ πλέον περὶ ἡμῶν ἢ περὶ τοῦ προκατόχου ἡμῶν, ἀλλὰ περὶ τοῦ θέματος ἐκείνου, ὅπερ ἰδίως ἐνδιαφέρει τῷ ἀναγνώστῃ, δηλαδὴ περὶ «τῆς ἀληθοῦς τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καταστάσεως».

Ἀγύρται δικαίως ἠθέλομεν θεωρηθῆ καὶ μικρὸν θὰ ἐδεικνύομεν πρὸς τὸ κοινὸν σεβασμὸν, ἐὰν μιμούμενοι ἄλλους ἐβεβαιούμεν, ὅτι ἀφότου ἡμεῖς εἰσῆλθομεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τὸ ἴδρυμα τοῦτο ἐν πᾶσιν ἀνθεῖ, καὶ ὅτι πᾶσα πλέον περὶ προόδου αὐτοῦ εὐχὴ εἶναι περιττή. Τοῦτο ἰδιάζει εἰς ἐκείνους, οἵτινες καυχῶνται, ὅτι κέκτηνται, ὅπως οἱ ἐπὶ τῶν θεάτρων γόητες, τὴν θαυματουργὸν δύναμιν νὰ κατεργάζωνται ἐντὸς μηνῶν τινῶν τεράστια καὶ ἀδύνατα. Μὴ δυνάμενοι ν' ἀμφισβητήσωμεν αὐτοῖς τοιοῦτον

γέρας, ἀρκούμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ τῆς Βιβλιοθήκης πολ-
λῶν μὲν βεβαίως χρῆζουσιν ἔτι βελτιώσεων, ἔχουσιν ὅμως
ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τῆς πολιτείας, ἐὰν
μὴ κάλλιον αὐτῆς. Ἀπορίας δὲ ἄξιον θὰ ἦτον, ἐὰν ἴδρυμά
τι ἐθνικὸν ἦν κατὰ πολὺ ἀνώτερον τοῦ ὅλου. Καὶ ὅμως
ἡ Βιβλιοθήκη αὕτη ἔχει ἴσως πολλῶν κάλλιον ἄλλων
ἰδρυμάτων, ἅτινα καὶ πόρους ἔχουσι μεγάλους καὶ αὐ-
τόνομα σχεδὸν τυγχάνουσιν ὄντα. Αὕτη ἡ καταλαλη-
θεῖσα, ἡ συκοφαντηθεῖσα, ἡ καταστᾶσα σκηνὴ προσωπι-
κῶν συγκρούσεων καὶ ἐρίδων καὶ ραδιουργιῶν παντοίων,
αὕτη ἡ πέρυσιν ὑποβληθεῖσα εἰς φόρον τῇ κρατούσῃ
πολιτικῇ, αὕτη μεθ' ὅλα ταῦτα ἀποφέρει καρπούς, οὓς
μόνη ἡ κακοβουλία ἠδύνατο νὰ παρίδῃ. Οὐ μόνον ὑπὸ
τῶν ἐνταῦθα ξένων διάφερόντως τιμᾶται διὰ τὸν ἐν αὐτῇ
πλοῦτον περὶ φιλολογικὰ ἰδίως καὶ ἀρχαῖα βιβλία, ὡς
ἐν καταφυγίῳ μοίρα οὔσα αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις δια-
τριβῆν των, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἡμεδαπούς, μαθητὰς τε καὶ
καθηγητὰς καὶ πάσης τάξεως λογίους, παιδείας ὄργανα παρέ-
χει μεθ' ὅλην τὴν σμικρὰν περὶ αὐτῆς Βουλῶν καὶ Κυβερνή-
σεων φροντίδα. Καὶ τὰ μὲν ἐλαττώματα ἔχει κοινὰ πρὸς
ἀπάσας σχεδὸν τοῦ κόσμου τὰς Βιβλιοθήκας ἢ καὶ ἐλάσσονα
ἐκείνων. Δυνάμεθα ὅμως νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι καὶ αἱ σπορα-
δικαὶ ἀπώλειαι αὐτῆς εἰσὶ πολλῶν σπανιώτεραι ἢ αἱ συμ-
βαίνουσαι ἐν ἄλλαις Βιβλιοθήκαις, ὅτι οὔτε τὰ βιβλία σή-
πονται ἐν αὐτῇ, οὔτε ὁ σάραξ τὰ κατατρώγει, οὔτε βόρβο-
ρος ὑπάρχει ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ μόνῃ τοῦ γράψαντος ταῦτα. Πᾶς
τις δὲ ἐπισκεπτόμενος αὐτὴν δύναται ἰδίῳις ὄμμασι νὰ
πεισθῆ περὶ τούτου, καὶ νὰ κατανοήσῃ, ἐὰν πρὸς στιγμὴν
ἐπλανήθῃ, ὅτι ἐγένετο θῦμα ἀπάτης ἐκ μυθοπλαστικοῦ πνεύ-
ματος, ὀρμηθέντος ἐξ ἰδιοτελείας καὶ κακοβούλου ἐμπαθείας

καὶ φιλολοιδορίας, ἀπάτης παρασκευασθείσης ὑπ' ἀνθρώπου ὅστις οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὸ τοῦ Λουκιανοῦ «ἀπέστω καὶ τὸ διασιλλαίνειν τὰ τῶν ἄλλων καὶ οἶεσθαι ὅτι πρῶτος ἔση αὐτός, ἦν τὰ πάντων συκοφαντῆς». Ἐὰν δὲ περὶ τῆς ἀπαραιτήτου ἀνεγέρσεως ἰδίου μεγάρου Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ὑπὸ Κυβερνήσεων καὶ Βουλῶν καὶ ὑπὸ Πανεπ. Συγκλήτων ληφθῆ ἡ δέουσα φροντίς, ἐὰν χορηγηθῶσιν ὡσαύτως τὰ μέσα πρὸς ἀναθεώρησιν καὶ τύπωσιν τοῦ καταλόγου καὶ πλουτισμὸν πληρέστερον αὐτῆς, ἐὰν διὰ νομοθετημάτων ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον μεταρρυθμισθῶσι τὰ περὶ τοῦ δανεισμοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ χρησιμώτερον καὶ ἐθνωφελέστερον διατεθῶσι τὰ ἐν αὐτῇ πολλαπλᾶ βιβλία, ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη δύναται ἀγλαωτέρους ν' ἀποδίδῃ καρπούς, νὰ πληροῖ δὲ τὸν ἀφορισμὸν τοῦ διασήμου Carlyle εἰπόντος. «Τὸ κατ' ἐξοχὴν Πανεπιστήμιον εἶναι σήμερον μία Βιβλιοθήκη». (1) Ἄλλ' ἐὰν οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος, ὅπως αἰσθανθῆ τις οἶκτον διὰ τὴν κατάστασιν τῆς Βιβλιοθήκης, εὐλόγως ὅμως πρέπει νὰ οἰκτιρῇ τις ἐκείνους, οἵτινες ὑπὸ ποταπῶν παθῶν καὶ συμφερόντων οἰστρηλατούμενοι καταφεύγουσιν εἰς μέσα ὄντως οἰκτιρμοῦ ἄξια, ὅπως ἐπιτύχωσιν ἰδίου σκοποῦ, καὶ τὸ πρόσωπον ψευδῶς πλάττονται καὶ χύνουσι ψευδῆ καὶ ἄξια γέλωτος δάκρυα. Οὐδεὶς δὲ θέλει πιστεύσει, ἀκούων τὰς οἰμωγὰς καὶ τοὺς θρήνους ἀπολυθέντος ἐφόρου, ὅτι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ θέλει καταρρεύσει ἡ Βιβλιοθήκη, οὐδεὶς θέλει πιστεύσει ὅτι ἡ σφαγίασις αὐτοῦ, μεθ' ὅσας γοερὰς κραυγὰς καὶ ἂν ἐκβάλλῃ, θέλει φέρει καὶ τὴν σφαγίασιν τῆς Βιβλιοθήκης.

(1) Lectures on Hero Worship.

Σημείωσις ἐπὶ σελ. 32 καὶ 82.

Τῆς περὶ τὴν κλειῖτιν τῆς Βιβλιοθήκης παρκανομίαις καὶ ἀ-
θαιρεσίαις, ἧς μνημονεύομεν ἐν σελ. 32 καὶ 82, ὀφείλομεν νὰ
ὁμολογήσωμεν ὅτι μετέσχε καὶ αὐτὸς ὁ διορίσας τὸν πρῶτον ἔφο-
ρον ὑπουργός, ἐγκρίνας τὴν περὶ τῆς κλείσεως αὐτῆς πρότασιν
ἐκείνου, ἐνῶ ἄλλοτε τὸ ὑπουργεῖον, ὑπουργοῦντος τοῦ Κ. Θεο-
δώρου Δηλιγιάννη, ἀκριβῶς τὰ νόμιμα ἐφαρμόζον, εἶχεν ἀπορ-
ρίψει ὁμοίαν πρότασιν διὰ τοῦ ἀκολούθου ἐγγράφου.

Ἄρ. πρ. 5784

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Αὐγούστου 1877.

Πρὸς τὴν ἐφορείαν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Ἐπειδὴ ἡ ὑμετέρα ὑπ' ἀριθ. 979 αἴτησις τῆς 27 Ἰουλίου
περὶ διακοπῆς τῆς δημοσίας χρήσεως τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης
ἐπὶ ἓνα μῆνα δὲν ἐκπορεύεται ἐξ οὐδεμιᾶς τοῦ περὶ ταύτης ΣΜΗ'
νόμου διατάξεως, ἀπαγορεύεται δὲ διαρρήδην ὑπὸ τῆς 1 § τοῦ
α' ἄρθρ. τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ εἰρημένου νόμου Β. διατάγματος
τῆς 23 Μαρτίου 1868, δὲν ἐγκρίνομεν αὐτήν. Ἡ προτεινομένη
δὲ ὡς λόγος τῆς προκειμένης διακοπῆς ἐργασίᾳ δύναται νὰ ἐκ-
τελῆται μετὰ μεσημβρίαν τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς τὸ γ'. ἐδάφιον
τῆς ἀνωτέρω παρκατεθείσης § ὀρίζει νὰ μένη κλειστὴ εἰς τὸ
δημόσιον ἡ Βιβλιοθήκη.

Ὁ Ὑπουργός
Θ. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

Ἄ λ. Β λ ά ρ ο ς.

ΠΑΠΙΣΣΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Ἐὰν ἀδόκιμος μαθητὴς ζωγραφικῆς, ὑπὸ τῆς ματαιότητος οἰστρηλατούμενος νὰ φανῆ καὶ αὐτὸς ζωγράφος, ἐπιχειρήσας τῇ γραφῇ εἰκόνας, παρακαλέσῃ τοὺς διδασκάλους τοῦ ὅπως συμβάλωσιν ἕκαστος τὸ ἐξ ἑαυτοῦ, ἵνα θέσῃ ἐπ' αὐτῆς ἐκεῖνος τὸ ὄνομά του, εἰς πολλὴν θέλει περιπέσει ἀμηχανίαν τῆς εἰκόνας ἐκείνης ὁ θεατῆς. Θέλει μὲν ἀναγνωρίσει ἐκ πολλῶν λεπτομερειῶν τὴν ἀδόκιμον χεῖρα, καὶ ἐννοήσῃ ὅτι, εἶτι καλὸν ἐν αὐτῇ, δὲν εἶναι ἔργον ἐκείνου, οὗ τὸ ὄνομα γέγραπται ἐπὶ γωνίας τινὸς τῆς εἰκόνας, ἀλλ' ἄλλων, δὲν θέλει δυνηθῆ ὅμως νὰ εἴπῃ τίς ὁ τεχνίτης, ὁ ἐν τῇ γραφῇ τῆς εἰκόνας ἰδίως ἐργασθεὶς καὶ πατὴρ αὐτῆς. Διότι ἄλλου μὲν θέλει ἀναγνωρίζει τὴν περὶ τὴν ἔκφρασιν δεινότητα, ἄλλου δὲ τὴν περὶ τὸν χρωματισμὸν, ὥστε ἐπὶ τέλους θέλει ὁμολογήσῃ ὅτι ἴσα ἔχουσιν ἐκεῖνοι ἐπὶ τῆς πατρότητος τῆς εἰκόνας δικαίωματα.

Εἰς ὁμοίαν περιπίπτει ἀμηχανίαν καὶ ὁ ἀναγινώσκων τὴν ἑλληνικὴν Πάπισσαν Ἰωάνναν. Ἐννοεῖ μὲν ὅτι ὁ παρουσιαζόμενος ὡς πατὴρ αὐτῆς ἤττονα ἔχει δικαίωματα ἢ ἄλλοι ξένοι συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς πατρότητος αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ τίς ὁ ἐξ ἐκείνων ἐν τῇ γεννήσει αὐτῆς ἐπικρατήσας. Διότι ἄλλου μὲν ἀναγνωρίζει τὸ ὕφος, ἄλλου δὲ τὴν ὕλην, ἄλλου δὲ τὰς ἰδέας ἢ τὰς εἰκόνας. Ὡστε ἐπὶ τέλους πείθεται, ὡς περὶ τῆς εἰκόνας ἐκείνης, ὅτι πολλοὶ εἶναι οἱ πατέρες αὐτῆς.

Πατὴρ δὲ τῆς Παπίσσης Ἰωάννας ἐν τοῖς πρώτοις πρέπει δικαίως νὰ λογισθῆ ὁ Byron, καὶ μάλιστα ὁ Don Juan αὐτοῦ. Ἴσως δ' ἐκ τῆς καταγωγῆς τῆς Παπίσσης, ἥτις εἶχεν Ἀγγλον πατέρα, ἢ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ ὀνόματος

ἐνόμισεν ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς ἐπιτετραμμένην οὐ μόνον τὴν δουλικὴν μίμησιν τοῦ ὕφους ἐν γένει καὶ τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ λέξιν μετάφρασιν καὶ εἰσποίησιν πλείστων χωρίων τοῦ Don Juan. Εἰς αὐτὸν ὀφείλει ἐκείνη τὸ φῶς ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς, ὡς παρακατιῶν θέλει ἰδεῖ ὁ ἀναγνώστης. Εὐλόγως ἄρα ἠδύνατο νὰ κληθῇ αὐτὴ μᾶλλον Δόνα Ἰωάννα. Οἱ ἀναγνόντες τὸ ἀριστούργημα τοῦ Ἁγγλοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν Πάπισσαν δὲν ἀμφιβάλλουσι περὶ τούτου· οἱ δὲ μὴ ἀναγνόντες καὶ τυχὸν ἀμφιβάλλοντες ἄς ἀναγνώσωσι τὰ ἐξῆς χωρία καὶ δὲν θ' ἀμφιβάλλωσι πλέον.

ΠΑΠΙΣΣΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ (ἔκδ. 1876)

DON JUAN BYRON

Σελίς	51	Στροφάς	VI, VII ἄσματος πρώτου
»	54	»	LXIV »
»	95	»	CV »
»	120	»	CLXXXVI »
»	100	»	CXIII »
»	89 καὶ 90	»	XXVII ἄσματος ἔκτου
»	97	»	XXI ἄσματος δευτέρου
»	182	»	CLIX ἄσματος πέμπτου
»	135	»	LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, ἄσματος ἕκτου
»	211	»	LXIX ἄσματος ἐνάτου
»	206	»	CXIX, LXXXIII ἄσμ. πρώτου
»	101	»	CXXXVI »
»	98	»	CXXV »
»	95	»	CXII, CXV »

Ταῦτα δὲ εἶναι ὅσα τυχαίως ἀνεκαλέσαμεν εἰς τὴν ἡμέτεραν μνήμην· ἐὰν δὲ μετὰ προσοχῆς ἐρευνήσῃ τις, πόσους ἄρᾳ γε μαργαρίτας τοῦ ἰσπανοῦ ἥρωος θέλει εὐρεῖ κοσμοῦντας τὸ στῆθος τῆς αἰδήμονος Παπίσσης; Ὁ ταλαίπωρος Byron, ἀφοῦ τοσαῦτα ἔπαθε ζῶν ὑπὸ Ἑλλήνων Ζωίλων, δὲν ἐφαντάζετο ὅτι ἄλλα τοιαῦτα ὑπὸ Ἑλλήνων μάλιστα θὰ ἔπασχε. Ἐὰν δὲ λίαν εὐτελεῖ ἰδέαν εἶχεν, ὡς γνωστόν, περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πόσον εὐτελεστέραν θὰ εἶχεν, ἂν ἐγειρόμενος ἐκ τοῦ τάφου σήμερον ἀνεγίνωσκε τὴν Πάπισσαν Ἰωάνναν!

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἀββᾶς Casti δύναται δικαίως νὰ ἐρίσῃ περὶ πατρότητος τῆς Παπίσσης πρὸς τὸν Ἄγγλον ποιητὴν. Διότι καὶ αὐτὸς ὄχι ὀλιγώτερα ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς Παπίσσης, γυμνωθεὶς ὁ δυστυχῆς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ψυχὴν καὶ σάρκα δούς ὑπὲρ αὐτῆς. Ἡ Papessa τοῦ μακαρίτου ἐκείνου οὐ μόνον τὸ διάγραμμα ἐν γένει καὶ τὴν πλοκὴν τοῦ μύθου, ἰδίως ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου ἄσματος τῆς, ἀλλὰ καὶ πλείστας ὅσας σελίδας αὐτῆς παρέσχεν εἰς τὴν ἐλληνικὴν Πάπισσαν Ἰωάνναν, ἥτις καταντᾷ μετημφιεσμένη διὰ πλατυσμῶν μετάφρασις τῆς Ἰταλικῆς. Περὶ τούτου ὁ ἀναγνώστης θέλει πεισθῆ, ἂν ρίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς σημειουμένων χωρίων ἀμφοτέρων τῶν Παπισσῶν.

ΠΑΠΙΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ
(ἔκδ. 1876)

PAPESSA dell' ab. Casti
(Novelle galanti, I. III. 1804)

Σελίς 55, 56
» 57, 58
» 61
» 63

Στροφᾶι 6, 7, 8, 9 Parte prima
» 10, 11, 12, 13
» 18
» 19

» 185	» 11 parte seconda
» 132	» 19
» 199	» 27
» 210	» 79, 81
» 205 και 211	» 74
» 215	» 55, 56 parte terza
» 218	» 58
» 119	» 59
» 219	» 60
» 220	» 61
» 222	» 64—65
» 223	» 66
» 224	» 67, 68
» 225	» 69, 71
» 225	» 74
» 226	» 77, 78
» 227	» 79, 80

Ἐκ τούτων, νομίζομεν, δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐκτιμήσῃ ἀρκούντως τὴν *castità* (1) τοῦ συγγραφέως τῆς ἐλληνικῆς Παισίσης Ἰωάννας. Ἄλλ' ὅπως μὴ τις νομίσῃ ἡμᾶς αὐστηροὺς ἄγαν καὶ ὑπερβολικοὺς καὶ ἀδικούντας τὸν ἄνδρα, ἐκλέγομεν δύο χωρία, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος αὐτῆς. Τὴν μὲν ἀρχὴν αὐτῆς, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἔλαβεν ἐκ τοῦ *Don Juan* τοῦ *Byron*, ἐκ τῆς παραθέσεως δὲ τῶν δύο χωρίων κρινέτω περὶ τούτου ὁ ἀναγνώστης.

ΑΡΧΗ ΠΑΙΣΣΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ

DON JUAN TOY BYRON

Στροφή VI ἄσματος πρώτου

Ἄπὸ τοῦ μέσου ἄρχονται συνήθως οἱ ἐπικοί ποιηταί. Ταῦτό

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπικῶν ποι-

(1) Ἡ λέξις σημαίνει « σεμνότης ».

ποιοῦσι καὶ οἱ μυθιστοριογράφοι ὅσοι τὰς δεκατόμους τύχας τῶν Ἠρόθων καὶ Ἀραμίδων παρκαγγέλλουσιν ὑπομισθίῳ ἔφημερίδι νὰ ὀνομάσῃ, Ἀριστοτελικῇ ἀδείᾳ, ἐποποιίᾳ· ἔπειτα ὁ ἥρωας, ὅταν εὖρη εὐκκίριαν, ἐν τὸς σπηλαίου ἢ ἀνκκτόρου, ἐπὶ εὐώδους, χλόης ἢ μακκκῆς κλίνης διηγέεται τὰ προηγούμενα τῇ ἐρωμένη «ἐπεὶ εὐνῆς καὶ φιλότητος ἐξ ἔρον ἔντο». Οὕτω θέλει καὶ ὁ Λατίνος Ὀράτιος ἐν τῇ ποιητικῇ του· τοῦτο συνιστῶσι καὶ οἱ βιβλιοπῶλαι ὁσάκις παρκαγγέλλουσι βιβλίον, ὀρίζοντες εἰς τὸν συγγραφέα τὸ μῆκος, τὸ πλάτος καὶ τὴν ὕλην αὐτοῦ ὡς τοῦ ἐνδύματος εἰς τὸν ῥάπτην. Τοιαύτη τέλος εἶναι ἡ κοινὴ μέθοδος, ἀλλ' ἐγὼ προτιμῶ ν' ἀρχίσω ἀπὸ τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν κλασικὴν ἀταξίαν δύναται ν' ἀναγνώσῃ πρῶτον τὰς τελευταίας τοῦ βιβλίου μου σελίδας, μετασχηματίζων οὕτως εἰς ἐπικὸν μυθιστόρημα τὴν ἀπέριττον καὶ φιλαλήθη διήγησίν μου.

ητῶν ἄρχονται ἀπὸ τοῦ μέσου, ρίπτονται, οὕτως εἰπεῖν, in medias res· ὁ Ὀράτιος ἐν τῇ ποιητικῇ του ταύτην θεωρεῖ μεγάλην τῆς ἐποποιίᾳς ὁδόν. Ἐπειτα, ὅταν σὰς ἀρέσκη, ὁ ἥρωας σας διηγέεται τὰ προηγούμενα ἐν εἴδει ἐπεισοδίου, μετὰ τὸ δεῖπνον, ἀνέτως καθήμενος παρὰ τῇ ἐρωμένη του ἐντὸς θελκτικοῦ οἰκήματος, ἀνκκτόρου, κήπου, παραδείσου ἢ σπηλαίου, ὅπερ χρησιμεύει ὡς κατάλυμα εἰς τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος.

Τοιαύτη εἶναι ἡ κοινὴ μέθοδος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἐδική μου. Ἐχω ὡς συνήθειαν νὰ ἀρχίζω ἀπὸ τὴν ἀρχήν· ἡ τᾶξις τοῦ σχεδίου μου μοὶ ἀπαγορεύει πᾶσαν παρέκκλισιν ὡς θανάσιμον ἀμάχημα· καὶ ἂν διὰ τὸν πρῶτον στίχον μου εἶχον ἀνάγκην μιᾶς ὄρας, θ' ἀρχίσω διηγούμενος κἄτι τι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ Don Juan καὶ περὶ τῆς μητρὸς του ἀκόμη, ἂν θέλετε.

Τὸ δὲ τέλος ἔλαβεν ἐκ τῆς Papessa τοῦ Casti.

ΠΑΠΙΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ

(σελ. 226)

Ἄμα ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη ψυχὴ ἐγκατέλιπε τὴν πρόσκαιρον αὐτῆς κατοικίαν, πλῆθος δαιμόνων ἐξώρμησαν ἐκ τῆς ἀβύσσου, ἵνα ἀρπάσωσι τὴν λείκν, ἐφ' ἧς ἐνόμιζον ὅτι εἶχον ἐγγεγραμμένην πρὸ πολλοῦ ἀναμφισβήτητον ὑποθήκην, ἀλλὰ συγχρόνως κατέβηκιν ἐξ οὐρανοῦ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν πονηρῶν πνευμάτων φάλαγξ ἀγγέλων, ἰσχυριζομένων ὅτι ἡ μετάνοια αὐτῆς εἶχε ἐξελείψει πάντα τοῦ Ἄδου τὰ δικαιοῦματα. Ἄλλ' οἱ δαίμονες ἦσαν δυσμετάπειστοι καὶ εἰς τῶν ἀγγέλων τὰ ἐπιχειρήματα ἀντέταττον τὰ κέρκτα των, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐγύμνουσαν τὰς ῥομφαίας. Ἡ μεταξὺ τῶν πνευματικῶν πάλη εὐρίσκειτο εἰς τὴν ἀκμὴν, τὰ ὄπλα των ἀντήχουν ὡς συγκρουόμενα νέφη καὶ αἵματώδης βροχὴ ἔσταζεν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ πλατείᾳ συνηγμένων πιστῶν, ὅτε αἴφνης ὁ φανεὶς εἰς τὴν Ἰωάννην ἄγγελος, δισχί-

PAPESSA

Novelle galanti τοῦ Casti
Stanze 77,78,79. Part. III.

Ἄμα ἡ ψυχὴ ἐκείνης ἐγκατέλιπε τὸ ἀκάθαρτον αὐτῆς σκῆνωμα, ὡς πρὸς λείκν αὐτῶν ἐξώρμησαν τὰ καταχθόνια πνεύματα. Ἄλλ' ἀπέκρουσαν αὐτοὺς οἱ ἄγγελοι, καὶ φοβερὰ σύγκρουσις ἐπῆλθε μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων, ὁ κρότος ἀντήχει κατὰ τὸν αἰθέρα καὶ σφοδρὸς ἄνεμος ἠγέρθη. Ἡ μεταξὺ τῶν πνευματικῶν σκληρὰ πάλη ἦτον εἰς τὴν ἀκμὴν, ὅτε αἴφνης ὁ φανεὶς εἰς τὴν Ἰωάννην ἄγγελος, συλλαμβάνει αὐτήν, πόθεν δὲν γνωρίζω, καὶ ἐντὸς πυκνοῦ νέφους βυθιζόμενος γίνεται ἄφαντος μετὰ τῆς φιλονεικουμένης ψυχῆς, φέρων αὐτὴν ἀλλαχοῦ ἵνα ἐξαγισθῇ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν της. Καὶ ποῦ μὲν τὴν μετέφερον εἶναι ἄγνωστον, πιθανὸν ὅμως φαίνεται ὅτι μετέφερον αὐτὴν εἰς τὸ καθαρτήριο.

σας τὰς τάξεις τῶν μαχομέ-
νων, συνέλαβε τὴν ἀθλίαν αὐ-
τῆς ψυχὴν, πόθεν δὲν γνωρίζω,
καὶ ἐπιβάς νέφους, μετέφερον
αὐτήν. . . εἰς τὸ καθαρθήριον
πιθανῶς.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Prosper Merimée συνήνεγκεν, ἄκων καὶ αὐ-
τός, τὸ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν Παπίσσαν, δηλ. ὀλόκληρον σκηνήν·
ὁ δὲ ἀμφιβάλλων ἄς ἀναγνώσῃ τὰς σελίδας 80 καὶ 81 τῆς
Παπίσσης καὶ τὰς σελίδ. 92 καὶ 93 τοῦ χρονικοῦ τῆς βα-
σιλείας Καρόλου τοῦ Θ'. (μεταφρ. Πανδώρας) ὑπὸ Prosper
Merimée. Ἄλλὰ καὶ ὁ Heine καὶ ὁ Tassoni καὶ ὁ Pulci
ἀφῆκαν ἕκαστος μέρος τοῦ ἱματίου των εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
συγγραφέως τῆς Παπίσσης. Δι' ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερα οἱ
ἀδελφοὶ Λούτσοι ἀπεκλήθησαν ἄλλοτε ὑπ' αὐτοῦ «δοκιμώ-
τατοι μεταφρασταὶ τῶν στίχων Οὐγῶ καὶ Λαμαρτίνου (1)». **Καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦ Π. Σούτσου (ὄν μέχρι κόρου καὶ ἀηδίας
χλευάζει ἐν τῇ Παπίσση πιθηκίζων τὸν Byron), τὸν Ὀδοι-
πόρον δὲν ἀπηξίωσε κάτι τι νὰ πάρῃ (ἴδε Παπ. Ἰωάν. σελ.
193, σελ. 80 Ὀδοιπόρου Π. Σούτσου ἔκδ. 1864).**

Οὕτω, συνυποβληθέντων εἰς βίαιον ἔρανον τῶν συγγρα-
φῶν ἐκείνων, οἵτινες νεκροὶ ὄντες οἱ δυστυχεῖς δὲν ἠδύναντο
νὰ βάλωσι κραυγὴν κατὰ τῆς ἀρπαγῆς, συνετελέσθη περι-
κοσμηθεῖσα ἡ Παπίσσα Ἰωάννα.

Πῶς δὲ ἐκρίθη πάντοτε ἡ λογοκλοπεία ; Ἀκούσωμεν τοὺς
περὶ ταῦτα δεινοὺς καὶ εἰδικούς. Ὁ μὲν Βολταῖρος (Diction-
naire Philosophique, article Plagiat) λέγει «ὅταν συγ-

(1) Ἴδε σελ. 4 τοῦ περὶ συγχρόνου ἐλληνικῆς ποιήσεως φυλ-
λαδίου του.

γραφεύς τις πωλῆ τὰς ιδέας ἄλλου τινὸς ὡς ιδίας ἑαυτοῦ, ἢ κλοπὴ αὐτὴ καλεῖται λογοκλοπεία... Ἡ ἀληθὴς λογοκλοπεία εἶναι νὰ παρουσιάξῃ τις ὡς ἴδιον σύγγραμμα ἄλλου, νὰ παρνεθήτῃ εἰς τὰς οἰκείας ραψωδίας μακρὰ χωρία καλοῦ βιβλίου μετὰ τινων μεταβολῶν. Ἄλλ' ὁ πεφωτισμένος ἀναγνώστης, βλέπων τὸ τεμάχιον αὐτὸ χρυσοῦ ὑφάσματος ἐπὶ σαγίνου ἱματίου, ἀναγνωρίζει πάραυτα τὸν ἀδέξιον κλέπτην». Ὁ δὲ Bonnet (Lett. Div. Oeuvr. t. XII p. 206. dans Pougens) λέγει ὅτι «ἡ λογοκλοπεία εἶναι ἀναντιρρήτως ἐν τῶν βαρυτέρων ἐγκλημάτων, ἅτινα δύνανται νὰ διαπραχθῶσιν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν γραμμάτων καὶ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ὑπέρτατον δικαστήριον, ἵνα τὴν κρίνῃ». Ὁ Le Sage παραβάλλει τοὺς λογοκλόπους τοὺς ἀποσιωπῶντας τὸ ὄνομα τῶν συγγραφέων, οὓς περιεσύλησαν, πρὸς τοὺς κλέπτας, οἵτινες, ἵνα πωλήσωσιν ἀτιμωρητῆ σκεῦος πολύτιμον τραπέζης, ὅπερ ἔκλεψαν, ἐξαλείφουσι τὰ ἐπ' αὐτοῦ σήματα. Κατὰ τὸν Charles Nodier (Questions de littérature légale) λογοκλοπεία εἶναι τὸ ἐξάγειν ἐξ συγγραφέως τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν ποιήματος ἢ μυθιστορήματος (le fond d'un ouvrage d'invention) τὴν ἀνάπτυξιν γνώσεως νέας ἢ μὴ ἀρκούντως ἔτι γνωστῆς, τὴν ἔκφρασιν μιᾶς ἢ πολλῶν ιδεῶν.

Κατὰ τὸν Littré (Dictionnaire de la langue française) «λογοκλόπος εἶναι ὁ λαμβάνων ἐκ συγγράμματος, ὅπερ δὲν ἀναφέρει, ιδέας, ἐκφράσεις ἀξίας λόγου ἢ καὶ ὀλόκληρα ἔτι χωρία». Κατὰ δὲ τὸ φιλοσοφικὸν λεξικὸν τοῦ Γερμανοῦ Krug, «λογοκλοπεία καλεῖται ἡ κλοπὴ καθ' ἣν ἀλλότρια συγγράμματα οὕτως ἀντιγράφει τις, ὥστε φέρει τὰ ἀντιγραφέντα εἰς τὸ μέσον ὡς προϊόντα τοῦ ἑαυτοῦ πνεύματος. Ἡ πράξις αὕτη εἶναι μὲν φιλολογικῶς ἅμα καὶ ἠθικῶς αἰσχρὰ καὶ ἀξία πικροτάτων μομφῶν, νομικῶς ὅμως ἀτιμώρητος, διότι τὸ

κλέμμα δύναται τὸ μὲν διὰ μεταβολῶν περὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πρωτοτύπου, τὸ δὲ δι' ἐπενθέσεως ἰδίων τόσον εὐκόλως νὰ καλυφθῇ, ὥστε νομικῶς νὰ μὴ ἀποδεικνύηται».

Πόσον δ' ἐκφραστικὸς ὁ περὶ λογοκλοπείας στίχος τοῦ ἐξόχου ποιητοῦ Alfred de Musset.

Je hais comme la mort l'état de plagiaire!

(La Coupe et les lèvres, Dédicace)

Καὶ τοιαῦτα μὲν περὶ λογοκλοπείας ἀπεφάναντο οἱ περὶ ταῦτα δεινοί· ἐπέπρωτο δὲ ἐπὶ τῆς παρουσίας γενεᾶς καὶ τοῦτο τῇ ἀτυχεῖ Ἑλλάδι, ἐνδόξους λογοκλόπους νὰ τρέφῃ ἢ ἔνδοξος αὐτῇ μήτηρ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων.

Φίλε Κύριε Φιλῆμον (1)

Ἐν τῷ φύλλῳ τοῦ *Αἰῶνος* τῆς παρελθούσης πέμπτης κατεχωρίσθη ἀρθριδίον τι, ἀφορῶν εἰς τὴν ἀπόλυσιν τοῦ προκατόχου μου Κ. Ροῦδου καὶ εἰς τὸν διορισμὸν μου ὡς ἐφόρου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

Ἐν τῷ ἀρθριδίῳ τούτῳ ἐκδηλοῦται μεγάλη μὲν λύπη ἐπὶ τῇ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπομακρύνσει τοῦ προκατόχου μου, ἐπίκρισις δὲ καὶ ἐμοῦ, διότι ἐδέχθην νὰ ἐπκνέλω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Ὁμολογῶ ἀληθῶς ὅτι ἀμφοτέρω ταῦτα εἰς οὐκ ὀλίγην μὲ ἐνέβαλον ἀπορίαν, διότι ἐθεώρουν ὅτι ἀφ' ὑψηλῆς περιωπῆς κρίνοντες τὰ πράγματα, δὲν ἠθέλετε μὲν σπεύσει νὰ ὑπερτιμήσητε μεγάλως τὸ ἔργον τοῦ προκατόχου μου, ὑποτιμῶντες τὸ ἐμόν, δὲν ἠθέλετε δὲ λησμονήσει τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος εἴχομεν εἰσέλθει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν.

Ἀληθῶς δὲν εἶχον ἀνέλθει ἐγὼ εἰς τὴν ἐφορείαν τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης διὰ τῆς πολιτικῆς. Ὅτε πρὸ τριῶν περίπου ἐτῶν διωρίσθην τὸ πρῶτον ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, εἶχον διατελέσει ἐπὶ ἕτη ἤδη νομάρχης, δηλ. ἐν ἀνωτέρῳ τῆς τοῦ ἐφόρου λειτουργίᾳ, ἧς δὲν ἐδέχθην, ὑποθέτω, ἀνάξιος, ἢ δὲ θέσις τοῦ ἐφόρου ἦτο κενή, πρᾶκτιθέντος τότε τοῦ Κ. Βερναρδάκη καὶ μὴ δεχομένου νὰ ἐπκνέλη. Πῶς δὲ ὁ διαδόχος μου Κ. Ροῦδης εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐφορείαν τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης νομίζω περιττὸν νὰ ἀφηγηθῶ ἐνταῦθα.

Ἐὰν ὑμεῖς νομίζετε ἀτύχημα τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἀπομακρυνσιν τοῦ προκατόχου μου, διότι δι' αὐτῆς, ὡς λέγετε, «ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἀπόλλυσι διευθυντήν, ὅστις ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ ἰδρύματι τούτῳ τελεσθέντων καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ σκέψεων του ἀπέδειξεν, ὅτι κατενόησε τὰ τρωτὰ τοῦ σπουδαίου τούτου καταστήματος μέρη, καὶ ἱκανὸς ἦτο νὰ

(1) Περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὴν περὶ ἡμῶν γνώμην τοῦ ἀρχαίου ἡμῶν συναδέλφου Κ. Τιμολέοντος Φιλῆμονος, ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον, ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει ἀρθρου τοῦ *Αἰῶνος*, δι' οὗ ἐπεκρίνετο ἦτε ἡμετέρα ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἐργασία καὶ ὁ διορισμὸς ἡμῶν, νὰ πέμψωμεν πρὸς τὸν Κ. Φιλῆμονα ἐπιστολήν, ἣν κρίνομεν εὐκαιρὸν νὰ δημοσιεύσωμεν ὧδε.

κατορθώση τῶν πλημμελῶς ἐχόντων τὴν διόρθωσιν», καὶ διότι «ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἤθελε βεβαίως ἀναστηθῆ, διεκόπη δὲ τὸ ἀρξάμενον ἀγαθὸν ἔργον, καὶ κατίσχυσαν αἱ πολιτικαὶ ἢ μᾶλλον αἱ κομματικαὶ ἀπικιτήσεις τοῦ συμφέροντος τῆς ὑπηρεσίας», λυποῦμαι διότι οὐδαμῶς δύναμαι νὰ συμφρονήσω ὑμῖν περὶ τούτου. Ταῦτα ἠδύναντο, πιστεύω, ὀρθότερον νὰ λεχθῶσι περὶ τῆς ἐμῆς γενομένης ἄλλοτε ἀπολύσεως ἢ περὶ τῆς τοῦ προκατόχου μου, διότι, ὡς ὑμεῖς αὐτοὶ ὁμολογεῖτε, ἐκεῖνος ὑπηρετεῖ κόμμα καὶ ἐξηκολούθει σφοδρῶς δημοσιογραφῶν καὶ πολιτευόμενος, οἱ δὲ λόγοι τῆς ὑπηρεσίας μόνον δὲν ὑπηγόρευσαν τὸν διορισμὸν του. Καὶ ὡς εἰδικὸς μὲν περὶ τὰ τῆς Βιβλιοθήκης δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ, διότι οὐδέποτε εἶχεν ἀποδείξει εἰδικότητα τοιαύτην, ὡς τινες τῶν ἀξιολύμων προκατόχων μου, ὅποιον δὲ τὸ ὑπ' ἐμοῦ γενομένον ἔργον καὶ ὅποιον τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, μεθ' ὅλην τὴν μεγίστην ὑποστήριξιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τῆς πεσοῦσης κυβερνήσεως, θέλω προσεχῶς καταδείξει ἐν τῇ ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευθησομένῃ ἐκθέσει περὶ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Ἀπὸ τοῦδε ὁμῶς κρίνας ὅτι ὁ προκατόχος μου ἐζήτησε νὰ προσβάλῃ ἐν ἐμοὶ ὅ,τι ἐδικαιούμην καὶ δικαιοῦμαι νὰ θεωρῶ ὡς ἀπρόσβλητον, ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ καταγγείλω αὐτὸν εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην.

Νομίζω δὲ ὅτι τοσοῦτω μᾶλλον ἐδικαιούμην ν' ἀπορήσω, ἐπὶ τῷ ὅτι ἐσπεύσατε ν' ἀποφκνθῆτε γνώμην τοιαύτην περὶ τοῦ ἔργου τοῦ προκατόχου μου καὶ περὶ τοῦ ἐμοῦ, ὅσῳ εἶχον ἀποστείλει πρὸς ὑμᾶς πέρυσί τε καὶ ἐφέτος τὰς δύο πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Βιβλιοθήκης ἐκθέσεις μου, ἃς ἐνόμιζον ὅτι εἶχετε λάβει τὸν καιρὸν νὰ ἀναγνώσητε, καὶ ἐν αἷς καταφαίνεται ὅποσον εἰργάσθην ὑπὲρ τε τῆς Ἐθνικῆς ἐν γένει καὶ τῆς πανεπιστημιακῆς ἰδίᾳ Βιβλιοθήκης, καὶ ὅσῳ ὑμεῖς προσέτι αὐτὸς εἴσθε μάρτυς τοῦ περὶ τῆς προόδου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ζήλου μου, διότι ζητήσαντί μοι παρέσχετε ἐτοίμως τὴν ὑμετέραν συνδρομήν, ὑψώσαντες προπέρουσι φωνὴν ἐν τῇ βουλῇ

ὑπὲρ τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ὑπάρχοντος νόμου, ἣτις δυστυχῶς δὲν ἠκούσθη τότε ὑπὸ τῆς βουλῆς.

Πιστεύω ὅτι περὶ τούτων πάντων ἐπλόνησεν ὑμᾶς ἡ μνήμη, διότι, ἀρχαῖος συνάδελφος ὑμῶν ἐν τε τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἐν τῇ διευθύνσει Βιβλιοθήκης, ἠδυνήθην νὰ ἐκτιμῶσω οὐ μόνον τὴν πεφωτισμένην ὑμῶν διάνοιαν ἀλλὰ καὶ τὴν εὐθεῖαν συνειδήσιν καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα. Λέγω δὲ μόνον ὅτι, ἐκφράζων ὑμῖν ἄλλοτε τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον ἐπὶ τῇ ὑφ' ὑμῶν γενομένη δημοιουργίᾳ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς βουλῆς, καὶ ἀφηγούμενος ὅποσα προσκόμματα ἀπικνῶ ἐν τῷ ἔργῳ του ὁ ἔφορος τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης, καὶ ὁποίας δεῖται αὕτη συνδρομῆς ὅπως ἐκπληροῦ τὸν προορισμὸν τῆς, ἤκουον ὑμᾶς ὁμολογοῦντας τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου καὶ ὑπισχνουμένους τὴν ὑμετέραν συνδρομὴν.

Ταῦτα ἐνόμισα ἀναγκαῖον, φίλε κύριε Φιλῆμον, νὰ ὑπομνήσω φιλικῶς ὑμᾶς, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν ὑμετέραν γνώμην, ἀδιαφορῶν δὲ περὶ τῶν συκοφαντιῶν καὶ τῶν ὑβρῶν ἐφημερίδων γνωστῶν εἰς τὸ κοινόν. Καὶ ὁμολογῶ μὲν χάριτας ὑμῖν ἐπὶ τῇ μεγάλῃ εὐμενεῖᾳ μεθ' ἧς ἐκφράζεσθε ἐκτιμῶντες τὰ προσωπικά μου προσόντα, ἀλλὰ νομίζω ἀναγκαῖον νὰ ὑπομνήσω ὑμᾶς ὅτι ἐπικνηθλον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν φέρων ἐφόδιον οὐχὶ οἷα ὑμεῖς νομίζετε, ἀλλὰ τὴν ὑπηρεσίαν μου αὐτήν, τὰς ἐπανειλημμένους ἐκφράσεις εὐκρεστῆσεων ὑπουργῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀπολύσαντός με, καὶ τὸν ἔπαινον πρυτάνεων καὶ καθηγητῶν ἐπισήμως ἐκφρασθέντα, νὰ σᾶς παρκαλέσω δὲ νὰ πιστεύσητε ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θέλω θεωρῆται ὡς καθήκον μου ὅ,τι ἐθεώρησα καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, δηλ. τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ἀνακτεθειμένον μοι ἔργον. Πέποιθα δὲ ὅτι, ταῦτα πάντα ἐν λόγῳ τιθέμενοι, ἀλλοίαν περὶ τῆς ἐργασίας μου ἔξετε γνώμην.

Τῆς πικρούσης δύνασθε, ἀν εὐκρεστῆσθε, νὰ ποιήσητε οἷαν τὰ φιλοδίκαια ὑμῶν αἰσθήματα ὑπαγορεύσωσιν ὑμῖν χρῆσιν.

Δέξασθε, παρκαλῶ, τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου.

Ὅπως ἡμέτερος

X. ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΘΕΝ ΑΠΟ 1838-75 ΥΠΑΙΣΧΑΙΡΕΣΕΩΣ 58000 ΤΟΜΩΝ

ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ ΔΕΦΝΕΡ

Α'. Βιβλιοφύλακος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Ἐννεαετῆς ἐν Ἑλλάδι βίος μὲ ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ Ἕλληνα, ἐνῶ γίνεται ἔξω φρενῶν διὰ τὸν ἐλάχιστον ὑπὸ ξένου τινὸς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκφερόμενον ψόγον — καὶ τοῦτο ἀρεστὴ κατ' ἐμὲ οὐχὶ μικρὰ —, ἀδικορεῖ δυστυχῶς πρὸς ἀπάσας τὰς ὑπὸ Ἑλλήνων κατ' ἐκάστην κατὰ τῆς πατρίδος του ἐκστομιζομένης κατηγορίας καὶ ὕβρεις, καὶ τὰς μᾶλλον βικρείας καὶ ἀνοσίους. Τοῦτο δὲ ἴσως, διότι τὸν μὲν τοῦ ξένου ψόγον θεωρεῖ ἐξ ὠρίμου σκέψεως προελθόντα — τοῦτο ὑπολαμβάνων πλειστάκις ἀπατᾶται —, περὶ δὲ τῶν ὑπὸ Ἑλλήνων ὕβρεων ἐξ ἰδίης πείρας γινώσκει, ὅτι ἀπερισκέπτως καὶ ἀβασανίστως καὶ πρόσθετος ἀνευ κοβουλίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκφέρονται. Ἐπειδὴ ὁμοίως ὁ Ἕλληνα τὰ τῆς πατρίδος του κατακρίνει καὶ τοὺς αὐτὴν κυβερνῶντας καθυβρίζει, ὅσον οὐδέποτε οὐδ' ὁ τὰ μάλιστα μισέλληνα ξένος ἤθελε τολμήσει, συμβιβάζει, ὥστε τοιοῦτός τις ἠδύνατο εὐκόλως νὰ γράψῃ τόμους ὀλοκλήρους κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ὑπερκοκνῆται πᾶν τὸ μέχρι τοῦδε γράφεν, περιοριζόμενος μόνον εἰς τὸ νὰ μεταφράσῃ ἐξ ἑλληνικῶν ἐφημερίδων καὶ λιβέλλων καὶ ἐκ τῶν ἐπισήμων πρακτικῶν τῆς ἑλληνικῆς βουλῆς.

Οὕτω πρὸ δέκα περιῖπου ἡμερῶν ὁ βουλευτῆς Ἀττικῆς κ. Τιμολέων Φιλήμων, ἵνα πείσῃ τοὺς συναδέλφους του εἰς χορήγησιν χρημάτων πρὸς σύνταξιν καταλόγου τῆς Βιβλιοθήκης τῆς βουλῆς, εἶπεν εἰς ἐπήκουον καὶ τῶν ξένων διπλωματῶν περίπου τάδε: «Θέλετε νὰ κλαπῶσι καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας βιβλιοθήκην τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδες τόμοι, καθὼς ἐκλάπησαν ἐκ τῆς Ἐθνικῆς;» Οἱ κ. κ. ὑπουργοὶ καὶ βουλευταὶ ἤκουσαν τὸν βιβλῶνα τοῦτον λόγον, πολλοὶ δ' ἴσως αὐτῶν πρῶτην φορὰν, μεγάλην ἐντύπωσιν ὁμοίως δὲν θὰ ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς, διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ γείνωσιν ἐπερωτήσεις. Ἴσως ἐξέλαβον τοὺς λό-

γους τοῦ κ. Φιλήμονος ὡς ὑπερβολικούς καὶ ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν ἰδικὴν του Βιβλιοθήκην ζήλου ὑπαγορευθέντας.

Ἄλλὰ δὲν εἶχεν ἄδικον ὁ κ. βουλευτῆς Ἀττικῆς ταῦτα εἰπὼν, διότι τὰ εὔρε γεγραμμένα ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ ἀξιοτίμου πρῶην ἐφόρου κ. Ροῦδου, — πρὸς δὲ τούτοις τῷ συμφέρει, καταβιβάζων τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην, νὰ ἀναβιβάζῃ τὴν τῆς βουλῆς (1). Ἄλλὰ μὴδὲ ὁ κ. Ροῦδῆς πταίει, διότι καὶ αὐτὸς εὔρε γεγραμμένον, ὅτι ἐν διαστήματι 26 ἐτῶν ἐξέλιπον τόμοι 43, 236, ἤτοι χίλιοι ἐξῆκόσιοι περίπου κατ' ἔτος (2). Εὔρε δὲ τὴν πληροφορικὴν ταύτην εἰς τὰς «Εὐθύναις» τοῦ κ. Φρεακρίτου, ὅστις σὺν τοῖς ἄλλοις λέγει (ἐν σελ. 48) καὶ τὰδε·

«Ἐπεταὶ ὅτι σήμερον (δηλ. ἐν ἔτει 1866) ἀπὸ τοῦ μεγίστου τόμου εἰς φύλλον μέχρι τοῦ ἐλαχίστου ἐπιστημονικοῦ φυλλαδίου ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ βιβλία μόνον 75, 645.

Ἄπειδὴ δὲ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ἀπὸ τοῦ 1838-1865 εἰσῆχθησαν ἐν ὄλῳ κατ' ἐλάχιστον ὅρον τόμοι 118, 881, ἐξάγεται ὅτι ἐκ τῆς Δημοσίως καὶ ἐκ τῆς Πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης ἐξέλιπον τόμοι 43, 236.

Οἷκοθεν δὲ ἐννοεῖται, ὅτι τὰ ἐκλιπόντα ταῦτα βιβλία ἦσαν δυστυχῶς καὶ τὰ ἄριστα, διότι οὐδεὶς βεβιαῶς ἐκλέγει ποτὲ καὶ λαμβάνει τὸ χεῖριστον».

Λοιπὸν, 43 χιλιάδες τόμων ἐξέλιπον κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ κ. Φρεακρίτου! Ὅτε ὁ κ. Ροῦδῆς, καθ' ὃν χρόνον ἔγραψε τὴν ἐκθεσίαν του, μοὶ ἐπέδειξε τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῶν *Euthunōn*, ἐξέφρασα ἀμέσως τὴν πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς ἐκείνους δυσπιστίαν μου, μὲ ὅλον τὸ ἀξιόπιστον τοῦ κ. Φρεακρίτου, οὐ καὶ τὰς πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην ἐκδουλεύσεις μετὰ σεβασμοῦ ἀναγνωρίζω.

(1) Δὲν πιστεύομεν ἡμεῖς, ὡς ὁ κ. Δέφνερ, ὅτι τοιαύτη ἤτο ἡ πρόθεσις τοῦ ἀξιοτίμου ἐφόρου τῆς βουλῆς, ὅστις ἄλλοτε ὑψωσε φωνὴν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

(2) Ἄγαν ἐπεικὴς ἐκ μεγάλης ἀδροφροσύνης φαίνεται ἡμῖν ὁ κ. Δέφνερ πρὸς τὸν πρῶην ἔφορον. Δικαιολογεῖται ἄρ' αὖ γε οὗτος, διότι «εὐρῶν γεγραμμένον τι» καὶ μὴ φροντίσας νὰ τὸ ἐξελέγξῃ, ἐζήτησεν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ νὰ ὑδρίσῃ καὶ νὰ σατυρίσῃ ὀλόκληρον κοινωνίαν;

Διότι τὸ τοιοῦτον προϋποθέτει οὐδὲν ἄλλο ἢ συνεχῆ ἐπὶ 26 ἔτη συνωμοσίαν ὄλων τῶν ἐφόρων καὶ ὑπαλλήλων τῆς Βιβλιοθήκης, ὄλων τῶν καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν Βιβλιοθήκην καὶ δανειζομένων ἐξ αὐτῆς, προϋποθέτει κατὰστασιν, οἷα, ἐλπίζω, δὲν ὑπῆρξέ ποτε ἐν Ἑλλάδι, μὲ ὅλας τὰς ἐν ἀρχῇ τοῦ Βασιλείου καὶ κατὰ τὰ 1862 ἐκρύθμους περιστάσεις, προϋποθέτει νομιμοποιημένην τὴν κλοπὴν, ἔθνος ἀποτελούμενον ἐκ κλεπτῶν ἀλληλοβοηθουμένων, ἐντελῶς δὲ ἐλλείπουσαν πᾶσιν περὶ ἰδιοκτησίας ἰδέαν. Καὶ ποῖοι θὰ ἦσαν οἱ κλέπται, ἐὰν οἱ ὑπολογισμοὶ ἐκεῖνοι ἦσαν ὀρθοί; Οἱ μᾶλλον μεμορφωμένοι τοῦ ἔθνους, διότι ὁ ἀγράμματος δὲν κλέπτει βιβλία. Καὶ ποῦ θὰ εὕρισκοντο αὐτὰ τὰ βιβλία; Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι ἢ ἐν τῷ ἔξω κόσμῳ βεβαίως σχετικῶς ὀλίγιστα, ἐπομένως κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἐν Ἀθήναις. Ἄλλ' αἱ ἐνταῦθα ἰδιωτικαὶ βιβλιοθηκαὶ ἀμφιβάλλω, ἂν ὅλαι ὁμοῦ ἀποτελοῦσι 60 χιλιάδας τόμων.

Ἐγὼ λοιπὸν δὲν ἐπίστευσα οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ὅτι ἡδύναντό ποτε νὰ κλαπῶσι τόσοι τόμοι ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἀλλὰ μὴ ἀρκεσθεῖς εἰς ἀπλήν ἀπιστίαν, ἐζήτησα νὰ εὔρω τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου ἀποδείξεις, ἥδη δὲ ἔρχομαι ἐναντίον τῶν διίσχυρισμῶν τῶν ἄνω ἀξιοτίμων ἀνδρῶν, νὰ σώσω τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ αἵτχους, οὗ μεγκλείτερον ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις, καὶ νὰ ἀποδείξω, ὅτι ἐκ τῶν δῆθεν 118,881 εἰς τὴν Βιβλιοθήκην εἰσαχθέντων τόμων μόλις τόσοι θὰ ἐχάθησαν διὰ τοῦ δανεισμοῦ καὶ ἴσως καὶ διὰ σποράδην γενομένης κλοπῆς, ὅσοι καὶ ἄνευ τῶν ἐκρύθμων περιστάσεων, δι' ὧν διῆλθεν ἡ Ἑλλάς, χάνονται καὶ εἰς ἄλλα μέρη ἐντὸς 26 ἐτῶν, ὅτι ἐπομένως ὁ ἀριθμὸς 43,236 βασίζεται κατὰ τὰ $\frac{1}{9}$ /₂₀ ἐπὶ ἐντελῶς ἐσφαλμένων ὑπολογισμῶν.

Τὰς πρυτανικὰς ἐκθέσεις, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς βάσεις τοῦ ζητήματος τούτου, οὔτε ὁ κ. Ροΐδης οὔτε ὁ κ. Φιλήμων εἶδον, ὁ δὲ κ. Φρεαρίτης τὰς μετεχειρίσθη μὲν, ἀλλὰ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀριθμοὺς ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν, χωρὶς νὰ τοὺς ἐξελέγξῃ, διότι

ἄλλως θὰ εὔρισκεν ἐκεῖνο, ὅπερ εὔρον ἐγὼ καὶ ὅπερ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κ. Φρεαρίτης εἰς τὸ ἄνω παρατεθὲν χωρίον λέγει, ὅτι δυστυχῶς τὰ ἄριστα συγγράμματα ἐξέλειπον, ἐξέλεξα καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἐκδιδομένων καταλόγων τῶν δωρηθέντων καὶ ἀγορασθέντων βιβλίων ἀνὰ δύο ἢ τρία πολύτιμα συγγράμματα, ἵνα ἐξετάσω, ἂν καὶ πῶς ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ.

1) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1849-50 δωρηθέντων βιβλίων ἀναφέρεται μετὰξὺ ἄλλων·

Ἡ Α. Μ. ὁ σεβαστὸς ἡμῶν Βασιλεὺς

Τὴν πολύτιμον ἀρχιτεκτονικὴν ἐφημερίδα τοῦ Φοιρστέρου τόμοι 30.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1851-52 δωρηθέντων ἀναφέρεται·

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν

Τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐφημερίδα (Allgemeine Bauzeitung) μετὰ τῶν εἰκόνων τόμ. 50.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τέλος τῶν κατὰ τὸ 1855-56 δωρηθέντων·

Ὁ ἐν Βιέννῃ ἐκδότης τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐφημερίδος

K. Chr. Fr. Ludw. Förster

Allgemeine Bauzeitung mit Abbildungen, τοῦ 1852 11 Lieferungen-1853, 12-1854, 12-1855, 12-1856, Hest 1-13 τόμ. 50.

Allgemeiner Atlas, id. in folio τόμ. 50.

Οἱ μὲν πρῶτοι 30 τόμοι εἶναι ἀληθῶς τόμοι καὶ ὑπάρχουσι τέλειοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, γνωρίζεται δὲ ἐκ τοῦ ἐκδύματος αὐτῶν, ὅτι ἐν Γερμανίᾳ ἅπαντες ὁμοῦ ἐδέθησαν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ 1836, ὅτε ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὕτη ἐφημερίς ἤρχισε νὰ ἐκδίδεται, μέχρι τοῦ ἔτους 1848 μόνον 13 τόμοι κειμένου καὶ ἄλλοι 13 τόμοι πινάκων (ἐν συνόλῳ 26) εἶχον ἐκδοθῆ, πρέπει οἱ ἐπίλοιποι 4 τόμοι τῆς πρώτης δωρεᾶς νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τεύχη.

Τεύχη δὲ ἦσαν καὶ οἱ ἄλλοι δῆθεν 150 τόμοι οἱ ἀπὸ τὸ 1851 μέχρι Μαρτίου 1856 ἐκδοθέντες, οἵτινες ὑπάρχουσιν ἐπίσης τέλειοι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὡς δέκα τόμοι (2 κατ' ἔτος) ὁμοῦ μετὰ τῶν 3 τευχῶν τοῦ 1856, ἅτινα μένουσιν ἀκόμη ἄδεια, μὴ συμπληρωθέντος τοῦ περιοδικοῦ μήτε διὰ δωρεᾶς μήτε δι' ἀγορᾶς. Οὕτως οἱ 180 τόμοι τῶν ἐκθέσεων μετεβλήθησαν εἰς τόμους 36 καὶ τεύχη 3, χωρὶς νὰ λάβῃ χώραν κλοπὴ οὐδεμίαν.

2) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1850-51 δωρηθέντων ἀναφέρεται μεταξὺ ἄλλων

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Ὀλλάνδης

Τὴν συνέχειαν καὶ τὸ τέλος τοῦ πολυτίμου βοτανικοῦ συγγράμματος *Flora Javae* τόμ. 20.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1859-60 δωρηθέντων

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας

Blume, *Flora Javae, Nova Series*, τὰς διανομὰς 1-6 τόμ. 6.

Ἄν δὲν προέκυπτεν ἤδη ἐκ τῆς λέξεως *διανομαί*, ὅτι περὶ φυλλαδίων πρόκειται καὶ οὐχὶ περὶ τόμων, ἠδυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν τὸν ἀναγνώστην, ὅτι τὸ σύγγραμμα ὑπάρχει τέλειον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (Φ. Ε. 116), δεδεμένον εἰς 4 μεγάλους τόμους, χωρὶς νὰ κλαπῶσι οἱ κατὰ τὰς ἐκθέσεις ἐλλιπόντες 22.

3) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1855-56 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται μεταξὺ ἄλλων

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Le Bas, *voyage archéologique en Grèce et en Asie Mineure. Inscriptions livraisons 1-29, Architecture livraisons 1-22* τόμ. 51.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τοῦ 1856-57 ἀναφέρεται

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Le Bas, *voyage archéologique, etc. livraisons 40-43 et la 23ème* τόμ. 5.

Αἱ 56 livraisons μετ' ἄλλων μὴ ἀναφερομένων ἀπετέλεσαν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ 5 τόμους (ΑΡΧ. 450).

4) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1856-57 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται καὶ τοῦτο·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Voyage au Sinay par Lottin de Naval, *livraisons* 1-24 texte, et *livraisons* 1-24 planches τόμ. 48.

Ἀντὶ 48 τόμων τοῦ καταλόγου ἔχομεν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἓνα τόμον κειμένου (Γ. Π. 362) καὶ ἓνα τόμον πινάκων (Γ. Π. 148), καὶ ὅμως τὸ ἔργον ὑπάρχει *τέλειον*. Ἐκλάπησαν λοιπὸν οἱ ἐλλιπόντες 46 ;

5) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

L' Orient par Eug. Flandin, planches *livraisons* 1-12, texte *feuilles* 1-12 τόμ. 13.

Οἱ 13 τόμοι ἔγειναν διὰ τοῦ βιβλιοδέτου ~~Α~~, οἷτινες εὕρισκονται *τέλειοι* ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (ΚΑΛ. 48).

6) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Voyage en Turquie et en Perse. Texte, tome I, *partie* 1-2, tome II, *partie* 1. Atlas *livraisons* 1-26 et *livraisons* 3-25 (2 exemplaires) τόμ. 54.

Τὰ 54 φυλλάδια ἀπετέλεσαν 2 ἀντίτυπα, ὧν ἕκαστον ἔχει τέσσαρας τόμους κειμένου (Γ. Π. 1476) καὶ 1476α) καὶ ἓνα τόμον πινάκων (Γ. Π. 132 καὶ 132α). Οἱ δὴθεν 54 τόμοι ἔγειναν λοιπὸν 10, χωρὶς νὰ λάβῃ χώραν κλοπὴ τις, ἀπ' ἐναντίας πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ β' ἀντιτύπου ἐπρομηθεύθη ὕστερον ὀλόκληρον τὸ κείμενον καὶ τὰ φυλλάδια 1 καὶ 2 τῶν πινάκων.

7) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Γαλλικὴ Αὐτοκρατορία

Blanc, *histoires des peintres de toutes les écoles*, *livraisons* 74-150 τόμ. 77.

Τὰ 77 φυλλάδια ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ δεδεμένα εἰς τρεῖς τόμους (ΚΑΛ. 192), Ἐκλάπησαν λοιπὸν 74 ;

8) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1857-58 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται μεταξὺ ἄλλων·

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις τῆς Γαλλίας

Dumont d'Urville, voyage au pole sud et dans l'Océanie, Texte 14 vol., planches 25 *livraisons* in fol., atlas hydrographique 1 vol. τόμ. 40.

Τὰ μὲν 25 φυλλάδια τῶν πινάκων μετέβαλεν ὁ βιβλιοδέτης εἰς 4 τόμους (Γ. Π. 23), ὁ δὲ ὑδρογραφικὸς ἄτλας ἔμεινε 1 τόμος (Γ. Π. 24), τὸ κείμενον τέλος ἀποτελεῖ 23 τόμους, καὶ οὐχὶ 14 (Γ. Π. 554). Ἄς δοξάσωμεν τὸν Θεόν, ὅτι οἱ τόμοι τοῦ κειμένου ἐστάλησαν δεδεμένοι ἐκ Γαλλίας καὶ οὐχὶ κατὰ φυλλάδια, ἄλλως θὰ προσετίθεντο εἰς τὰς 43 χιλ. κλαπέντων τῶν ἕως ἄλλοι ὀγδοήκοντα.

9) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις τῆς Γαλλίας

Gaimard, voyages en Scandinavie, en Laponie etc. Texte 19 vol., planches 43 *livraisons* τόμ. 62.

Τὸ μὲν κείμενον ἀποτελεῖ 26 (οὐχὶ 19) τόμους, ὑπάρχοντας τελείους ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (Γ. Π. 1362), οἱ δὲ πίνακες (43 τεύχη καὶ οὐχὶ τόμοι) ὑπάρχουσιν ἐπίσης τέλειοι, δεδεμένοι εἰς δύο μεγάλους τόμους (Γ. Π. 124M).

10) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1859-60 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται·

Ὁ Κύριος de Witte

Lenormant Ch. et J. de Witte, élite des monumens céramographiques 137 *livraisons* τόμ. 137.

Ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τοῦ 1861-62·

Ὁ Κύριος de Witte

Lenormant Ch. et J. de Witte, élite des monuments céramographiques *livraisons* 138-145 τόμ. 8.

Ὅλα τὰ 145 φυλλάδια, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τοῦ Κ. Φρεακρίτου ὡς

145 τόμοι ἐλογαριάσθησαν, ὑπάρχουσι τέλεια ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, δεδεμένα εἰς 4 τόμους (ΑΡΧ. 28 Μ).

11) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1862-63 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται·

Ὁ Κύριος Casimir Leconte

L'oeuvre de Fogelberg, publié par M. Casimir Leconte, en 10 livraisons τόμ. 10.

Ἐπάρχει τέλειον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ εἰς ἓνα τόμον δεδεμένον (ΚΑΛ. 88).

12) Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τὸ 1863-64 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἀναφέρεται·

Ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις

Sanskrit-Woerterbuch, herausgeg. von d. K. Akademie d. Wissenschaften, bearb. von O. Boethlingk und R. Roth. Theil I-II, Lieferungen 17 τόμ. 17.

Οἱ δὴθεν 17 οὔτοι τόμοι ἀποτελοῦσι τὸν I καὶ II τόμον τοῦ ὑπὸ ΓΑ. 2700 κατατεταγμένου λεξικοῦ τῆς Σανσκριτικῆς γλώσσης, ὅπερ τέλειον ὑπάρχει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ.

13) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Ῥωσικὴ Ἀκαδημία

Mémoires de l'Académie Impériale de St. Petersbourg, Tome I—IV en livraisons τόμ. 42.

Καὶ ἐχρειάσθησαν ἀκόμη δύο φυλλάδια, ἵνα σχηματισθῶσι τέλειοι τέσσαρες τόμοι.

14) Ἐν τῷ αὐτῷ καταλόγῳ ἀναφέρεται·

Ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις

Trinius C. B., species graminum iconibus et descriptionibus illustravit. Tomi 3 in fasciculis 30 τόμ. 30.

Τὰ 30 φυλλάδια ἀπετέλεσαν συμφώνως πρὸς τὸν τίτλον τόμους 3.

Ὁ ἀναγνώστης ἐκπλήττεται καὶ ἐσχημάτισε βεβαίως ἤδη τὴν ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τοῦ πῶς συνέβη ἡ πολυθρύλητος αὕτη

πῶν βιβλίων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐλάττωσις, ἢ ὡς συστηματικὴ ἐλληνικῶν γενεῶν χαρακτηρηθεῖσα. Καὶ δι' ὅλα αὐτὰ πταίει ὁ μακαρίτης Γ. Ἀποστολίδης Κοσμητής, ὁ καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα βιβλιοφύλαξ διατελέσας, ὅστις, ἵνα ἀποδείξῃ τὴν αὔξησιν τῆς βιβλιακῆς περιουσίας γιγαντιαίοις βήμασι, βήμασι βιβλιοθήκης βουλῆς, προχωροῦσαν, ἐπρωτίμα νὰ σημειώσῃ τὰς διανομὰς καὶ τὰ φυλλάδια ὡς τόμους. Διότι ἄλλον τῆς πράξεως ταύτης λόγον δὲν δύναμαι νὰ εὔρω, εἰς περιστάσεις μάλιστα, ὅπου, ὡς ἐν 13) καὶ 14), ὁ συγγραφεὺς ῥητῶς δηλοῖ: *Tomes I—IV en livraisons 72, ἢ Tomi 3 in fasciculis 30.*

Ἄλλὰ τὰ μέχρι τοῦδε μνημονευθέντα συγγράμματα δὲν ἔπαυον τσαύτην ὑποθετικὴν θραύσιν ὄσῃν τὰ περιοδικά. Διότι τὰ ἄνω συγγράμματα, ἐκδιδόμενα κατὰ φυλλάδια, ἐφέρθησαν εἰς πέρας μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν. Τὰ περιοδικὰ ὅμως, τῶν ὁποίων ἡ ἔκδοσις ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Βιβλιοθήκης μέχρι τῆς σήμερον ἐξακολουθεῖ, ἐνέχονται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν κατὰ 58,000 τόμων ἐλάττωσιν τῆς βιβλιακῆς τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους περιουσίας. Πρὸς δικσάφησιν τῶν λόγων μου ἀναφέρω ὀλίγα παραδείγματα.

Τὰ πρακτικά τῆς ἐν Βερολίῳ πρωσικῆς ἀκαδημίας (*Berliner Monatsberichte*) ἐκδίδονται κατὰ μηνιαῖα τεύχη, ὧν 12 ἀποτελοῦσιν ἓνα τόμον. Ἀπὸ δὲ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1852-53 ἐξακολουθοῦσιν ἀναφερόμενα τὰ τεύχη ὡς τόμοι, ὥστε, ἐπειδὴ ἀπὸ 1838 μέχρι 1865 ἐξεδόθησαν τεύχη 336, τὰ ὁποῖα ἐδέθησαν εἰς 28 τόμους, προκύπτει δὴθεν ὑπεξίρσεις τόμων 308.

Ἄλλο παράδειγμα! Τῶν πρακτικῶν τῆς βιενναῖας Ἀκαδημίας (*Wiener Sitzungsberichte*), τὰ ὁποῖα ἐπίσης κατὰ τεύχη ἐκδίδονται, ὧν κατὰ μέσον ὄρον τρία ἀποτελοῦσιν ἓνα τόμον, ἀναφέρονται ἐπίσης πάντοτε τὰ τεύχη ὡς τόμοι· τοιοιουτρόπως δὲ φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὰς ἐκθέσεις δωρηθέντων δὴθεν τόμων διὰ τῆς συμπήξεως ἤλαττώθη εἰς τὸ ἐν τρίτον.

Μεταβαίνομεν εἰς τὰ *ῥωσικὰ* περιοδικά! Κατὰ τὸ 1863-64 ἐστάλησαν βιβλίαι πολλὰ ἐκ Ῥωσσίας, λ. χ. «*Ἡ τῆς Κυριακῆς ἀνάγνωσις*», *ἐβδομαδιαία ῥωσικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἡμερὶς* ἐν Κιέβῳ ἐκδιδομένη, καὶ ἀναφέρονται μὲν τὰ πρῶτα 18 ἔτη ὀρθῶς ὡς 18 τόμοι, καθὼς σταλέντες δεδεμένοι ἡμιδεσμ., τὰ δὲ ἐπόμενα ὡς ἐξῆς:

Ἔτος *ΚΒ'*. ἀριθ. 1-26 καὶ 47-55 (ἐλλειπές 1859-60), ἄδειον ἦτοι φυλλάδιον τόμ. 35.

Ἔτος *ΚΓ'*. ἀριθ. 1-40 (1861), ἀριθ. 1-50 (1862), ἀριθ. 1-14 καὶ 41-51 (ἐλλειπές, 1863), ἄδειον καὶ φυλλάδιον τόμ. 114.

Καὶ ὅμως οἱ 149 οὗτοι τόμοι ἐχρειάζοντο ἀκόμη 59 φυλλάδιον, ὅπως ἀποτελεσθῶσι 4 τέλειοι τόμοι!

Ὁμοίως ἀναφέρονται ἐν τῇ αὐτῇ ἐκθέσει 46 ἀριθμοὶ ἀσυνάρτητοι τοῦ «Ὁρθοδόξου Συνομιλητοῦ» ὡς 46 τόμοι, καὶ 74 διάφοροι *διαφοραὶ* τοῦ ἐν Πετροπόλει ἐκδιδομένου «Χριστιανικοῦ ἀναγνώσματος» ὡς τόμοι 74, κτλ. κτλ.

Οὕτως ἐνοοῦμεν, πῶς ἐν τῇ ἀνακεφαλαίῳ τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1863-64 δωρηθέντων συγγραμμάτων ἐδωρήθησαν τότε ἐκ Ῥωσσίας 1377, ἐνῶ ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων κρατῶν τοῦ ἀρχαίου καὶ νέου κόσμου μόνον 50 τόμοι.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1864-65. Κατὰ τὸν τρόπον, ὃν ἤδη γνωρίζει ὁ ἀναγνώστης, ἐλήφθησαν ἐκ Ῥωσσίας 1022, ἐνῶ ὁ λοιπὸς κόσμος, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὁμογενῶν, ἐδωρήσατο μόνον τόμους 171.

Ἀλλὰ ὅλης τῆς εὐσεβοῦς Ῥωσσίας μεγάλωδωρότερος ἐδείχθη ὁ ἐν Βενετίᾳ μεγάλειδότης κ. G. Antonelli. Οὗτος κατὰ τὸ 1844-45 ἀπέστειλε

		τόμους	320
	ὁμοίως	»	210
	»	»	879
	»	»	128
κατὰ τὸ	1845—46	»	220
»	1846—47	»	170
»	1847—48 (οὐδέν!)		

»	1848—49 (οὐδέν!)	
»	1852—53	» 224
»	1858—59	» 959
»	1859—60	» 600
»	1861—62	» 480
»	1862—63 (κάθε χρόνον; ἀν νισάφι πλέον! χαλάλι ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος!)	
	Ἐν ὄλῳ τόμοι	4188

Ποίας φύσεως ὅμως ἦσαν οἱ ὑπὸ τοῦ γενναιοτάτου τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης εὐεργέτου ἀποσταλέντες οὗτοι 4188 τόμοι (N. B. ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐκδοθέντες, — τί Brockhaus καὶ Teubner!), ἀναφάινεται ἐκ τῶν ἐξῆς τριῶν ἐκθέσεων·

α') Τοῦ 1856-57 :

Ἄν ἐν Βενετία G. Antonelli.

Tomi 40 e *distribuzioni* 919 di varie opere 959.

β') Τοῦ 1859-60 :

Ἄν ἐν Ἑνετία K. Ἀντωνέλλης·

Διάφορα συγγραμμάτ'α συνεπλήρωσε δὲ καὶ ἄλλα παρ' αὐτοῦ ἄλλοτε σταλέντα, ἀποστείλας τὴν συνέχειαν αὐτῶν, δημοσιευμένων κατὰ *διαρομάς*· τὸ ὅλον τόμοι καὶ διανομαὶ 600.

γ') Τοῦ 1861-62 :

Ἄν ἐν Βενετία μεγαλεχδότης K. G. Antonelli :

Διαρομαὶ διαφόρων συγγραμμάτων θεολογικῶν... ἐκδιδομένων κατὰ *φυλλάδια* 480.

[ΣΗΜΕΙΩΤΕΟΝ, ὅτι, ἂν καὶ ἐντὸς τῆς ἐκθέσεως διακρίνονται ἐνίοτε τόμοι καὶ φυλλάδια, αἱ ἀνακεφαλαιώσεις γνωρίζουσι μόνον τόμους. Περὶ τῆς ἀκριβοείας αὐτῶν ἰδέαν παρέχει τὸ ἐξῆς παράδειγμα, ληφθὲν ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1859-60, ὅπερ ἴσως ὁ ἀναγνώστης ἀδυνατεῖ νὰ πιττεύσῃ. Ἀφοῦ ὁ συντάξας τὴν ἔκθεσιν ἀνέφερεν ὅλα τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο δωρηθέντα βιβλία καὶ εὔρεν ὅτι εἶναι τόμοι 5584, προσθέτει ἀκόμη τὴν κατὰ

χώρας ἀνακεφαλαίωσιν, ἐν ἧ ἡ Ῥωσσία ἀντιπροσωπεύεται μὲ 19 κιβώτια καὶ τόμους = 7 (!), οὕτω δέ, ἀθροίζομένων τοῦ ὀλιγοῦ ποσοῦ καὶ τῆς ἀνακεφαλαιώσεως, γίνονται τόμοι 8,730. Βεβαιῶ τὸν ἀναγνώστην, ὅτι λαμπρῶς διεσκέδασα κατὰ τὴν μελέτην καὶ ἐξέλεγξιν τῶν ἐκθέσεων, πολλὰκις ὅμως κατ' ἐμυζοῦ τὸν εἶπον· δυστυχησμένη Ἑλλάς!]

Πρὸς τὸν κ. Ἀντωνέλλην ἡμιλλῶντο κατὰ τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἐποχὴν καὶ ἄλλοι φιλέλληνες ἱππῶται Ἴταλοί, οἷον

Ὁ ἐν Νεαπόλει Δουξ Κορελιάνος (Duca di Coregliano):

Δεκαπέντε μεγάλα κιβώτια, περιέχοντα βιβλία πνευ- τοίας ὕλης, πολλὰ ἐκκλησιαστικά, ἀλλὰ μεταξὺ τὸμ. τούτων ὑπάρχουσι πολλὰ ἐλλιπῆ καὶ ἄχρηστα... 3000	
Ὁ ἐν Βικεντίᾳ κύριος Ἀντώνιος Νόβιλε-Βάρβαρος... 1000	
καὶ πάλιν..... 369	
» » 550	
» » 150	
» » 273	
Ὁ Μαρκέζος Ἀλβεργάτος Σίνης..... 2150	
Ὁ ἐν Μεδιολάνοις Κ. Βαλλάρδος..... 680	
	8167

καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι,

ὥστε εἰς τοὺς φιλέλληνας Ἴταλοὺς ὀφείλονται ἕως 20 χιλιάδες τόμων (δηλ. λεγομένων τόμων), οἱ ὅποιοι ὅμως θὰ ἀπετέλεσαν τὸ πολὺ 1000 τόμους δεδεμένους. Πιστεύω ἐν τούτοις, ὅτι εὐτυχῶς δὲν ἐδέθησαν ὅλα αὐτὰ τὰ πολύτιμα συγγράμματα, διότι σωροὶ ἰταλικῶν φυλλαδίων πληροῦσι τὰ ῥάφια τῆς ἀποθήκης.

Εἰς ταῦτα προσθέτω τὰ ἐξῆς περίεργα, τὰ ὅποια ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ὁ μακαρίτης Ἀποστολίδης ἔδιδε τὴν εὐρυτάτην ἔννοιαν εἰς τὴν λέξιν τόμος.

ΕΚΘΕΣΙΣ 1844-45.

α') 20 φάκελλοι ἐξ Εὐρώπης παρὰ διαφόρων Ἀκαδημιῶν τὸμ. 225.

Ὡσάν ἦτο ποτέ δυνατόν, 20 φύκελλοι νὰ ἐμπεριέχωσι 225 τόμους.

β') Ἐλάβομεν ἔτι φύλλα γεωγραφικῶν πινάκων καὶ χωρογραφικῶν τόμ. 380.

Καὶ χαλκογραφίας διαφόρου εἶδους καὶ μεγέθους τόμ. 620.

ΕΚΘΕΣΙΣ 1855-56.

Bobière Adolphe

Καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν Ναυτοῦν.

Leçons élémentaires de chimie appliquée aux arts. 1 vol. τόμ. 100.

Ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ δωρητὴς, ἀν ἔζη ἀκόμη, ἠδύνατο διὰ ὄρκου νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι δὲν ἔστειλεν ἄλλον τόμον ἢ ἐκεῖνον, ὅστις ὑπάρχει ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ (Φ. Ε. 1199).

ΕΚΘΕΣΙΣ 1848-49 καὶ 1849-50.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Κ. Βρέυερ κληροδοτηθεῖσα βιβλιοθήκη ἐκ 535 τόμων ἀναφέρεται καὶ εἰς ἀμφοτέρως τὰς ἐκθέσεις, εἰς τὴν δευτέραν μάλιστα αὐξάνει κατὰ 9 τόμους.

Ἄς ἐπανέλθωμεν ἐπὶ στιγμὴν ἀκόμη εἰς τὰ περιοδικῶς ἐκδιδόμενα συγγράμματα. Ἰνα ὁ ἀναγνώστης ἐννοήσῃ κατὰ πόσον φουράνουν ταῦτα διὰ τῆς συμπήξεως, ἀναφέρω τὰ ἐξῆς. Ἡ Πανεπιστημικὴ Βιβλιοθήκη ἐλάμβανε κατὰ τὸ ἔτος 1878 περιοδικὰ 92 συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Αὐγούστης, ὧν τὰ πλεῖστα ἐξ ἀγορᾶς, ὀλίγα δὲ ξένα ἐκ δωρεᾶς, τὰ δὲ ἑλληνικὰ ἐκ προσφορᾶς κατὰ νόμον. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν περιοδικῶν, ὃν ἀκριβῶς ἐκράτουν, ἀποτελοῦσι τεῦτα ἐν συνόλῳ τεύχη καὶ φυλλάδια 2109, διὰ δὲ τῆς συμπήξεως ἔγειναν τόμοι 165-170.

«Τίς δὲ νῦν ὁ ἀφαιρέσας ταῦτα ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης;» ἐρωτᾷ ὁ κ. Φρεαρίτης, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν 43,236 τόμων. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαντᾷ: «Οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ ἐξωτερικὸς δανεισμός, ὁ εἰς μυρίας καταχρήσεις διδούς ἀπορριμᾶς», ἐγὼ δὲ πιστεύω, ὅτι ἔπειτα τοὺς ἀναγνώστας, ὅτι εἰς τὴν κλοπὴν ταύτην, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐτέραν δεκαπέντε χιλιάδων τόμων,

ἦν ἡ ὑπὸ τοῦ φίλου μου κ. Κρέμου ποδοδηγηθεῖσα ἐπιτροπὴ κατὰ τὰ 1875 ἀνίχνευσεν, οὐδεις ἄλλος ἐνέχεται ἢ οἱ βιβλιοδέται, οἵτινες, ἀγράμματοι ὄντες καὶ τὸ συμφέρον των μὴ ἐννοοῦντες, κατὰ τὴν σύμπηξιν τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκθέσεις τοῦ μακαρίτου Ἀποστολίδου, ὥστε πᾶν ἐν ἐκείναις ὡς τόμον ἀναφερόμενον φυλλάδιον νὰ δέσουν καὶ ἰδιαιτέρως. "Ἄξιοι ἀγχόνης τῷ ὄντι οἱ ἀγράμματοι οὗτοι, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς πράξεώς των ταύτης οὐ μόνον ἔγειναν ἀφορμὴ ὥστε νὰ δυσσημηθῶσιν οἱ ἔφοροι καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῆς Βιβλιοθήκης, οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταί, ὅλη ἐν γένει ἡ μεμορφωμένη τάξις τῶν ἀνθρώπων, — διότι, ὡς εἴπομεν ἤδη, ὁ ἀγράμματος δὲν κλέπτει βιβλία — ἀλλὰ ἐσκότισαν καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀρμοδίων καὶ τῶν ἐπιτροπῶν περὶ τοῦ πῶς ἤτο δυνατὸν νὰ γείνωσι τοικῦται κλοπαὶ χωρὶς κάρρα, χωρὶς Μκνιάτας. Καὶ ὅμως τοικῦτας κλοπὰς δὲν θὰ ἠδύνκτο νὰ προλάβῃ οὔτε ὁ Θεός, ἂν κατεδέχετο νὰ γείνη ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἐτοποθέτει ὅλα τὰ ἀγγελικά του στίφη εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Βιβλιοθήκης καὶ προσέθετεν ἀκόμη καὶ νέον ἄρθρον εἰς τὸν κανονισμόν της, ὅτι ἅπαντες οἱ εἰσερχόμενοι δεόν νὰ εἶναι γυμνοί.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰ ἄστεϊα, καὶ ἄς ἀναφέρωμεν ἀκόμη δύο ἄλλα αἵτια τῆς ἐλαττώσεως τῶν βιβλίων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶναι, ὅτι πολλὰ βιβλία ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐκθέσεις καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Φρεακίτου ἐν τῷ λογαριασμῷ του συμπεριληφθέντα, ἐδωρήθησαν μὲ τὸν ῥητὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διανεμηθῶσι δώρεάν εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ κράτους καὶ τοὺς ἐνδεεῖς μαθητάς. Οὕτως ἐδωρήσατο κατὰ τὰ 1847-48 ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Μ. Στούρτζας 90 ἀντίτυπα τοῦ ἑλληνογαλλικοῦ λεξικοῦ τοῦ κ. Βυζαντίου καὶ ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλογενῆς κ. Τζιτζίνιας 60 ἔτερα τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν, καὶ πολλάκις ἐδόθησαν εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ κράτους καὶ εἰς ἐνδεεῖς μαθητάς βιβλία ἐκ τῶν τῆς ἀποθήκης, περὶ οὗ σῶζονται ἀκόμη καὶ ἀποδείξεις.

Τὸ δὲ ἄλλο αἷτιον τῆς τῶν βιβλίων ἐλαττώσεως εἶναι, ὅτι πολλὰ βιβλία ἀναφέρονται εἰς τὰς ἐκθέσεις ὡς διὰ ἀνταλλαγῆς

μὲ βιβλία τῆς ἀποθήκης ἀποκτηθέντα, χωρὶς ὅμως οὐδ' ἀπαξ
νὰ ἐκπέσῃ ἢ τὴν ἐκθέσιν συντάξας τὸ πᾶν τῶν ὡς ἀντάλλαγμα
δοθέντων. Οὕτω κατὰ τὰς ἐκθέσεις ἀπέκτησεν ἡ Βιβλιοθήκη
ἐξ ἀνταλλαγῆς πρὸς βιβλία τῆς ἀποθήκης

κατὰ τὸ	1848 — 49	τόμους	45
»	1849 — 50	»	141
»	1850 — 51	»	105
»	1851 — 52	»	44
»	1852 — 53	»	162
»	1853 — 54	»	155
»	1854 — 55	»	82
»	1856 — 57	»	60
»	1857 — 58	»	38
»	1858 — 59	»	22
»	1859 — 60	»	39
»	1860 — 61	»	25

ἤτοι ἐντὸς 12 ἐτῶν τόμους 918

Κατὰ δὲ τὸ 1862-63 ἀπεκτιήθησαν δι' ἀνταλλαγῆς πρὸς βι-
βλία τῆς ἀποθήκης χειρόγραφα 8, διὰ τὰ ὁποῖα βεβχίως ἡ ἐφο-
ρεία δὲν θὰ ἔδωκε ῥωστικά κεκραγάρια, ἀλλὰ ἀνάλογον ἀριθ-
μὸν καλῶν πολλαπλῶν.

Κοντὸς ψαλμὸς ἀλληλουῖα! Ὁ κόσμος δὲν εἶναι τόσον κακὸς
ὅσον μερικοὶ τὸν θέλουν, καὶ ἡ βιβλιοθήκη μας δὲν εἶναι πολὺ
χειροτέρα ἀπὸ πολλὰς τῆς Εὐρώπης. Πρὸς ἄλλας δυσκολίας ἔχει
νὰ παλαίση, οὐχὶ ὅμως πρὸς τὴν κλοπὴν. Μόνον τὰ ἔργα τῶν
νεωτέρων τῆς Ἑλλάδος ποιητῶν ὑπόκεινται εἰς τὰς σφετεριστι-
κὰς τάσεις ἄλλων μουσοτραφῶν, πταίουσιν ὅμως οἱ ἴδιοι, διότι
τὰ ἀποκυήματα τῆς Μούσης των εἶναι λίαν ἱσχνά.

Οἱ κύριοι ὁμογενεῖς λοιπόν, ἂν ἔχωσι βιβλία νὰ προσφέρωσιν
εἰς τὴν ἡμετέραν βιβλιοθήκην, ἅς τὸ κάμωσιν ἄνευ διαταγμοῦ

καὶ ἄς εἶναι βέβαιοι, ὅτι τόσον καλῶς φυλάττονται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ὅσον ἐν τῇ τῆς βουλῆς. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πολὺ περισσότεροι θὰ ὠφελῶνται ἐξ αὐτῶν. Τὰ χρήματά των ἄς μὴ δώσωσι μήτε εἰς τὴν μίαν μήτε εἰς τὴν ἄλλην, διότι ἀλλαχοῦ χρειάζονται ἀπὸ τῶρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 3	στίχ. 4	ἀντὶ	οὔτοι εἰσὶν	γρ. οὔτοί εἰσιν
» 4	» 19	»	αὐτοῖς	» αὐτοῖς
» 11	» 8	»	αὐτῶ	» αὐτῇ
» 26	» 10	»	Πολλοὶ εἰσὶν	» Πολλοὶ εἰσιν
» 38	» 21	»	εἶχον	» εἶχεν
» 42	» 9	»	αὐστηρότερα εἰσὶν	» αὐστηρότερα εἰσιν
» 45	» 26	»	Förstemam	» Förstemann
» 53	» 4	»	ἐπροίκησεν δι'	» ἐπροίκισε δι'

Τιμάται δραχμῆς.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΘΩΜΑΤΤΕ